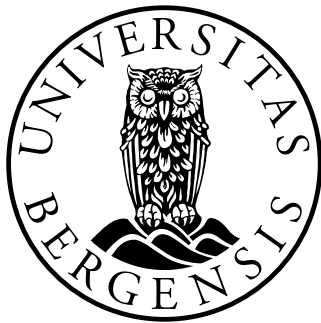

En motvind i distriktene

- En kvalitativ studie av Facebook-gruppers betydning for vindkraftmotstandere

Masteroppgave i medier- og kommunikasjon

Institutt for Informasjons- og Medievitenskap

Universitetet i Bergen

Av Beate Felde

Våren 2022

**Livet börjar om varje dag.
Varje sekund.
För allt annat läggs ju bakom en hela tiden
och det går inte at påverka längre.**
- Håkan Hellström

Sammendrag

I dag finnes det omlag 90 grupper på Facebook dedikert til vindkraftmotstand i Norge. Kartlegging viser at de er sentrert rundt de mindre kommunene i landet, og ofte lokalt hvor myndighetene har planlagt utbygging. Forskere i Danmark har kartlagt hvordan vindkraftmotstandere benytter Facebook-grupper, men dette er ikke gjort i Norge. Denne kvalitative studien er et direkte svar på dette, og undersøker *hvordan man kan forstå vindkraftmotstanderes bruk av Facebook-grupper*. Dette har jeg gjort gjennom semi-strukturerte intervjuer av 11 vindkraftmotstandere som var aktive i ulike Facebook-grupper fra 2018 til 2020. I intervjuene har jeg kartlagt motivasjonen informantene hadde for å melde seg inn i Facebook-gruppene, hvordan de anvendte gruppene mens de er aktive, og hvordan de reflekterer over sin egen aktivitet og engasjement i ettertid. Analysen av intervjuene viser at informantenes lokale identitet er en viktig faktor for motivasjonen til å melde seg inn i gruppene. Informantene beskriver en synkende tillit til nyansen de tradisjonelle mediene hadde når de skrev om vindkraft. De har også en minskende tillit til myndighetene, hvor informantene følte at deres motstand ikke ble tatt på alvor. Videre viser analysen tre ulike typer bruk av Facebook-grupper blant vindkraftmotstanderne: (I) *de påkoblede*, (II) *de informasjonssøkende* og (III) *de engasjerte*. De mest aktive informantene blir beskrevet som (I) *de påkoblede*. Informantene i denne kategorien krysser på tvers av både ulike lokale- og nasjonale grupper. På det andre nivået har vi (II) *de informasjonssøkende*. Denne kategorien representerer brukere som kun er medlem i deres lokale Facebook-gruppe, og som verken deltar i debatten eller på arrangementer utenfor Facebook. Denne typen motstandere deltar ved å «reagere» på innlegg. Mellom *de påkoblede* og *de informasjonssøkende* finner man (III) *de engasjerte*. Informantene i denne kategorien er mer reserverte enn *de påkoblede*, men deltar i debatten i de lokale-gruppene i større grad enn *de informasjonssøkende*. Intervjuene viste også at flere av informantene fikk et mindre engasjement etter at de selv var aktive, og anvender i dag Facebook-gruppene mindre.

Denne studien viser at vindkraftmotstandere bruker Facebook-grupper som et fellesskap for å dele informasjon, strategi og skape mobilisering. Masteroppgaven drøfter også vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper i lys av begrepet «alarmerte borgere».

Forord

Etter 6 år er ved Universitetet i Bergen er jeg ved slutten av mitt studieløp. Jeg kom til regnbyen som en håpefull 18-åring, og forlater universitetet som en stolt medieiviter. Det har vært en fryd!

Først vil jeg takke min veileder, professor Hallvard Moe. Takk for gode innspill i prosessen av å velge tema for masteroppgaven. Takk for at du har hatt troen på meg og oppgaven gjennom løpet. Jeg setter også pris på alle diskusjonene og innspillene, og ikke minst dine kommentarer i innspurten. Jeg vil også takke mediebruksgruppen ved instituttet som har tatt oss, masterstudenter, inn i varmen. Tusen takk for alle gode kommentarer og råd til masteroppgaven. Det har vært utrolig spennende og lærerikt å være en del av gruppen. Jeg vil takke Nora, Henning og Anne, dere har vært gode støttespillere å ha i gruppen. Takk til rådet for anvendt medieforskning ved Medietilsynet for masterstipendet. Det har vært motiverende å vite at dere har hatt troen på oppgaven min.

Mine makkere på rom 638, vi har hatt noen fantastiske stunder og diskusjoner. Eline, Marius, Sander, Jens og Henning. Jeg vil savne å sitte på sal med dere hver dag. Tusen takk til mine tidligere seminarleder- og fotografkollegaer, Line og Silje, for innspill og lesing av masteren. Johanne og Håvard, dere som tok pirken av avisen i Studvest, tusen takk for at dere igjen tok frem deres røde markører og hjalp meg inn i det siste, dere er fantastiske venner å ha!

Min følgesvenn, Martin. Tusen takk for din utrettelige tålmodighet, dine «stå på»- meldinger, alle middager du har laget og alt det andre du har gjort for meg under denne mildt sagt følelsesmessige berg og dalbanen det å skrive en masteroppgave er. Elsker deg. Forøvrig vil jeg takk min familie for oppmuntrende ord og mine gode venner som har kommet forbi med mat og kaffe.

Nå er det ferie, og et nytt kapittel venter.

Beate Felde, 31. mai 2022, Bergen.

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon av studien	7
1.1 <i>Beskrivelse av problemstillingen</i>	8
1.2 <i>Avgrensing</i>	8
1.3 <i>Oppgavens videre struktur</i>	9
2. Bakgrunn – Fra grønn energi til «voldtekt av Norsk natur»	10
2.1 <i>Facebook</i>	11
2.2 <i>Klimakampen i historisk perspektiv – ikke første gang nye energiformer har blitt møtt med motstand</i>	14
2.3 <i>Vindkraft i Norge - «monstermøllene» inntar viddene</i>	15
2.3.1 <i>Opprettelsen av «Nei til vindkraft»- grupper på Facebook</i>	17
2.3.2 <i>Organisasjonen Motvind Norge</i>	18
3. Teori – Samfunnsengasjement, Facebook og Alarmerte Borgere	19
3.1 <i>Tidligere empirisk forskning på feltet</i>	20
3.1.1 <i>Vindkraftmotstandere i tidligere forskning – Minsket tillit og steile fronter</i>	20
3.1.2 <i>Politisk deltagelse, samfunnsengasjement og Facebook</i>	21
3.1.3 <i>Facebook-grupper og felleskap</i>	24
3.1.4 <i>En kartlegging av vindkraftmotstanderes Facebook-grupper i Danmark</i>	25
3.2 <i>Teoretiske perspektiver – Motivasjon, deltagelse og alarmerte borgere</i>	26
3.2.1 <i>Motivasjon for å velge å delta</i>	27
3.2.3 <i>Deltagelse og engasjement på nett</i>	29
3.2.4 <i>Offentlig vegring og debattklima</i>	30
3.2.5 <i>Alarmerte Borgere – en måte å forstå vindkraftmotstanderes bruk av Facebook-grupper</i> ...32	
4. Metode	34
4.1 <i>Eksplorativ tilnærming</i>	35
4.2 <i>Gjennomføring av pilotstudie</i>	36
4.3 <i>Rekruttering av informanter</i>	36
4.4 <i>Utvalget</i>	37
4.5 <i>Transkripsjon og analysen</i>	38

4.6	<i>Etiske vurderinger</i>	39
4.6.1	Refleksjoner rundt metoden.....	40
5.	Analyse av funn	42
5.1	<i>Introduksjon av informantene</i>	42
5.2	<i>Hvordan beskriver informantene motivasjonen for å melde seg inn i Facebook-gruppene?</i>	47
5.2.1	Politisk motivasjon – « [..]vi må først og fremst få en politisk endring [..]».....	48
5.2.2	Personlig engasjement – «Etter å ha engasjert meg i dette såpas lenge sitter du med veldig mange opplysninger».....	49
5.2.3	Lokal identitet – «Vi som flyttet ut sånn som jeg har gjort, føler at vi har ansvar for å bevare Sjøvikfjord».....	51
5.2.4	Informasjonssøking.....	52
5.2.5	Debattklimaet.....	53
5.2.6	Oppsummering av motivasjonen til å melde seg inn i Facebook-gruppene.....	54
5.3	<i>Hvilke typer av Facebook-bruk blir fremstilt av vindkraftmotstanderne i perioden 2018 - 2020?</i>	54
5.3.1	De påkoblede - «Det har nærmest blitt en jobb på en måte»	55
5.3.2	De engasjerte – « jeg leste det som kom opp, og så markerte jeg med et sint ansikt [..]» ..	63
5.3.3	Den informasjonssøkende – «Å prøve å få en oversikt og forstå hvordan alt henger i hop og få en rød tråd gjennom det hele»	67
5.3.4	Oppsummering og diskusjon av kartleggingen av ulike typer bruk av Facebook-grupper blant vindkraftmotstanderne	70
5.4	<i>Hvordan beskriver informantene sitt Facebook-bruk i ettertid?</i>	72
5.4.1	Informantene som uttrykker engasjementet har minsket.....	73
5.4.2	Informantene som fremstiller Facebook som en tidstyv.....	74
5.4.3	Informantene som fremdeles er svært engasjerte	75
5.5	<i>Kan man forstå Facebook-bruken til vindkraftmotstandere utfra alarmerte borgere?</i>	76
6.	Konklusjon – Vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper	81
6.1.	Videre forskning på feltet	83
7.	Litteraturliste	84

1. Introduksjon av studien

«Vindkraft ligger an til å ta av i Sverige, Danmark og Finland de neste tiårene, spår Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), mens i Norge kan naturvernere og lokal motstand stagge vind-eventyret». Dette ble skrevet i Klassekampen etter at NVE hadde lagt frem sin rapport om vindkraft i 2019 (Skårderud mfl., 2019). Det skulle bygges massive vindkraftanlegg ikke i industriområder, men på fjellene der innbyggere og turister vanligvis går tur, eller ser ørn og andre fugler fly. Vindkraft, som flere partier mente var svaret på å få Norge over på grønn energi skulle potensielt ødelegge flere hektar med urørt natur, og dette var naturvernerne og de som bodde i bygdene svært opprørte av (NRKa,2019; Naturvernforbundet, 2021). Dette likte ikke innbyggerne i de berørte lokalsamfunnene særlig mye.

Jeg har alltid trodd at vindkraft har vært en miljøvennlig kilde til energi. Vindkraft forbinder jeg med de idylliske bildene av vindturbiner som strekker seg opp til himmelen mens man kjører igjennom det flate landskapet i Sverige og Danmark. Derfor ble jeg overrasket da det begynte å dukke opp flere venner som delte artikler og innlegg fra Facebook-grupper som handlet om motstand mot vindkraft på fjellene i Norge i 2018. Var ikke vindkraft en miljøvennlig kilde til energi likevel? Kanskje ikke, og delingen av artikler og innlegg fra vindkraftmotstand¹-gruppene på Facebook fortsatte. Etter hvert gikk jeg inn på en av de nasjonale gruppene, som viste seg å ha 100 000 medlemmer. I avisartikler nevntes Facebook som en av kildene for informasjon blant vindkraftmotstanderne (Wiederstrøm, 2019; Grov, 2019). Samtidig har gruppene opplevd brukere som utøver grov språkbruk og hengt ut utbyggere, arbeidere og de som er for vindkraft (Ersfjord, 2019). Journalister i Klassekampen kartla i 2019 alle Facebook-gruppene som fantes i kampen om vindkraft. I 2019 var det om lag 50 grupper med om lag 150.000 medlemmer (Wiederstrøm, 2019). I dag er det rundt 90 grupper på plattformen for vindkraftmotstand (se 2.3.1). Artikkelen viser til eksempler i mindre distriktskommuner, hvor så og si alle innbyggerne hadde meldt seg inn i sine respektive Facebook-grupper (Wiederstrøm, 2019). Denne tendensen vekket min interesse for temaet.

Skildringene som er gjort i artikkelen i Klassekampen viser at Facebook fremdeles i 2019 fremdeles var en populær plattform blant brukerne. Facebook har utviklet seg gjennom de snart 20 årene det har eksistert. Det man publiserte og brukte Facebook til for 10 år siden, er ikke det

¹ I denne oppgaven vil jeg beskrive protestgruppen for vindkraftmotstandere. I artikler og bøker kan denne gruppen også beskrives som vindmøllestandere. Ved å bruke begrepet vindkraft favner man om hele industrien og ikke bare møllene.

samme som man gjør i dag. I 2017 skjedde det en interessant endring. Zuckerberg, endret selskapets mål. Facebook gikk fra å ha målet *To make the world more open and connected* til; *Give people the power to build community and bring the world closer together* (Chaykowski, 2017). Endringen av bedriftens mål førte til at de satset mer på grupper og utbedringen av verktøy for administratorer fikk i samme tidsperiode en viktigere plass i utviklingen av Facebook (Shahani, 2017; Alison, 2021). Studier som har forsket på Facebook og politisk engasjement har motstridende meninger om det har åpnet opp for at flere deltar i den politiske debatten (Enjolras mfl., 2013, 2018; Boulianne, 2009, 2022; Eimhjellen og Ljunggren, 2018; Moe mfl., 2019). Likevel er det spennende at så mange velger å lage grupper i protest mot vindkraft, men også at så mange i de mindre lokalsamfunnene valgte å melde seg inn i gruppene. Det får meg til å undre meg over hva det er disse gruppene brukes til. Resonnerer det med den tidligere forskningen, eller bruker de gruppene på andre måter? Hvordan kan man forstå dette?

1.1 Beskrivelse av problemstillingen

Min problemstilling i denne masteroppgaven er følgende: *Hvordan kan man forstå vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper?* Den ene studien på vindkraftmotstanderne og Facebook-grupper, meg bekjent, er fra Danmark og, utført av Borch mfl. (2020). Det finnes enkeltstudier av vindkraftmotstandere på Facebook, men da med fokus på kvantitative kartlegging (Borch mfl., 2020). Det finnes også studier av bruk av Facebook-grupper til offentlig tilknytning (f.eks. Swart m.fl. 2018). Målet for min studie er å bruke vindkraftsaken til å få en bedre forståelse for hvordan Facebook-grupper brukes i forbindelse med politisk engasjement. For å kunne svare på problemstillingen har jeg tatt utgangspunkt i tre forskningsspørsmål:

1. *Hvordan fremstiller vindkraftmotstanderne sin motivasjon for å bli medlem i Facebook-gruppene?*
2. *Hvilke typer av Facebook-bruk kan vi finne hos informantene i perioden mellom 2018-2020?*
3. *Hvordan reflekterer vindkraftmotstanderne over sin bruk av Facebook og gruppene i ettertid?*

1.2 Avgrensning

Det finnes mange spennende tematikker å undersøke relatert til Facebook-grupper og vindkraftmotstandere. Likevel må man gjøre noen avgrensinger på grunn av materialet ikke strekker til, eller at man velger å fokusere på andre aspekter. En av disse tematikkene er

filterbobler og ekkokamre. Disse begrepene brukes ofte når man skriver om Facebook og sosiale medier. Essensen med filterbobler og ekkokamre er at det er et sted kun likesinnede snakker med hverandre. Alex Bruns beskriver at ekkokamre fører til at likesinnede kun omringes av likesinnede. Ved å være omringet av likesinnede konfronteres man bare med meningene man selv allerede har. I tillegg vil man ikke komme i kontakt med meningsmotstandere (Bruns, 2017; 3). Han underbygger dette med at de påståtte filterboblene og ekkokammere ikke eksisterer, personene siden folk også får med seg nyheter og saker utenfor boblen, men velger å ignorere eller ikke høre på disse (Bruns, 2017; 99). Noe av det samme skriver Moe mfl. (2019) i *Informerte Borgere*, der intervjuobjektene påpeker at de leser alternative nyheter eller er med i forum som for noen kan se ut som ekkokamre på Facebook, samtidig som de leser redaksjonelle medier, enten som påfyll til de alternative mediene eller omvendt (2019; 160).

Dette ser man også tendenser til i denne studien. Informantene som vil bli presentert senere i analysen viser seg å være aktive lesere av lokal- og nasjonalavisene. Det vil si at de ikke bare får nyheter fra én side, men flere. Jeg har heller ikke i denne studien materiale til å undersøke spesifikt om det er tendenser til ekkokamre og polarisering. Istedenfor har jeg valgt å fokusere på alarmerte borgere, da Thorbjørnsrud og Figenschou (2020) sin beskrivelse av dette begrepet vil være mer interessant å undersøke for å prøve og forstå vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper.

1.3 Oppgavens videre struktur

Innledningsvis har jeg presentert min intensjon og problemstilling til denne masteroppgaven. I neste kapittel (to) vil jeg presentere bakgrunnen for studien. Her vil jeg redegjøre for Facebook som et populært sosialt medium. Videre vil jeg gå igjennom hva vindkraftsaken innebærer, og folkebevegelser for naturvern i et historisk perspektiv. I dette kapitlet har jeg også kartlagt alle «Nei til vindkraft»-grupper i Norge på Facebook, og opprettelsen av organisasjonen Motvind.

I kapittel tre vil jeg redegjøre for teoretiske perspektiv. Først vil jeg presentere den forskningen som er gjort på vindkraftmotstanderne. Videre har jeg inkludert tidligere forskning på Facebook-grupper. Det er gjort en del forskning på politisk engasjement på Facebook. Her jeg valgt å fokusere på de norske bidragene, da det er mest representativt. Videre i kapittel tre vil jeg ta for meg teoretiske perspektiv for motivasjonen for å engasjere seg, her tar jeg utgangspunkt i koblet handling og identitet (Bennett & Segerberg, 2012). I dette kapitlet tar

jeg også for meg politisk deltagelse på nettet. Fra politisk deltagelse går jeg videre til teorier om debattklima, med utgangspunkt i Sakariassens (2021) studie om offentlig vegring. Til slutt tar jeg for meg alarmerte borgere, som beskrevet av Thorbjørnsrud og Figenschou (2020), for å forstå bruken av Facebook-grupper blant vindkraftmotstandere.

I kapittel fire redegjør jeg for de metodiske overveielene jeg har gjort i forberedelsene, i intervjusituasjonen og bearbeidingen av mitt kvalitative datamateriale. Jeg gjør rede for etiske aspekter som jeg har tatt stilling til underveis i arbeidet med masteroppgaven. I kapitlet beskriver jeg også rekrutteringsprosessen, og videre hvordan jeg har arbeidet gjennom transkribering og analyse, og de aspektene og overveielene som fulgte med den prosessen.

I kapittel fem tar jeg for meg analysen. Her tar jeg i bruk materialet jeg har funnet. Videre underbygger jeg funnene med det teoretiske rammeverket jeg presenterte i kapittel 3. Kapittel fem er delt opp i tre deler, der jeg først tar for meg motivasjon, deretter typer av bruk, og til slutt informantenes refleksjoner i ettertid. Vindkraftmotstanderes bruk av Facebook-grupper er som sagt en sak som brer seg over flere år, vinteren. I 2021/2022 var det ganske stille rundt vindkraft etter at Solberg-regjeringen la planene på is i siste del av 2019 (Solberg mfl., 2019). Derfor er det relevant å reflektere over hvordan informantene fremstiller sitt bruk av gruppene i dag. Videre vil analysen ta for seg om jeg kan forstå vindkraftmotstandernes bruk i lys av alarmerte borgere. Til slutt i kapittel seks gir jeg en oppsummering og konklusjon av masteroppgaven, samt vise til videre forskning på feltet og i lys av denne case-studien.

2. Bakgrunn – Fra grønn energi til «voldtekt av Norsk natur»

Vindturbiner, de høye hvite turbinene som strekker seg mot himmelen, har lenge vært assosiert med veien til det grønne skiftet. Dette bildet er todelt positivt for en side og negativ for den andre. Hvordan går man fra å se på vindkraft i lys av det grønne skiftet til å lenke seg fast til maskiner i motstand mot utbygging av vindkraft? Hva var det som gjorde at Solberg-regjeringen skrotet forslaget om utbyggingen av vindkraft på land i 2019? Og hvordan bruker vindkraftmotstanderne Facebook-gruppene. Spørsmålet om vindkraft har som sagt blitt sett på som noe positivt, derfor er spørsmålet om utbygging av vindkraft interessant fordi det har oppstått så sterk motstand mot dette. Da får man to svært motstridene synspunkt på temaet. Hvordan kan vi utvikle det grønne skiftet uten grønn energi? Spør den ene siden seg. På den andre siden viser de som er mot vindkraft bilder av raserte fjell, ikke bare med vindturbiner,

men også veier opp til vindturbinene. Det danner et annerledes bilde enn det idylliske med de grønne åkrene og den blå himmelen. Som medieviter kan ikke jeg ta for meg de geologiske, biologiske eller de økonomiske aspektene ved vindkraftutbyggingen, likevel er det flere aspekter med deres bruk av Facebook-gruppene som er interessante å utforske. I boken *Vindmøllekampen- et folkeopprør* (2021) kommer det frem at aksjonsgruppen Motvind Norge ble dannet etter at flere vindkraftmotstandere kontaktet hverandre igjennom Facebook-gruppene (2021;72). Kartleggingen av vindkraft-gruppene i *Klassekampen* og fremstillingen av et hardt debattklima i gruppene på NRK viser også at Facebook er en plass der flere av vindkraftmotstanderne samles. Tv-profilen Lars Monsen la i 2019 ut et Facebook-innlegg som fikk over 20 000 delinger og reaksjoner (Wiederstrøm, 2019; Grov, 2019; Ersfjord, 2019; Larsen, 2019). Videre har det blitt dannet rundt 90 «Nei til vindkraft»- grupper i varierende størrelser i Norge de siste årene (se 2.3.1). Det vil derfor være spennende å forstå vindkraftmotstandernes bruk av disse gruppene.

For å kunne besvare problemstillingen er det viktig å sette denne saken i kontekst. Først vil jeg belyse Facebook som en plattform, men også plattformens relevans i samfunnsengasjement. Kapitlet vil også redegjøre hvorfor denne saken er viktig for vindkraftmotstanderne, hvordan gruppene oppstod, og hva organisasjonen *Motvind Norge* står for. Videre vil jeg se på denne saken i historisk perspektiv ved å belyse tidligere folkeaksjoner mot nye energiformer.

2.1 Facebook

Etter internettets oppstandelse ble det introdusert flere ulike tjenester for å kommunisere med venner. Et sosialt medium beskrives av boyd & Ellison man nettside der man lager en semi-offentlig profil innenfor et avgrenset system. Videre danner man en liste av personer som du har et forhold til. Til slutt, kan man se og krysse disse listene innenfor dette avgrensede systemet (boyd & Ellison, 2007; 211). Utfra denne beskrivelsen var Friendster (2003) en av de første sosiale mediene slik vi kjenner de i dag. Facebook ble lansert i 2004 av Mark Zuckerberg og var i utgangspunktet målrettet for Harvardstudenter. Plattformen var på den tiden ikke nyskapende. Aalen og Hoem Iversen (2021) beskriver splittelsene mellom MySpace (2003) og Facebook. Der MySpace rettet seg mot alle i samfunnet, rettet Facebook seg mot universitetsstudenter i USA (Aalen & Hoem Iversen, 2021; 28). Verken MySpace eller Facebook dominerte i andre land. I Norge hadde vi for eksempel Nettby (2006-2010). Plattformen var eid av VG og var på et tidspunkt et av de mest populære i Norge. Du laget en profil, hadde en gjestebok og dagbok, der vennene kunne skrive på din side, samtidig som du

kunne oppdatere dem. Konkurransen fra Facebook ble stor, og Nettby la ned i 2010 (Aakvik, 2010). Andre eksempler var Mixi i Japan, I Storbritannia og Australia var på sin side Bebo populært (Aalen & Hoem Iversen, 2021; 28). I dag har vi flere ulike sosiale medier som Twitter, Instagram, Tiktok og Snapchat, likevel har Facebook fremdeles flest daglige brukere. (I Kina er WeChat det mest populære og i Russland er det VKontakte) (VincosBlog, 2022). Man kan spørre seg hva det var Facebook gjorde riktig i forhold til de andre plattformene, og spesielt MySpace som frem til 2009 var det mest brukte (Mashable, 2009). Et av nøkkelkonseptene til Facebook har vært å kjøpe opp eller utvikle lignende verktøy, som da de kjøpte opp selskapet som hadde utviklet «Like»-knappen, eller som utviklet algoritmisk nyhetsstrøm (Kincaid, 2009; Segail, 2011). Med denne strategien har Facebook utviklet forkonseptene for hvordan vi kjenner Facebook i dag. (se alle oppkjøp: Bose; 2022; Strange, 2013; Flynn, 2017; Morse, 2020).

I 2010 presenterte Facebook muligheten for å danne grupper på plattformen. Grunnen var for å speile hvordan mennesker samhandler i den ekte verden, der man gjerne diskuterer i mindre grupper og ikke med alle på en gang. Målet var å få flere til å skrive og være aktive på plattformen (Arthur, 2010). Brukerne kunne selv opprette grupper og invitere venner til å delta. Det var også forskjeller mellom private og offentlige grupper. Offentlige grupper kunne du søke og finne. Private grupper kunne man på sin side bare finne dersom man er medlem av gruppen. (Arthur, 2010). I 2017, presenterer Mark Zuckerberg et nytt mål for Facebook, selskapet skulle ha som mål gi brukerne muligheten til å bygge samfunn. Tidligere har målet vært å danne en åpen og tilkoblet verden. I den anledningen ble det også lansert nye algoritmiske verktøy for at du som bruker kunne få opp grupper som brukeren kunne vært interessert i å melde deg inn i. Det var også mulig at du fikk opp grupper tre eller flere av vennene dine var med i. Målet til Zuckerberg for 2018 var å få 1 milliard mennesker til å melde seg inn i det han beskrev som meningsfulle samfunn (Shahani, 2017).

Det er var i 2020 mer enn 1.8 milliarder mennesker som var innom grupper hver måned. I anledningen av 10 årsmarkeringen lanserte selskapet nye verktøy for gruppe-funksjonen (Facebook, 2020). I 2021 ble det presentert enda flere verktøy for gruppene. Fra 2022 skal man kunne tilpasse gruppene ved bruk av bilder, emojier og farger. Det skal også være mulig å danne subgrupper innenfor gruppen. Her kan man ha ulike diskusjoner på forskjellige temaer innenfor de spesifikke gruppene. Det skal også være enklere å ha pengeinnsamling i gruppene, samt kunne selge varer til gruppemedlemmene (Alison, 2021). Disse nye egenskapene bidrar til ett

dypere engasjement i gruppene i følge Facebook, og der gruppene har en større posisjon i en spesifikk sak. Denne lanseringen er i tråd med det endrede målet Zuckerberg lanserte i 2017. Ved disse verktøyene og satsingen på grupper, får Facebook en sentral rolle i hvordan en kan mobilisere og kommunisere. Et eksempel er derfor vindkraftmotstanden. Det finnes stor variasjon i grupper på Facebook. Det vil si at det er ikke alle grupper som er protestgrupper, noen handler også bare om samfunnet i for eksempel et borettslag.

Dette kan på mange måter vise hvordan Facebook har utviklet seg fra å være en «uoriginal» vennetjeneste rettet mot Harvard-studenter til å bli en plattform som over 2 milliarder mennesker er innom daglig (Aalen & Hoem Iversen, 2021; 29; VincosBlog, 2022). Men Facebook er samtidig ikke verdt noe hvis det ikke var for brukerne. Derfor er det interessant å forsøke å forstå hvorfor vi velger å sitte timevis på en app og skrolle hver eneste dag. Forskere har i tiår prøvd å finne ut *hvorfor* mennesker velger å bruke medier generelt. Denis McQuail har laget et rammeverk for hva brukerne får ut eller blir tilfredsstilt av ved å benytte seg av et massemedium. Rammeverket består av; *informasjon, personlig identitet, sosial interaksjon og integrering*, samt *underholdning* (McQuail, 1987; 72-3). Selv om denne ble presentert på 80-tallet er den fremdeles relevant når man ser hva mennesker trenger fra sosiale medier i dag, dette viser Aalen og Hoem Iversen (2021; 43). For eksempel har sosiale medier for mange blitt en nyhetskilde, uten at det er et bevisst valg hos mange (Moe mfl., 2019; 77).

Stoycheff mfl. (2017) publiserte en artikkel i anledning til 10 års jubileet til Facebook. Forskerne gikk igjennom tidligere studier gjort på plattformen. 70% av forskningen gjort på plattformen kom fra USA og Storbritannia (Stoycheff mfl., 2017; 977). Forskerne åpnet opp for at man fremover burde inkludere andre regioner og andre typer populasjon for å få et bredere bilde av bruk av sosiale medier (Stoycheff mfl., 2017; 977). Hvis man sammenligner Facebook som plattform i lys av samfunnsengasjement er dette et mer sofistikert verktøy enn for eksempel Twitter og Instagram (Boulianne, 2022; 2). Dette er gjerne knyttet til at man gjennom Facebook har større tilgang til algoritmiske egenskaper for å nå ut til spesifikke brukere (Boulianne, 2022; 2). Boulianne viser også til at det er på Facebook mennesker og organisasjoner danner sider og grupper, da det er flest mennesker som bruker Facebook i forhold til de andre sosiale mediene (2022; 13).

2.2 Klimakampen i historisk perspektiv – ikke første gang nye energiformer har blitt møtt med motstand

Forurensing og endringer i klimaet er temaer som kom på dagsorden i norsk politikk i 1950-årene, da med søkelys på skader på dyr etter utbyggingen av mye industri som ledet til luftforurensninger. Dette førte til Naturfredningsloven som skulle skåne dyr og natur (Reinertsen & Asdal, 2010; 21). Det å protestere mot kraftproduksjon er ikke noe nytt. På 1960- og 70- tallet var det å protestere mot storindustriens kraftbehov som stod i sentrum av miljøbevegelsen (Hansen, 2020).

Reinertsen og Asdal (2010) beskriver den historiske utviklingen av klimakampen, der de lister opp de viktigste hendelsene frem til 2014. De viser til at det hele begynte med naturvern og om dyr i naturen. Videre utviklet engasjementet for natur til å handle om kampen om vassdragene og vernet av disse (2010; 25) Debatten og utredningen om atomkraft som energikilde vekket en sterk motstand, etter flere ulykker i Europa ble dette skrinlagt. En av de mest kjente demonstrasjonene er Alta-opprøret i slutten av 1970-tallet og begynnelsen av 1980-tallet. (Reinertsen & Asdal, 2010; 26). Konflikten handlet om utbyggingen av et nytt vassdrag, som truet med å ødelegge elven og de naturlige økosystemene i samiske områder. Den nydannede folkeaksjonen protesterte mot utbyggingen ved å ta i bruk sivil ulydighet. Det kulminerte i datidens største politiaksjon (Vik & Nordvåg, 2021). Motstanderne tapte, men de hadde satt samiske rettigheter på dagsorden (Reinertsen & Asdal, 2010; 34-6). Mediedekningen var stor, og en nasjon satt stuet foran Tv-en for å se siste nytt om aksjonen. Aksjonistene fikk massiv støtte fra hele landet (Vik & Nordvåg, 2021). Utbyggingen ble lagt ned og stedet fredet.

I 1997 ble det store protester rundt utbyggingen av gasskraftverk på Vestlandet. Natur og Ungdom, sammen med Fellesaksjonen mot gasskraftverk, arrangerte flere demonstrasjoner og utøvet sivil ulydighet. Motstanderne samlet også inn 100 000 underskrifter som var i mot utbyggingen (Reinertsen & Asdal, 2010; 41). I sambandsamband med utbyggingen av gasskraftverkene ble det lovet et CO₂-rensaneanlegg. Dette ble skrinlagt etter utbyggingen av gasskraftverket. Dette var en kamp som også utspilte seg i mediene. Denne debatten om gass og klimafangst ble beskrevet som en verdikamp som til enhver tid foregår på energifeltet (Holte, 2013). En studie har sett på hvordan mediene blir brukt i deknningen av karbonfangstanlegg i 2007. Begge sidene dro frem «godene» fra hver sin side (Swensen, 2012; 349).

I 2009/2010 var det store demonstrasjoner og motstand mot det som blir beskrevet som «monstermastene» i Hardanger. Disse «monstermastene» gikk gjennom turterreng og slagordet var igjen *ødeleggelse av norsk natur* (Helgheim & Øystese, 2012; Knudsen, 2011). «Monstermast»- og vindkraft-sakene er like på mange måter. De berører periferien og startet som en lokalsak i avisene, før det ble en nasjonal sak (Knudsen, 2011; 46: Skjeggstad, 2010).

En pågående sak er gruveavfall i for eksempel Førdefjorden som har hatt lignende protestaksjoner som vi har sett i Alta-aksjonen og på noen vindkraftmotstands-aksjoner. Her har vindkraftmotstanderne mobilisert gjennom sosiale medier, men på et organisatorisk plan gjennom for eksempel Natur og Ungdom (NRKb, 2019). Dette fikk et oppsving i 2022 også, men ikke fått like store overskrifter i avisene (Sætre, 2022). Videre saksøkte Natur og Ungdom staten på grunn av miljøet, selv om de tapte skapte de moment. Her brukte Natur og Ungdom Facebook for å oppdatere og rapportere fra rettsaken gjennom innlegg på sin egen side, men også gjennom opprettelsen av «Klimasøksmålet Arktis», der de streamet deler av rettergangen og for å nå ut med spleisen de opprettet for advokatutgiftene (Natur og Ungdom mfl., 2020, Seilkjær, u.å: Nilsen, 2021).

For å forstå konflikten er det greit å forstå hvordan man i historisk perspektiv har brukt aktivisme og demonstrasjoner mot inngrep i naturen og for miljøet. Som vi har sett er det ikke første gang man har laget folkeaksjoner, men som studien vil redegjøre for i neste avsnitt er det en kort utgreining av selve vindkraftsaken i Norge. Hva er det egentlig denne saken går ut på, og hvilken betydning har Facebook i kampen mot vindkraft?

2.3 Vindkraft i Norge - «monstermøllene» inntar viddene

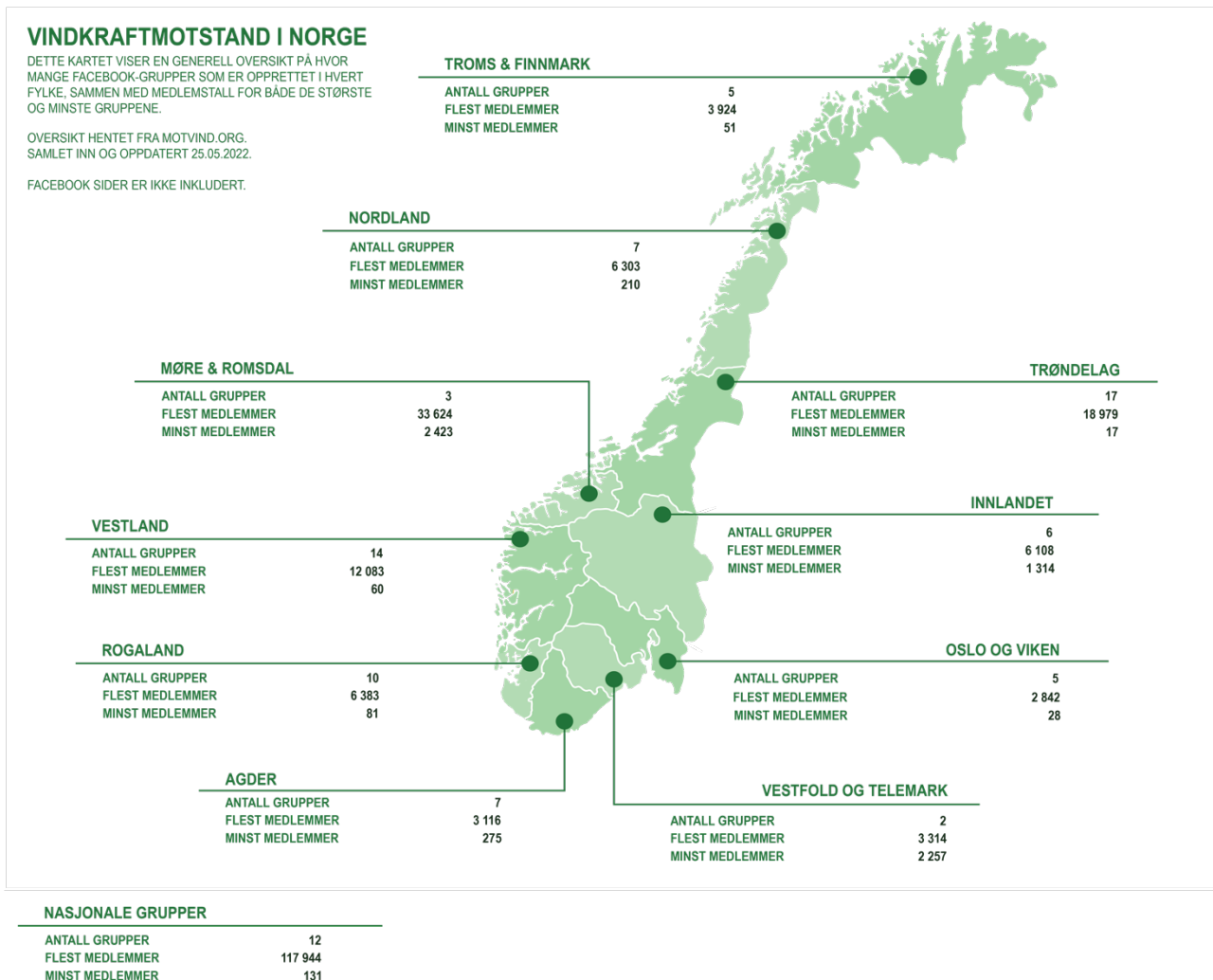
Nå har vi sett på tidligere, og til en viss grad aktuelle, opprør mot ødeleggelse av natur av nye kreftformer som har pågått i Norge. I likhet med de tidligere bevegelsene er dette som sagt også et politisk spørsmål. I Stortingsmelding 25 (2015-2016) ble det forklart at regjeringen ville legge til rette for en langsiktig utvikling av lønnsom vindkraft i Norge (;192). Derfor er det relevant å ta en kort gjennomgang av stortingsmeldingen som åpnet opp for et nasjonalt rammeverk, samt hvordan dette nasjonale rammeverket som ble presentert i 2019 ble mottatt. I stortingsmeldingen ble vindkraft beskrevet som et satsningsområde i veien mot fornybarenergi. Begrunnelsen var at vi hadde gode vindressurser (St.meld. nr. 25 (2015-2016); 192). I denne meldingen ble det også lagt frem en nasjonal ramme på vindkraft som ville legge til rette for

mer forutsigbarhet i konsesjonsbehandlingen av de fremtidige vindkraftprosjektene. En nasjonal ramme skal definere større områder der man kan vurdere utbygging av vindkraft på land (St.meld.nr. 25 (2015-2016); 192). I rapporten blir det også fremlagt at kommunene gjennom arealplaner også har mulighet til å gi tillatelse til vindkraftverk. Likevel blir det også beskrevet at regjeringen og staten kunne overstyre kommunen av hensyn til regionale interesser (St.meld.nr. 25 (2015-2016); 193). Statsmeldingen presiserer at vindkraftutbygging ville gå utover store arealflater, fugleliv, og biomangofold (St.meld. nr.25 (2015.2016);192). Det er disse to punktene som har blitt sterkt kritisert. Kommunene føler de har blitt overkjørte (Jørgensen & Vestly, 2020). CICEROS rapport som måler Nordmenns holdninger til klimaendringer, klimapolitikk og eget ansvar, viser at støtten til vindkraftutbygging er høy, selv om dette har gått ned fra 2018 (Aasen mfl., 2019; 4). Likevel beskriver Naturvernforbundet at utbyggingen av vindkraft innebærer store arealangrep og naturødeleggelser og åpner opp for å stanse hele vindkraftindustrien (Naturvernforbundet, 2021).

I 2019 blir det presentert en ny nasjonal ramme for vindkraft (NVE, 2019). Den tar med seg både naturvernforbundet og kommunens bekymringer som vist ovenfor. Hva er det som skjer mellom frem til 2019 da Solberg-regjeringen et par måneder senere bestemmer seg for å skrinlegge hele konsesjonsordningen til ny vindkraftindustri på land? (Solberg mfl., 2019) I mediene blir aktivister portrettert der de lenker seg fast til maskiner, de blokkerer veiene for utbyggerne og går på turer midt oppe i fjellene (Trana mfl., 2019; Hovstad, 2019; Bøe mfl., 2020). Samtidig, på Facebook blir det opprettet flere protestgrupper.

2.3.1 Opprettelsen av «Nei til vindkraft»- grupper på Facebook

Totland (2021) har skrevet boken *Vindmøllekampen – et folkeopprør* som beskriver hva som skjer mellom 2018 og 2019 når det han beskriver som et folkeopprør oppstår i distriktene. I boken nevnes Facebook som et sted der man knytter kontakt med andre motstandere i lokalsamfunnene rundt (Totland, 2021; 74). I boken blir Facebook beskrevet som en sentralt sted for å innhente informasjon. «Han logget seg på Facebook og forstod at det var mye som skjedde, og han begynte å følge sakene [...] og for en dramaturgi det var tenkte han» (Totland, 2021; 72). Sitatet er skildret i boken som tar for seg bevegelsen. Gruppene på Facebook har satt søkelyset på hva som skjer i lokalsamfunnet, mens andre tar opp kampen nasjonalt. For å forstå utbredelsen av gruppen har jeg kartlagt alle gruppene og gruppert de med utgangspunkt i fylkene de kommer ifra.

Figur 1: Kartet viser en forenklet oversikt over hvor mange Facebook-grupper mot vindkraft som er opprettet utfra fylke.. I vedlegg 1 finnes en oversikt over alle gruppene i Norge Data og oversikt over Facebook-grupper er hentet fra motvind.org/grupper-og-nettsteder-mot-vindindustri og oppdatert av meg. (Motvind Norge b, u.å)

Som belyst på kartet er det opprettet flest grupper i Vestland, Rogaland og Trøndelag. Det finnes rundt 90 grupper, og denne oversikten inkluderer ikke sider med tematikken vindkraftmostand. Gruppene varier i størrelse der den største har over 100 000 medlemmer og de mindre mer lokale ligger på i snitt 10 000. Protestgruppene har sammenlagt litt under 350 000 medlemmer (se vedlegg 1 for en detaljert gjennomgang av gruppene).

2.3.2 Organisasjonen Motvind Norge

Høsten 2019 ble organisasjonen *Motvind Norge* etablert av frivillige. *Motvind* skulle være en riksdekkende organisasjon og talerør for den organisk oppståtte motstandsbevegelsen. Dette blir portrettert i boken til Totland (20121). Det var gjennom Facebook de som startet Motvind Norge møtte hverandre. De ble alle enige om at denne voksende motstanden de hadde sett på internettet og ute blant menneskene økte, kunne man organisere dette? (Totland, 2021; 73-4). Det kunne de, og fire initiativtakere stiftet organisasjonen. I september 2019 hadde de sin største demonstrasjon foran Stortinget. Etter at organisasjonen ble opprettet så de en endring i statusoppdateringene på Facebook, der man gikk fra frustrasjon, skrev folk nå om håp (Totland, 2021; 77). Etter god mobilisering md de første demonstrasjonene og gjennom dannelsen av flere regionale facebook-grupper driver organisasjonen i dag med å levere høringsuttaler, fagrapporter og er organisator for store arrangement (Motvind Norge, u.å).

Dette kan sees på som en kollektiv handling i hvordan man gjennom en interesse oppretter en organisasjon der man har spesifikke roller og ledere for å kunne få gjennomslag for deres kollektive handling, som i denne sammenhengen er å unngå at vindkraft blir bygget på land. I boken *Logic of Collective action* (1965) beskriver statsviteren Olson kollektiv handling som saker og handlinger som er foretatt av medborgere der målet er å bidra til et kollektivt gode, det er ikke ting man kan kjøpe eller selge, men noe som gir nytte til felleskapet (Eimhjellen & Enjolras, 2018; 11). En problemstilling som går igjen i teorien om kollektiv handling er hvordan individer velger å bruke sin tid, penger og sin kunnskap til å arbeide for kollektive goder (Eimhjellen & Enjolras, 2018; 11; Bennett & Segerberg, 2012; 748). Kollektiv handling er derfor en frivillig organisering. Dette krever koordinering og organisering, like mye som det handler om politisk aktivisme for å løse kollektive problemer gjennom frivillig innsats. Et annet behov for formelle organisasjoner er at man kan koordinere og har resurser til å ta hånd om de som deltar men ikke bidrar som oppstår i prosessen til et kollektivt gode (Olson, 1965).

Motvind Norge ble opprettet av frivillige, der de gjennom pengeinnsamlinger har fått råd til å mobilisere midler som advokatbistand, skilt brukt under demonstrasjoner og kontorer. Selv om Motvind Norge er en form for tradisjonell kollektiv handling har i dag sosiale medier og andre kommunikasjonsverktøy skapt en ny måte å mobilisere og organisere på, og spesielt Facebook har vist seg å være et godt virkemiddel for å delta, eller i det minste, opplyse om dagsaktuelle samfunnsdebatter (Enjolras mfl., 2013; 105). Dette var jo en av faktorene for at initiativtakerne valgte å organisere seg. Det er viktig i den historiske konteksten, og flere av informantene er medlemmer. Likevel har ikke Motvind en relevant plass i de lokale gruppene. Motvind Norge har derimot opprettet flere regionale grupper for deres medlemmer på Facebook. Masteroppgaven vil forstå vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper, og da er det deres egen bruk og ikke hva som foregår i Motvind Norge som står i fokus.

3. Teori – Samfunnsengasjement, Facebook og alarmerte borgere

På tross av at flere tidligere medievitenskapelige studier har studert Facebook, så har den fortsatt relevans i dag (Stoycheff mfl., 2017). I dette kapitlet vil jeg presentere tidligere forskning og teoretiske perspektiv som er med på å sette rammeverket for denne oppgaven. Kapitlet vil starte med å presentere den tidligere forskningen av vindkraftmotstandere. Av det jeg har funnet av forskning på denne gruppen i Norge er det kun masteroppgaver som har belyst vindkraftmotstand. Videre vil jeg presentere noen av bidragene til forskningen av Facebook-grupper. Videre vil jeg ta for meg tidligere forskning på politisk deltagelse på Facebook. Her har jeg strukturert delkapitlet ved å presentere en oppsummering av politisk deltagelse på nettet de siste 20-årene (Boulianne 2020). Dette er med på å danne et bilde av utviklingen fra internett til sosiale medier. Deretter vil jeg presentere noen av studiene der man har undersøkt Facebook og samfunnsengasjement gjort i USA og Storbritannia. I Norge er det også gjort flere spennende studier på samfunnsengasjement og politisk deltagelse på Facebook-grupper (Enjolras mfl., 2013, 2018; Eimhjellen & Enjolras, 2018; Eimhjellen & Ljunggren, 2018; Sætrang, 2018). Det er disse studiene som er mest relevante da de er med på å danne et norsk perspektiv. Tilslutt ønsker jeg å belyse den eneste studien som har sett på vindkraftmotstandere og Facebook-grupper (Borch mfl., 2020).

I neste delkapittel ønsker jeg å belyse de ulike teoretiske perspektivene som er med på å danne rammeverket for analysen sammen med den tidligere forskningen. Målet er som sakt å forstå vindkraftmotstanders bruk av vindkraft-grupper på Facebook. Utfra dette er det relevant

undersøke deres motivasjon for å bli engasjerte og melde seg inn i gruppene. Her vil jeg ta for meg teori relatert til motivasjon, med koblet handling og identitet i sentrum (Bennett & Segerberg, 2012; Almås & Fuglestad, 2020). Videre ønsker jeg å belyse de ulike teoretiske perspektivene på deltagelse i Facebook-grupper og i lys av samfunnsengasjement (Mathwick, 2002; Eimhjellen & Ljunggren, 2018; Brandtzæg og Haugstvedt, 2014). Tatt i betraktning det å delta i Facebook-grupper er det viktig å inkludere teoretiske perspektiv på debattklima. Her har jeg valgt å inkludere offentlig vegring (Sakariassen, 2021). Tilslutt ønsker jeg å presentere alarmerte borgere et teoretisk perspektiv som tar for seg en måte å forstå en type bruker av Facebook, men også offentlig tilknytting (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2020).

3.1 Tidligere empirisk forskning på feltet

Denne delen vil belyse tidligere relevant forskning Først vil jeg belyse tidligere masteroppgaver som har skrevet om temaet vindkraftmotstandere. Videre vil jeg belyse tidligere forskning på Facebook-grupper. Videre er det relevant å utforske studier på Facebook-grupper i kombinasjon med politisk deltagelse. Til slutt tar jeg for meg den eneste studien, meg bekjent, som kartlegger Facebook-grupper knyttet til vindkraftmotstandere i Danmark (Borch mfl., 2020).

3.1.1 Vindkraftmotstandere i tidligere forskning – Minsket tillit og steile fronter

Jeg vil gi en kort oppsummering av funnene til noen av de tidligere masteroppgavene som har tatt for seg emnet etter 2018. Pedersen og Elle (2019) har skrevet master i økonomi og ledelse ved Høyskolen i Innlandet. De så på hvilke lokale pådrivere i kommunene som fremmet motstand. Funnene i oppgaven viser at den lokale tilknyttingen, manglende tillit til beslutningstakere, samt natur og stedstilhørighet var viktige moment for motstanden (2019; 2). Videre undersøkte Statland (2020) i sin masteroppgave i statsvitenskap ved UiA om vindkraftutbygging fra de kommunale myndigheters perspektiv. Funnene viser at en sterk statlig styring har bidratt til et høyere konfliktnivå i kommunene, og informantene, som sitter sentralt i de to kommunene, beskriver dette som tvang og uttrykker at de ikke har blitt hørt i NVEs gjennomgang til den nasjonale rammen for utbygging (2020; 2).

Fagereng (2020) har skrevet master med utgangspunkt i samfunnsplanlegging og ledelse ved Høyskolen i Volda. Fagereng har ved hjelp av diskursanalyse av fire tekster publisert av vindkraftselskapet NorskVind og vindkraftmotstandsorganisasjonen Motvind Norge undersøkt de steile frontene i den norske vindkraftdebatten. Funnene viser at motpartene generelt uttrykker liten vilje til å gå meningsmotstanderens argumentasjon i møte. Fagereng beskriver at debatten i de fire tekstene handler om å ta avstand fra motparten, og ikke høre på eller svare på

argumentasjon fra den andres standpunkt. Fagereng viser til at vindkraftselskapet NorskVind ikke føler at det er nødvendig å svare på kritikk og spørsmål fra Motvind. Ifølge Fagereng oppfatter Motvind seg selv som den underlegne parten i debatten (Fagereng, 2020; 1). Selv om debatten er konfliktfull, konkluderer Fagereng at Motvind på denne måten kan være med på å sette saken og argumentasjonen på dagsorden (Fagereng, 2020; 84).

I masteroppgaven i Administrasjon og organisasjonsvitenskap ved UiB undersøkte Røtnes (2021) hvordan motstand til vindkraft økte mellom 2017 og 2018 ved å intervjuer både vindkraftselskap og naturvernorganisasjoner. Røtnes ser på dette i lys av politiske skillelinjer, gjensidige problemer, og institusjonell teori. Funnene viser at det er en konflikt som oppstår i krysningpunktet mellom natur og klima, globale og lokale ulemper og sentrum-periferiskillelinjer (2021; 3).

Disse tidligere masteroppgavene har alle et samfunnsvitenskapelig perspektiv på denne motstandsbevegelsen, der økonomi og politikk står i sentrum. Likevel har ingen av oppgavene fokus på motstanderne og Facebook som en plattform svært mange i Norge er aktive på, og som har vist seg å være et populært virkemiddel for å fremme en sak. Derfor vil denne studien gi et annet bidrag til vår forståelse for dette samfunnsengasjementet i et samfunnsvitenskapelig perspektiv. Til det trengs innsikt i tidligere forskning på Facebook-grupper. Først skal vi se på tidligere studier av Facebook og samfunnsengasjement

3.1.2 Politisk deltagelse, samfunnsengasjement og Facebook

Samfunnsengasjement og samfunnsdeltagelse er viktige element ved et demokrati. Det har vært flere studier som undersøker hvorvidt internett gjør at man blir mer engasjert i politiske saker. Før vi ser på Facebook-grupper vil jeg belyse utviklingen av studier på samfunnsengasjement og politisk deltagelse. Boulianne (2020) kartlegger ved hjelp av metaanalyse tyve år med studier på politisk engasjement og internettet (2020; 947). Boulianne viser til at digitalt mediebruk og deltagelse økte gradvis over tid. Dette kan være linket til den teknologiske utviklingen av sosiale medier og av samfunnsorganisasjoner (2020;962). Studiene som er gjort på deltagelse og digitalt mediebruk er gjerne linket til valg, dette er med på å begrense studiene til spesifikke kampanjer. Likevel er borgerne engasjerte i samfunnet i hverdagen gjennom å snakke om politikk med venner eller for eksempel boikotte noe. Videre åpner Boulianne opp for at separasjonen med det som skjer på nettet av deltagelse og det som skjer i den virkelige verden burde endres (2020; 963).

I studier knyttet til politisk engasjement eller politisk deltagelse på sosiale medier blir den arabiske våren 2011 og Obamas presidentkampanje ofte nevnt (Boulianne, 2015; 524). Det overordnede spørsmålet som stilles er: Hvordan påvirker sosiale medier borgernes deltagelse i samfunnsengasjement og politikk? Boulianne (2015) viser at det er et positivt forhold mellom sosiale medier og politisk deltagelse (;524). Dette er gjerne gjort i sammenheng med frakoblet. Boulianne (2022) har undersøkt hvilke sosiale medier som er med på å knytte individer til samfunnsengasjement (2022; 2). Boulianne har tatt utgangspunkt i Twitter, Instagram og Facebook (2022: 2). Studien viser at frivillige organisasjoner gjerne bruker Facebook for å engasjere brukere til å donere. Et annet funn viser at også yngre brukere lar seg engasjere på plattformen. (Boulianne, 2022; 13).

Funn fra en studie gjennomført av Brandtzæg og Haugstvedt (2014) viser at brukere har fem ulike motivasjoner for å like humanitære saker på Facebook. Videre er det fem ulike måter å kategorisere grunnene for å «like» (2014; 272). Brandtzæg har sett på Facebook-brukere over hele verden og viser at menn liker mer informasjonsorienterte poster knyttet til samfunnsengasjement sammenlignet med kvinner (2017; 103).

Hvis vi skal se mer spesifikt på Facebook-grupper og i et norsk perspektiv publiserte Enjolras mfl. i 2013 *Liker, liker ikke*. En del av Enjolras mfl. studie handler om protestgrupper på Facebook, deltagelse i samfunnsspørsmål på plattformen, og om engasjementet kunne overføres til engasjement utenfor plattformen (2013; 91). Funnene viser at de tradisjonelle organisasjonene kan lede til at du deltar på flere demonstrasjoner (Enjolras mfl., 2013; 103). Likevel var det noen interessante funn der Facebook fungerer som en selvstendig mobiliseringskanal. Det er derfor en effektiv kommunikasjonskanal, og medlemmene av gruppene på plattformen lar seg mobilisere gjennom kanalen (Enjolras mfl., 2013; 104).

Det finnes forskjeller mellom den sosiale profilen for de som er medlemmer i tradisjonelle organisasjoner og de som er medlem av politiske Facebook-grupper (Enjolras mfl. 2013; 106). I de tradisjonelle er utdanningsnivået og alderen høyere enn gjennomsnittet i befolkningen. I Facebook-gruppene er det ingen tendenser til dette, men i motsetning til de tradisjonelle organisasjonene viser studien at de gjerne har lavere husholdningsinntekt enn resten av befolkningen. Funnene viser også at gruppene som bruker Facebook-grupper også yngre (Enjolras mfl., 2013; 105). I og med at Facebook henger sammen med en større sannsynlighet

for å delta i demonstrasjoner, går det, i følge Enjolras mfl., an å hevde at Facebook bidrar til å mobilisere andre deler av befolkningen enn det de tradisjonelle organisasjonene og kanalene har gjort (2013; 105). Grunnen for dette, viser Enjolras mfl., er at Facebook ikke krever at man trenger sterke sosiale bånd til et stort offline-nettverk eller til en organisasjon. Facebook formidler saker og arrangementer på et mer personlig plan enn det de tidligere tradisjonelle måtene har gjort (Enjolras mfl., 2013;107).

Enjolras, Steen-Johansen, og Beyer (2018) diskuterer ulike hypoteser for hvordan Facebook spiller en rolle for samfunnsengasjement. Utfra *Erstatningsteses* kan man forstå at Facebook og sosiale medier er med på å minske samfunnsengasjementet hos individer (2018;105) *Supplementtesen* beskrives som at Facebook er et supplement til offline-aktivitet heller enn at engasjementet sees på som individuelle parter. *Mobiliseringsteses* menes at internett og sosiale medier gjør det enklere for å mobilisere nye brukere og individer på grunn av et rikt informasjonsmiljø. *Uavhengighetshypotesen* beskrives som at engasjementet til en sak på nettet og utenfor nettet er uavhengige av hverandre, der påkoblede- og frakoblede-aktivitetene heller ikke påvirker hverandre (Enjolras, Steen-Johansen, Beyer, 2018;105-7). Funnene viser at nettbasert samfunnsengasjement for det meste er mobiliserende for offline-engasjementet. Unntaket de finner er nettbasert deltagelse i protestgrupper på Facebook. Å være medlem av slike grupper ser ikke ut til å øke effekten på aktiviteter offline. Forskerne tror sammenhengen er at Facebook ikke mobiliserer frivillig arbeid i noen særlig grad, som man ser i andre type grupper. De digitale plattformene legger heller til rette for formidling av informasjon eller koordinering som ikke innebærer en offline organisering eller det å fysisk møte opp på arrangement (Enjolras, Steen-Johansen, Beyer, 2018; 115). Likevel understreker Enjolras mfl. at funnene i undersøkelsen viser at nettverkskommunikasjon og koordinering er på vei å få betydning for hvordan organisering av samfunnsengasjement i det norske samfunnet foregår (Enjolras, Steen-Johansen, Beyer, 2018;116).

Sætrang (2018) har gjennom kvalitativ metode undersøkt «*Refugees Welcome*»-grupper på Facebook i relasjon til samfunnsengasjement og koblet handling (2018; 152). Studien tar utgangspunkt i hvordan et nettverk knyttet til «*Refugees Welcome*» i Norge bruker Facebook-grupper for å mobilisere og hjelpe flykninger. Studien viser hvilke muligheter og hindringer som desentraliserte og uhøytidelige organisasjoner danner. Gruppene som Sætrang har belyst ligner på gruppene i vindkraftmotstanden (Sætrang, 2018; 151). Studien tydeliggjør spenningen

mellom en flat struktur med en uformell organisering og behovet for en mer formalisering av styringen. Videre kommer studien frem til at en flerdimensjonal tilnærming utfra «*New Social Movement*» åpner opp for en ny måte å undersøke institusjonaliseringsprosessen av en bevegelse (Sætrang, 2018; 182). Sætrang viser til at Facebook-grupper som et kommunikasjonsverktøy åpner opp for at det kan være enklere å nå ut til et bredt spekter av mulige frivillige. Likevel er ikke disse gruppene «selvorganiserende», og man organiserer på ildkjeler og enkeltpersoner (Særstang, 2018; 184). For å forstå gruppene vi skal presentere i analysen er Sætrangs studie innsiktsfull fordi den belyser vanskeligheten av å gå fra separate grupper til en organisasjon.

Flere av studiene, og da spesielt Boulianne (2015; 2020, 2022), ser gjerne på Facebook som en helhet. Det er ikke like lett å skille mellom menneskers bruk av Facebook og deres bruk av Facebook-grupper. Facebook-algortimene, som blant annet påvirker hvilke saker som kommer høyt opp i brukernes nyhetsstrøm, gjør Facebook til en kompleks plattform å studere. Det er ikke nødvendigvis slik at brukerne av det sosiale mediet har styr på hva som er hva, og hva som skiller nyhetsstrømmen deres fra gruppe innhold også videre.

3.1.3 Facebook-grupper og felleskap

Aalen og Hoem Iversen maler et bilde av Facebook som en plattform der man kunne miste jobben for ting man har lagt ut i ung alder, til å bli en plattform som oppleves om noe «kjedelig» og «for de voksne», der ungdommen har flyktet til mer lukkede kommunikasjonskanaler (Aalen og Hoem Iversen, 2021; 49). Som Zuckerberg presenterte i 2017 så er Facebooks mål og skape «meningsfulle felleskap», og det er den tidligere forskningen på disse gruppene vi skal sette søkelyset på i dette delkapitlet (Shanhani, 2017).

Swart mfl. (2018) bidrar med å gi en forståelse for hvordan folks offentlige tilknytting foregår gjennom felleskap på det som beskrives som «*dark social media*», som for eksempel Facebook-grupper. Swart mfl. (2018) definerer «*mørke sosiale medier*» som sider der man håndterer brukertrafikk uten å legge til henvisningsdata når en bruker klikker på lenken. Altså at det er vanskelig å spore hva som blir delt på sidene (Swart mfl., 2018; 4330). Dette gjelder mer for meldingsgrupper på tjenester som WhatsApp enn det gjør for Facebook-grupper. Likevel bidrar denne studien til å gi et perspektiv på hvordan man bruker felleskap på plattformen til å diskutere og dele nyheter seg imellom (Swart mfl., 2018; 4332) De har valgt å dele funksjonene

av «Mørke sosiale medier» inn i fire dimensjoner: *Inkludering, engasjement, relevans og konstruktivitet.* (Swart mfl., 2018; 4335).

Resultatene i denne studien viser at «mørke sosiale medier» og noen av disse gruppene brukes som en sikker plass å dele, engasjere seg i, og diskutere nyheter på (Swart mfl., 2018; 4341). Swart mfl. mener at det å lese nyheter og diskutere nyheter, politikk og personlige historier i Whatsapp eller Facebook-grupper ikke kan reduseres til ens individuelle handlinger, men må sees på i en sosial praksis (2018; 4341). Gjennom «mørke sosiale medier» kan man dele nyheter og diskutere nyheter og politikk med personer man har tillit til. Gruppene i Swart mfl. sin studie er gjerne mindre lokale grupper, kollegaer som har laget en gruppe eller chatgruppe, eller studentforeninger (2018; 4330). Denne studien viser hvordan man kan forstå hvordan facebook-brukere gjennom grupper kan få tilgang til relevante nyheter og mulighet til å diskutere disse som en del av et nettverk. Studien til Swart mfl. (2018) De lokale gruppene i vindkraftsaken kan identifiseres som en slik gruppe der man har et felleskap

3.1.4 En kartlegging av vindkraftmotstanderes Facebook-grupper i Danmark

Det er ikke gjennomført mange studier i Norge på vindkraftmotstand meg bekjent, verken isolert eller med tanke på hvordan sosiale medier kan brukes som verktøy i debatten. I Danmark derimot, hvor utbygging av vindparker er mer utbredt, er det gjennomført en studie.

Borch mfl. (2020) har kartlagt vindkraftmotstanderes Facebook-bruk i Danmark ved å se hvor lokaliserte de er og hvordan medlemmene i gruppene krysser de ulike sidene på Facebook. Dette har de gjort gjennom datainnsamling av flere tusen innlegg. Borch mfl. (2020) har også kodet innleggene som har blitt publisert på gruppene og utført en innholdsanalyse for å kartlegge hva som blir diskutert (Borch mfl., 2020; 3). Funnene gjort i studien konkluderer med at Facebook-bruken til vindkraftmotstandere i Danmark er et lokalt berettiget engasjement. Forskerne deler inn brukerne i to grupper: De som kun er med eller følger en lokal gruppe eller side, og de som er med eller har likt mer enn tre ulike grupper eller sider, og som har mulighet til å bygge bro mellom de ulike gruppene. Andre funn Borch mfl. gjorde seg handler om hvilke saker som er viktige for motstanderne å diskutere. Medlemmene i gruppene er først uenige i prosessen rundt utbyggingen. Deretter diskuteres gjerne om potensielle helseplager eller lav tillit til utbyggere og kommunen (Borch mfl., 2020; 9). I studien konkluderer forskerne med at Facebook har et potensiale for å bli et resonansrom der motstanderne kan mobilisere og diskutere deres argumenter (Borch mfl., 2020; 9). Denne studien viser også at maktinstansene

sjelden kommenterer eller deltar offentlig, ei heller tar utbyggerne del i denne debatten. Facebook-sidene deres er gjerne inaktive eller oppdateres sjelden. Boch mfl. mener at dette kan føre til at stillheten blir sett på som en enighet. Borch m.fl. mener at selskapene eller de relevante maktinnsatsene burde være mer aktive på sosiale medier i de lokale gruppene for å skape en dialog mellom for eksempel de lokale politikerne og utbyggerne (Borch mfl., 2020; 9).

For å oppsummere har vi i dette delkapitlet presentert tidligere forskning som vil være med på å sette rammen for analysen. Funnene i de tidligere studiene viser til at Facebook og sosiale medier kan vise til tendenser til å øke deltagelsen i samfunnsengasjement og politiske saker (Enjolras mfl., 2013; Boulianne, 2020, 2022). På den ene siden kan man se på Facebook og gruppe-funksjonen på plattformen som et mobiliseringsverktøy (Enjolras mfl., 2018; 116). På den andre siden som et felleskap der man kan diskutere nyheter i mindre grupper med mennesker du kjenner (Swart mfl., 2018; 4342). De tidligere studiene på vindkraftmotstandere i Norge er relevante for å forstå vindkraftmotstanderne i en samfunnsvitenskapelig kontekst. Tilslutt er bidraget til Borch mfl. (2020) viktig da funnene der kan være overførbare til å forstå de norske vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper.

3.2 Teoretiske perspektiver – Motivasjon, deltagelse og alarmerte borgere

I denne delen ønsker jeg å belyse de teoretiske perspektivene som sammen med den tidligere forskningen setter rammeverket for analysen. Perspektivene er nyttige for å gi et svar på hvordan vi kan forstå vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper. Her er som sagt motivasjonen for å engasjere seg, type av Facebook-bruk og om informantene fremdeles er engasjerte sentralt for å svare på dette. Når det handler om teoretiske perspektiv på det å velge å engasjere seg i et samfunnsspørsmål og politisk debatt er det relevant å se på identitet og koblet handling. Det er relevant å se på deltagelse i lys av hvordan man på ulike måter deltar i debatter på Facebook. Vindkraftdebatten på Facebook beskrives som et hardt debattklima. Jeg har derfor valgt å inkludere offentlig vegring i analysen. Dette perspektivet kan gi oss innsikt i hvordan brukernes oppfattelse av debattklimaet påvirker om de velger å trekke seg unna eller delta på andre måter. De tidligere masteroppgavene (Pedersen & Elle, 2019, Statland, 2020; Røtnes, 2021) beskriver en svekket tillit til staten. Borch mfl. (2020) viser at gruppene på Facebook ble brukt til diskusjonsforum blant innbyggere (2020; 9). For å kunne forstå vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-gruppene virker det relevant å mobilisere teoretiske

begrep som beskriver aspekt ved utenforskap eller utfordrer-posisjon i en politisk sak. Disse aspektene er også det jeg har funnet i materialet mitt, men hvordan kan vi plassere motstanderne inn i et større perspektiv? Her ønsker jeg å presentere begrepet alarmerte borgere. Thorbjørnsrud og Figenschou (2020) tok for seg denne beskrivelsen av innvandringsmotstandere, men det er spennende om begrepet også kan overføres til vindkraftmotstanderne.

3.2.1 Motivasjon for å velge å delta

Facebook, og sosiale medier, har åpnet opp for nye handlingsmønstre når det gjelder mobilisering og rekruttering i form av enkle digitale verktøy som står for våre kollektive handlinger. I lys av Olsons (1965) teori om kollektiv handling har Bennett og Segerberg introdusert en ny måte å forstå organisering gjennom koblet handling². Bennett og Segerbergs utgangspunkt er at samfunnet i dag er mer individbasert og globalisert, og der institusjoner og gruppedlemskap er fragmentert (Bennett & Segerberg, 2012; 743). I studien beskrives politisk engasjert som et uttrykk for personlige håp, livsstil eller tvil. Personlige handlingsformasjoner er beskrevet av Bennett og Segerberg som personlig motivasjon for å delta. Sakene en engasjerer seg i kan ligne på de tradisjonelle bevegelsene som for eksempel klima, menneskerettigheter, eller likestilling. Likevel er personlige handlingsformasjoner annerledes enn det å engasjere seg i en kollektiv handling. Personlige handlingsformasjoner skjer på mer personbaserte måter, enn når det er basert på gruppeidentitet, medlemskap eller ideologi som det gjør for å delta i en kollektiv handling (Bennett & Segerberg, 2012; 744). Koblet handling knyttes også tett med nettverksteorien, der man er et individ i et nettverk. (Castells, 2006; 3).

Det er to måter å se på denne mer personifiserte handlingsrammen i lys av koblet handling; Den første måten kan man forstå politisk innhold som er inkluderende på ulike personlige plan, der de bestrider en politisk situasjon eller handling, som de krever må endres. Videre kreves det at ulike kommunikasjonsteknologier som er med på å dele dette budskapet. Denne prosessen med å dele budskapet skaper igjen personalisering gjennom å dele digitale forbindelser gjennom venner og bekjente. Tatt i betraktning Zuckerbergs presentasjon av hvordan du kan bli med i grupper basert på brukeren og venners interesse, er det en måte man kan bli medlem gjennom

² Oversettelsen av *Connective Action* til Konnektiv handling finner vi i Enjolras & Eimhjellen (red.) (2018). I Aalen og Hoem Iversen (2021) har de oversatt teorien til *Koblet handling*. Jeg også valgt å bruke oversettelsen *Koblet handling* i beskrivelsen av teorien til Bennett og Segerberg, for å skille fra kollektiv handling.

nettverket (Alison, 2021). Det andre vil være og inviterte venner og bekjente av deg. Noen av disse kommunikasjonsteknologiene er mer sofistikerte enn andre og kan ligne på organisasjoner, men som eksisterer mer på nettet enn de gjør av nettet. (Bennett & Segerberg, 2012; 745). Personlige handlingsformer er ikke noe som spres automatisk. Bennett og Segerberg skriver at kommunikasjonsnettverkene blir skalert opp og stabilisert gjennom digitale teknologier menneskene bruker for å dele ideer og personlige forhold en har med andre på nettet. Disse teknologiske mekanismene i form av vinkling, deling og så videre er med på å danne og vil være en stabil organisatorisk mekanisme. (2012; 746). Dette kan man knytte til motivasjonen for å melde seg inn og engasjere seg i vindkraft-gruppene på Facebook. For flere av informantene handler det om en sterk identifisering med naturen og med stedet. Det er en del av deres identitet. Hvis man ser på denne vindkraftmotstanden i en større helhet kommer svært mange fra ulike ideologiske oppfatninger, der noen ikke tror på klimaendringer, noen er naturvernforkjempere, andre miljøvernsaktivister og noen er redde for økonomien. Det er altså svært ulike mennesker og perspektiv som har tatt del av denne vindkraftmotstands bevegelsen (Totland; 2020; 79).

Som nevnt i den personlige handlingsformasjonen er ens personlige identitet essensiell for at man skal la seg motiveres for å delta. Vi danner oss oppfatning om likheter og forskjeller mellom oss selv og andre ved å snakke og være med andre mennesker, fra mediene og samfunnet generelt. Mediene inkludert sosiale medier har i likhet med foreldre, venner og skole vært med på å forme ens identitet og oppfatning av verden (Gripsrud, 2011; 15). I denne oppgaven er det gjerne identiteten knyttet til sitt hjemsted og naturen som har vært en faktor. Denne sterke tilhørigheten til bygden beskrives i boken til Almås og Fuglestad (2020). Man kan studere vindkraftmotstandere i lys av idéen om en kollektiv identitet. Det har historisk sett vært et skille mellom sentrum og periferien. Der identiteten bærer preg av hvor du kommer fra. Informantene i denne studien har en sterk tilknytning til sitt lokalsamfunn. Dette gjelder også de som er fraflyttere. Derfor er det relevant å se på bygdeidentiteten som en årsak til for hvorfor man engasjerer seg. Almås og Fuglestad (2020) forklarer at i nyere tid har man fått flere grupperinger i lokalsamfunnene som kjemper mot nedleggelse av sykehus, forsvarsanlegg eller utbygging av vindkraft. Dette blir i mediene beskrevet som et *distriktsopprør* (Almås & Fuglestad, 2020; 17). Videre er det verdt å inkludere fortellingene om by og land som «de andre», der den moderniserte storbyen blir skildret som fremtidsrettet og bygdene blir sett på som tradisjonelle (Bringslid, 2020; 255). Eide beskriver også lokalavisens betydning for

lokalidentitet (Eide, 2013; 107). Sett sammen med beskrivelsen til mediernes rolle i identitetsbygging er mediene til en viss grad med på å danne et bilde av distriktene og Oslo. (Almås & Fuglestad, 2020; 20).

3.2.3 Deltagelse og engasjement på nett

Den eldre litteraturen som omhandler politisk deltagelse på nettet tilsier at man som borger bruker mye tid og legger ned mye arbeid på å delta i debatt på nettet. Det å delta i debatten på nett i dag trenger ikke nødvendigvis bety at du bruker så mye tid (Mathwick, 2002; 51: Brandtzæg & Haugstvedt, 2014; 106).

Eimhjellen og Ljunggren (2018) har i lys av de store endringsprosessene sosiale medier har ført med seg undersøkt demokratisering av deltagelse gjennom sosiale medier (2018; 64). De presenterer fire nivåer for innsatsgrad i å delta på nettet. Det kan være å trykke «like» på et innlegg. En slik handling beskriver de som lavterskel, det er noe som foregår helt privat eller kan åpne opp for ytterligere handlinger. Det andre nivået for å signalisere at du støtter en sak er å bli medlem av en gruppe. Videre beskriver de aktiv deltagelse innad i gruppene, der man bidrar med informasjon eller debatten som et tredje nivå. De inkluderer også et fjerde nivå som de beskriver som *digitalt frivillig arbeid*. De beskriver dette som en handlingsform som krever mer innsats og kan være eksempler på at du frivillig administrer grupper eller modererer diskusjoner eller mer med på å utvikle sider i støtte for saken (Eimhjellen & Ljunggren, 2018; 72-3). Funnene beskriver et komplekst digitalt landskap, der ulike bakgrunnsfaktorer påvirker hvordan man deltar. De finner at de yngre er mer aktive enn de eldre i deltagelsesformene. Et annet funn er at kvinner er mindre aktive enn menn, for eksempel når det kommer til gruppe-medlemskap på Facebook og i politiske meningsytringer (Eimhjellen og Ljunggren, 2018; 89). Et tankevekkende funn omhandler betydningen av hvor sentralt du bor. De som bor i de større byene er mer sannsynlige å få stimulert sin politiske interesse gjennom informasjon de opptar fra sosiale medier. De som bor mindre sentralt er mer tilbøyelige til å være medlemmer i Facebook-grupper, gjerne for politikere eller politiske partier, og driver *digitalt frivillig arbeid* (Eimhjellen og Ljunggren, 2018; 89).

Deltagelse på nett kan forbindes med «*slactivisme*». Det beskrives som en slapp form for samfunnsengasjement, som begrenser seg til å bidra med et tastetrykk. Det betegnes som noe negativt fordi det påstås at man har byttet ut det Enjolras mfl. beskriver som ekte handlinger med en tommel opp under et innlegg (2013, 92). Likevel er det flere forskere som mener at deltagelse er positivt for borgerne (Enjolras mfl., 2013; 93). Dette kan man se i lys av

«styrflom-aktivisme» som kan beskrive aktivisme på nettet. Earl og Kimport (2011) beskriver dette som en mobilisering der brukerne investerer minimalt med tid. Det kan være å dele en artikkel eller signere noe, som igjen mobiliserer flere medlemmer på en effektiv måte. Earl og Kimport beskriver det som en flod som raskt og massivt, som senere drar seg raskt tilbake. Det kan bety at det på den ene siden kan forstås utfra at deltagelsen for en sak avtar raskt. På den andre siden har det vært med å skape et momentum. Når kostnadene går ned (det vil si; risiko, tid, pengebruk og mobilisering) kan man se at det er en større base med ideologisk likesinnede som ønsker å delta når de ikke lenger trenger å ta en så stor risiko (Earl & Kimport, 2011; 73). Brandtzægs og Haugstvedts (2014) studier på «like» viser til at det er en måte å vise sitt samfunnsengasjement (2014; 1). Deltagelse betyr nødvendigvis ikke alltid at man trenger å skrive noe. Holst og Moe beskriver også det å lytte og bli informert er også en måte å beskrive deltagelse på (Holst og Moe, 2020; 11). Et annet aspekt er beredte borgere (*standby citizens*)³. Det blir beskrevet som mennesker som holder seg beredte ved å opprettholde sin politiske kunnskap og sine interesser for å deretter å engasjere seg i en sak når det trengs (Amnå & Ekman, 2014; 277). Det disse viser er at det å delta ikke nødvendigvis trenger å være en aktivhandling der du skriver et innlegg eller en kommentar. Det kan være at du ønsker å bli informert, eller at du gjennom å «like» et innlegg føler du at du er deltaker.

I forlengelsen av disse funnene av ulikheter mellom ulike grupper når det gjelder deltagelse gjennom sosiale medier, viser Sakariassen i Moe mfl. (2019) flere grunner til at folk vegrer seg i å delta i debatter på sosiale medier (2019; 89). Opphetede diskusjoner og uthenging av personer er to av flere saker som informantene har opplevd i vindkraft-gruppene. Derfor er det relevant å inkludere et delkapittel som omhandler debattklima.

3.2.4 Offentlig vegring og debattklima

Det finnes fler tilnærminger til forskning på debattklima. For å forstå Sakariassen (2021) sin tilnærming til offentlig vegring vil jeg først redegjøre for de tidligere teoretiske perspektivene som har studert debattklima tidligere.

Papacharissi (2004) studerte høflighet og sivilisert debatt på nett i lys av demokratisk deltagelse. Et av funnene til forskeren var at uhøflige kommentarer kunne være betryggende fordi de utilsiktet avslører det uperfekte og engasjementet som ligger i den menneskelige kulturen.

³ I Moe mfl. (2019) blir denne beskrivelsen av en borger beskrevet som en Beredt Borger, og jeg vil derfor bruke det, i teksten i stedet for «standby citizens».

Likevel er det alarmerende den usiviliserte debatten som foregår på nettet, som foregår med vel formulerte angrep på enkelt mennesker (Papacharissi, 2004; 279). Disse diskusjonene som gjerne kan kalles usiviliserte eller uhøflige foregår mellom personer som er aktive i debatten, og gjennom tidligere diskusjoner kjenner de gjerne hverandre og sin måte å debattere på (Papacharissi, 2004; 277). Denne studien er eldre, i en tid der ikke alle hadde tilgang til internett, og sosiale medier var i startfasen. Papacharissi har likevel noen poeng som kan videreføres til i dag er at diskusjoner på nett ofte er sivilisert men når man får distanse til den du diskuterer med er det lettere for at det blir usivilisert (Papacharissi, 2004; 259). I lys av Papacharissi betraktninger kan vi forstå Suler (2005) teori om «*the online disinhibition effect*». Denne teorien kan forstås utfra en vegring for å ytre seg på grunn av et hardt debattklima fremprovosert av en imaginær løsrivelse fra virkeligheten der en kan si hva en ønsker i affekt, ut fra fantasi eller etter sine behov (Suler, 2005; 184). Videre har du spiralen av stillhet som forklarer hvordan en selv-sensurerer seg selv når man er i et polarisert debattklima, selv om man kanskje er enig i det minoriteten i diskusjonen mener (Heyes mfl., 2006; 458). Kwon mfl. (2015) har studert dette i forhold til Facebook, og funnene viser at sosial annerkjennelse er med på å påvirke selvrepresentasjonen og videre måten vi uttrykker oss på, hva vi deler og våre følelser på sosiale medier (2015; 1431).

Studiene som nå er presentert beskriver måter en unngår debatten ved å trekke seg tilbake, eller i visse tilfeller selvsensurerer seg fordi man er redd. Sakariassen (2021) har gjennom de teoretiske aspektene ovenfor prøvd å forstå hva offentlig vegring kan være. I studien viser Sakariassen til at offentlig vegring fungerer som et konsept som balanserer mellom deltagelse og ikke deltagelse på sosiale nettverkssider (2021; 494). Studien er med på å vise det multidimensjonale aspekt av vegring ved å brede forståelsen av offentlig vegring (2021; 495). Et av funnene til Sakariassen er at tesen om at de som ikke deltar ikke er interessert i å kommentere eller dele innhold. Forskeren har funnet at informantene i studien følger med på hva som foregår på sosiale medier, samt hatt lyst til å skrive eller dele. Likevel har de ikke gjort det men heller valgt å lytte (2021; 503). Sakariassen poengterer at det å lytte, ikke er det samme som at brukerne ikke bryr seg. (2021; 503). En faktor for offentlig vegring er sosial utilpasshet. Her beskrives sosiale medier som et vanskelig og skummelt sted å si sin mening (2021; 504). Dette kan sees i lys av det Heyes (2006) forklarer med spiralen av stillhet, der man gjennom sin selv-representasjon og ønsket om å fremstå på en god måte bestemmer seg for å ikke kommentere eller dele (2006; 458). Det vil si at en av faktorene som ligger bak det å vegre seg

for å delta er selv-representasjon og identitet (Sakariassen, 2021; 506). Forskeren konkluderer med at offentlig vegring burde bli forstått som en bevisst handling. Sakariassen viser også til at majoriteten av de som er på et sosialt medium opplever vegring på et punkt, likevel er det deler av teorien om offentlig vegring som relaterer i større grad til de som er mindre aktive på nettet de som velger å lytte (Sakariassen, 2021; 506).

3.2.5 Alarmerte borgere – en måte å forstå vindkraftmotstanderes bruk av Facebook-grupper

I de tidligere studiene av vindkraftmotstanderne er det som jeg har vist noen kjennetegn ved motstanderne som går igjen. Det første er denne minskende tilliten til styringsorganene (Pedersen og Elle, 2019; Statland, 2020; Fagereng, 2020). Det andre vil være det Borch mfl. (2020) fant i temaene for diskusjonen i gruppene på Facebook blant vindkraftmotstanderne. Det startet med et misnøye og minskende tillitt mot styringsorganene, deretter en diskusjon om helsemessige utfordringer og det negative vindkraft førte med (Borch mfl., 2020; 9). I lys av de tidligere funnene kan man stille seg spørsmålet om alarmerte borgere som et teoretisk begrep kan beskrive vindkraftmotstandens bruk av Facebook-grupper? Det å knytte seg til offentligheten er i dag for mange en naturlig handling. Moe mfl. definerer dette som en måte å orientere seg mot samfunnet som kan forstås og avgrenses på ulike måter (Moe mfl., 2019; 20). I denne studien kan offentlig tilknytting forstås utfra vindkraftdebatten, og at vindkraftmotstandere gjennom Facebook, lokalavisene og samtaler får informasjon som kan bidra til hva de mener om det bestemte temaet.

En borger går fra beredt til alarmert når «*de oppfatter den tradisjonelle informasjonsstrukturen de er omgitt av, dels er utilstrekkelige, dels direkte villedende*» (Moe mfl., 2019; 153). En alarmert borger besitter gjerne en uro over samfunnsutviklingen og har lav tillit til at de demokratiske valgte institusjonene klarer å endre eller finne gode løsninger (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2020; 4). Tillit er sentralt for teorien om *alarmerte borgere*. Forskerne deler inn tillit til media på to plan. Det første er på et generelt plan, og det andre er på spesifikk hjelp. Det vil si at er du mot det fundamentale med mediene, er det snakk om en anti-systemisk kritikk. Eller så kan borgerne se på institusjonens handlinger og hvordan de lever opp til de normative idealene, dette poengterer Thorbjørnsrud og Figenschou ikke er en demokratisk trussel, da det er viktig å holde mediene ansvarlige (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2020; 5). Dette kan ha med at borgerne har tillit til at mediene bringer opp spørsmål og saker som er relevante for offentligheten. En ny mediehverdag stiller også spørsmål til det som blir beskrevet som etablerte medier og autoritative ekspertsystem (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2020; 6). Denne

beskrivelsen er det som man kan se som likhet i min studie. At Facebook får en sentral rolle i kommunikasjon, diskusjon og tilhørighet. Alternative medier blir også nevnt som en ressurs eller ventilator for å lese nyheter med en annen vinkling i samspill med de tradisjonelle (Moe mfl., 2019; 160). Thorbjørnsrud og Figenschou beskriver at Facebook er informantenes primære plattform for å lese, dele og analysere. Bruken av Facebook, og måten en kommuniserer med likesinnede er med på å forsterke følelsene og betrygge en. I et nettverk av likesinnede og eksperter på feltet vil man føle seg mindre alene i sine alarmerte følelser (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2020; 13).

Thorbjørnsrud og Figenschou tok utgangspunkt i innvandrermotstandere i denne casestudien. Det som gikk igjen hos informantene en følelse av uro og trussel, som var basert på at samfunnet var sårbart og et offer for store negative forandringer. Informantene i denne studien beskriver personlige erfaringer som førte til et engasjement i saken, og de følte at de ble ignorert av det større samfunnet, og at nyhetene ikke tok deres erfaringer seriøst i rapporteringen (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2020; 9). Det er interessant at også flere av informantene vektlegger de tradisjonelle mediene og alternative mediene som likeverdige. Likevel er de kritiske til mediene om det så er tradisjonelle eller alternative. Thorbjørnsrud og Figenschou påpeker at deres informanter forstår seg selv som personer som har en høy kompetanse som kritiske lesere. Som flere av eksemplene viser i deres studie er denne alarmerte posisjonen i en sak gjerne knyttet til en skepsis at mediene ikke har kapasitet til å gi god nok informasjon (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2020; 12).

Forskerne for studien definerer begrepet som en person som har lav institusjonell tillit, som tror at både den regjerende eliten, staten, og de etablerte nyhetsmediene ikke klarer å holde borgerne sikre eller informert. Denne mistroen er kombinert med en aktiv granskning av sektorer av samfunnet som disse samfunnsborgerne er høyt engasjert i, basert på personalisert informasjonsnettverk av mediene (Moe mfl., 2019;153-4). Vindkraftmotstandere har ikke nødvendigvis de samme holdningene til innvandring som informantene Thorbjørnsrud & Figenschou har studert. Likevel er beskrivelsen av en mistillit, og et ønske om å bli hørt, noe vi vil se nærmere på i analysen. Fokuset til Thorbjørnsrud & Figenschou er på tilliten til mediene, men likevel er det inkludert en mistillit til staten eller samfunnet i beskrivelsen av en alarmert borger (Moe mfl., 2019; 153).

For å oppsummere jeg i dette delkapitlet teoretiske perspektiv for hvordan man kan forstå motivasjonene til å melde seg inn og bli engasjert i noe på nettet. Koblet handling som en videreutvikling av kollektiv handling, der personlige handlingsformasjoner er relevant for å forstå motivasjonene, da med særlig vekt på identitet (Bennett & Segerberg, 2012: Almås & Fuglestad, 2020: Gripsrud, 2013). Jeg har også vært innom relevant teoretiske perspektiv som vil være til nytte for å forstå deltagelsen til vindkraftmotstanderne i Facebook-gruppene. Deltagelse kan man forstås på ulike måter. Eimhjellen og Enjolras presenterte ulike måter en kunne delta på, alt fra det å « reagere » til å delta i « digitalt frivillig arbeid » (Eimhjellen & Ljunggren, 2018). Videre har offentlig vegring blitt belyst for hvorfor noen velger å ikke delta (Sakariassen, 2021). Tilslutt har jeg presentert begrepet alarmerte borgere, som kan kanskje belyse en måte å forstå Facebook-bruken til vindkraftmotstanderne (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2020).

Dette kapitlet har presentert et knippe tidligere studier og teoretiske perspektiv som er relevant å ta med seg videre inn i analysen. De viktigste aspektene handler om hvordan en deltar og hvilken rolle Facebookgrupper har i samfunnsengasjement. Perspektivene fra de tidligere masteroppgavene på temaet (Pedersen & Elle, 2019: Statland, 2020: Fagereng, 2020: Rønnes, 2021), men også Borch mfl. (2020) med et dansk perspektiv, er med å sette min studie i kontekst, og vise at det er relevant å undersøke hvordan man kan forstå vindkraftmotstanderne fremstilling av sin bruk av Facebook-grupper.

4. Metode

I metodekapittelet ønsker jeg å gjøre rede for metoden jeg har valgt for å svare på problemstillingen *Hvordan kan vi forstå vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper?*

For å kunne svare på problemstillingen har jeg valgt tre forskningsspørsmål som vil hjelpe meg å forstå vindkraftmotstandernes Facebook-bruk;

1. *Hvordan beskriver informantene motivasjonen for å melde seg inn i Facebook-gruppene?*
2. *Hvilke typer av Facebook-bruk blir fremstilt av vindkraftmotstanderne i perioden 2018 - 2020?*
3. *Hvordan beskriver de sin Facebook-bruk i ettertid?*

I de neste delkapitlene vil jeg først forklare hvorfor jeg har valgt denne tilnærmingen, videre vil jeg redegjøre for hvordan jeg gikk frem i pilotstudien, rekruttering av informantene og utvalget. Videre vil jeg belyse hvordan jeg gikk frem i transkriberingen og analysen, og tankene

om hvordan jeg på best mulig måte kunne bruke materialet mitt. Videre er det viktig å belyse de etiske vurderingene jeg har gjort meg under studiet, og refleksjoner rundt det jeg kunne gjort annerledes i valget av metoden og utførelsen.

4.1 Eksplorativ tilnærming

I denne studien ønsker jeg å forstå hva Facebook-grupper har å si for vindkraftmotstandere. Metoden er som Kvale og Brinkmann beskriver, «veien til målet» (Kvale & Brinkmann, 2009; 140). Siden denne oppgaven skal undersøke et tema som er mindre belyst i forskningen er en eksplorativ tilnærming egnet å bruke i denne studien (Østbye mfl. 2013; 267). I *Metodebok for Mediefag (2013)* blir denne tilnærmingen beskrevet som nyttig for å undersøke fenomener som forskningen ikke dekker. Et av nøkkelkonseptene til et eksplorerende forskningsdesign er ifølge Grønhaug, at de er fleksible. De tar derfor hensyn til, og tilpasser seg, de potensielt uventede forholdene en kan avdekke under forskningsprosessen (Grønhaug, 1985:12 I: Østbye mfl., 2013; 267). Det å velge en eksplorativ tilnærming forskningsprosessen er dens styrke til å forske på hverdagslige fenomener som ens mediebruk, men med et nytt og utforskende blikk (Gentikow, 2005; 39). I Østbye mfl. skriver man at poenget med en eksplorativ tilnærming er da å finne frem til fenomener som tilsynelatende er viktige, og finne begreper som egner seg for å beskrive disse (2013; 237). Utfra dette kan man i neste omgang danne en mer systematisk beskrivelse på grunnlaget av de tidligere undersøkelsene. Samtidig er det viktig å poengtere at med et så lite utvalg er det ikke generaliserbart (Gentikow, 2005; 59). Samtidig, kan man etterprøve teorigrunnlaget en danner på nytt materiale (Østbye mfl., 2013; 237). Denne studien ønsker å finne ut vindkraftmotstanden fremstilling av sin bruk av Facebook-grupper, da kreves det at man snakker med disse menneskene.

Den best egnede måten å svare på problemstillingen var å utføre semi-strukturerte intervju. Intervjuformen kjennetegnes av at tematikken i intervjuet er definert på forhånd. Det er også gjerne laget en intervjuguide på forhånd. I likhet med ustrukturert intervju gir semi-strukturerte intervju en fleksibilitet siden det er mulig å bygge videre på overraskende innspill og stille oppfølgingsspørsmål (Østbye mfl., 2013; 105). Dette var en god måte å få informantene til å åpne opp, og snakke om saken og forstå hvordan de fremstiller sitt Facebook-bruk i tilknytning vindkraftmotstand. I forberedelsen til intervjuet av informantene handlet det om å skaffe innsikt og kompetanse på vindkraftmostand og bruk av sosiale medier. Det å ha forberedt seg godt til intervjuene, og lest seg opp er viktig for å kunne være en aktiv lytter, og gi gode

oppfølgingsspørsmål (Østbye mfl., 2013; 106). Det å holde et intervju krever også planlegging. Man må tenke på hvor man skal holde intervjuet. Det må gjerne være et sted informanten føler seg komfortabel og trygg. Før man starter intervjuet er man forskningsetisk forpliktet til å spørre om informanten samtykker til å delta og om informanten kjenner til hva prosjektet går ut på og hva deltagelse i prosjektet innebærer (Østbye mfl., 2013; 107). Det er viktig å dokumentere det som blir sagt under kvalitative intervju, og derfor er det viktig å ta opptak av intervjuene. Dette ble i mine intervju gjort i taleopptak på mobilen eller gjennom Zoom og Teams. Etter intervjuet transkriberes intervjuene. Her er det viktig at man inkluderer alt som blir sagt, da et svar kan kanskje være irrelevant i intervjusituasjonen men i ettertid vise seg å viktig i analysen (Østbye mfl., 2013; 108).

4.2 Gjennomføring av pilotstudie

Et viktig aspekt i prosessen fram mot intervjuene var å teste ut intervjuguiden. Dette var viktig å se om spørsmålene jeg stilte holdt mål, samt for å se holdbarheten i problemstillingen min. Informanten til pilotstudien ble rekruttert strategisk, da dette var en person som var svært opptatt av vindkraftsaken. Intervjuet med informanten ga svar på hvordan hun brukte Facebook. På den ene siden var det vanskelig for informanten å gå tilbake i tid å huske hva og når hun leste artikler eller så et spesifikt bilde på Facebook eller i mediene. På den andre siden ga hun et tydelig bilde på når og hva som gjorde at hun ble engasjert. Pilotstudien viste også at det å snakke om sitt eget mediebruk ble kortfattet. Disse aspektene ved intervjuet gjorde at jeg valgte å omorganisere spørsmålene, og heller be informanten fortelle om vindkraftsaken, og deretter snakke om eget mediebruk. I og med at det ble mye snakk om selve saken, omformulerte jeg også noen av spørsmålene til å handle mer om hvorfor de ble aktive i saken, og mer om hvordan man håndterte saken i lokalsamfunnet.

4.3 Rekruttering av informanter

Snøballmetoden er sentral i hvordan jeg skaffet informanter til prosjektet (Heckathorn, 2011). Metoden ble konstruert for å studere sosiale nettverk som er vanskelige å nå ut til (2011; 356). Snøball metoden blir beskrevet som at man begynner med et subjekt som fører deg til en annen. På den måten vil utvalget utvides som en snøball som vokser når den ruller ned en bakke (Hackathorn, 2011; 356). Opprinnelig var tanken å rekruttere informantene fra de ulike Facebook-gruppene. Men gjennom mitt første intervju fikk jeg tips om personer som kunne være relevante å inkludere i min studie. I mitt nettverk var det også flere som hadde familiemedlemmer og venner som de mente kunne være relevante. Dermed begynte ballen og

rulle, da informantene selv tipset om flere bekjente som var del av bevegelsen, som ikke nødvendigvis var de mest aktive (Heckathorn, 2011). Ved å nå ut til to bekjente jeg visste bodde i en bygd der vindkraftverk har blitt etablert fikk jeg tips om ulike personer jeg burde ta kontakt med. Gjennom disse informantene igjen ble jeg tipset om andre vindkraftmotstandere jeg burde kontakte. Da fikk jeg en viss variasjon fra de som beskrev seg selve som svært aktive, til de som beskrev seg selv som mindre aktive.

Jeg kontaktet alle informantene over epost, tekstmelding eller telefon. Når de sa de var interesserte sendte jeg informasjonsbrevet (se vedlegg 2). Her redegjorde jeg for hva masteroppgaven gikk ut på, informantenes rettigheter, og om RETTE. (*Universitetet i Bergens system for registrering av prosjekter som behandler personopplysninger*). Før intervjuet fikk jeg et samtykke på at de ønsket å være med, samt forstått hva deltagelsen innebar.

4.4 Utvalget

Navn	Alder	Yrke	Sted	Admin.	Aktive	Antall grupper
Astrid	73	Pensjonist / tidligere fylkesting politiker	Jondalsviken	2	Svært aktiv	Har ikke telling / svært mange
Elisabeth	52	Politiker/ kommunikasjonsrådgiver	Raviksnes	2	Noe aktiv	Lokale/Nasjonale
Gunnhild	60	Arbeider i kriminalomsorgen	Sjøvikfjord	-	Svært aktiv	Flere lokale / Nasjonale
Ingvar	52	Teknisksjef	Raviksnes	-	Litt aktiv	Kun lokal
Johannes	31	Arbeider i en miljøvernorganisasjon	Sjøvikfjord	2	Noe aktiv	Lokal / Nasjonal
Katherine	66	Butikkmedarbeider	Sjøvikfjord	-	Svært aktiv	Lokal / Nasjonal
Maren	33	Lærer på vgs	Jondalsviken	1	Svært aktiv	To lokale
Thomas	53	Politi / lokalpolitiker	Raviksnes	-	Ikke aktiv	Kun lokal
Richard	70	Pensjonist / tidligere selger	Sjøvikfjord	-	Svært aktiv	Har ikke telling / Svært mange
Susanne	68	Instituttleder på en høyskole	Marlandet	-	Litt aktiv	Kun lokal
Vetle	28	Gründer / lokalpolitiker	Marlandet	-	Litt aktiv	Lokal / Regional / Nasjonal

Tabell 1: En oversikt over informantene, bygdene, administrasjonsansvar, samt hvor aktive de fremstiller sitt Facebook-bruk og gruppe medlemskap.

Tabell 1 viser alle informantene og beskriver deres yrke, hvilken bygd de tilhører, alder og hvor aktive de beskriver seg selv på Facebook-gruppene, samt hvilke Facebook-grupper de er medlem av. Jeg har også inkludert om de er administrator eller ikke. Jeg har valgt å inkludere om de er administratorer eller ikke, da informantene som har det ansvaret beskriver arbeidet som administrator for gruppene som en viktig del av sitt Facebook-bruk. De har alle fått et pseudonym og blitt anonymisert i studien, det samme har bygdene de kommer ifra fått. Det er seks kvinner og fem menn. Den yngste er 28 er den eldste 73.

Utvalget består av både menn og kvinner, men med en liten overvekt av kvinner. Personene som har deltatt i prosjektet er bosatt i ulike deler av Norge. Noen bor i bygdene der det har kommet eller er planlagt å komme vindkraft. Andre bor på andre plaser, men har tett tilknytning til en bygd der det har vært stor diskusjon rundt vindkraftsaken på sosiale medier og i lokalsamfunnet generelt.

Intervjuene fant sted over Zoom med unntak av to jeg hadde mulighet til å møte fysisk. Ideelt sett hadde jeg dratt til de ulike stedene for å intervju informantene, men i praksis var dette ikke realistisk. I en samtale over Zoom mister man flere aspekter som man får i det fysiske intervjuet; som den spontane samtalen, det å se bygden og hjemmene til informantene og ut fra dette få et inntrykk av hvem de er. Det hadde også vært fint å kunne se fjellene og strendene de snakker om i intervjuene. Samtidig var inntrykket at de fleste var vant med å bruke digitale løsninger etter snart to år med korona. Etter vi hadde snakket i noen minutter fløt samtalen naturlig og godt. Intervjuene ble moderert av meg med bruk av semi-strukturerte intervju spørsmål for å guide samtalen. Intervju spørsmålene var gruppert i fire ulike hovedtemaer; Bakgrunn og interesser, Mediebruk, Samfunnsdebatt og Facebook-grupper (Se vedlegg 3 for intervjuguiden). Disse hovedtemaene tar sikte på at man er innom de viktigste temaene for å kunne svare på forskningsspørsmålet. Som forsker var hensikten å styre informanten gjennom hovedtemaene, men det betydde nødvendigvis ikke at hovedtemaene trengte å være kronologisk. For eksempel var det naturlig for en informant å starte å snakke om samfunnsdebatten og engasjement først, og deretter snakke om mediebruk. For en annen kunne det være omvendt.

4.5 Transkripsjon og analysen

I denne delen vil jeg gå nærmere inn på hvordan jeg har gjennomgått datamaterialet under transkripsjonen og i analysen. Intervjuene ble tatt opp enten med taleopptak-funksjonen på mobilen, eller gjennom Zoom for de intervjuene som ble gjennomført over denne plattformen. Opptakene ble lagret på UiBs server og slettet fra mobil og laptop. Lydfilene ble senere transkribert. Transkripsjonen ble utført i ordrett talerspråkstil, der jeg har inkludert latter, pauser, eller usikkerhet. Det er viktig å være presis i sin transkribering da et ord eller punktsetting kan endre en mening (Kvale & Brinkmann, 2013; 211). Det er også verdifullt i de tilfellene informantene viser usikkerhet, er nølende eller er ekstatiske når de uttrykker seg. Opplysningene som kunne identifisere informantene ble anonymisert i denne prosessen. Dette

kunne for eksempel være når de anga stedsnavn eller personer som kom fra bygden som i liten grad hadde betydning for oppgavens formål.

Analysen har tatt utgangspunkt i tematisk analyse. Johannessen mfl. (2021) beskriver at denne metoden i analysen innebærer å lete etter temaer i dataene. Målet med en tematisk analyse er å gruppere svarene fra et intervju i ulike generelle temaer, eller kategorier som har fellestrekk, og som i sin helhet vil svare på forskningsspørsmålet til prosjektet (Johannessen mfl., 2021; 279). En del av forberedelsene til analysen er å få transkribert, samt få en oversikt over datamaterialet. Videre kommer prosessen der man skal kode materialet. Prosessen er viktig for å *fremheve og sette ord på viktige poenger i dataene* (Johannessen mfl., 2021; 284). Under kodingen av materialet valgte jeg å bruke Nvivo 12 i første runde. Programmet lot meg kode deskriptivt ved å lete etter konkrete setninger fra intervjuene som var interessante i forhold til oppgavens forskningsspørsmål. Kodene jeg laget tok utgangspunkt i hovedtemaene i intervjuguiden. Dette gjorde at jeg enkelt kunne sammenligne den mest interessante informasjonen fra hver informant med hverandre utfra kodene. Videre startet arbeidet med å nærlese tekstene og lage mer presise koder og teste ut disse for å finne høyfrekvente temaer som går igjen i materialet.

En viktig faktor i analysen er kategorisering av kodingen jeg har utført innenfor de ulike temaene. Kodingen og analysen av materialet har blitt delt inn med utgangspunkt i de tre forskningsspørsmålene, der man gikk i flere omganger igjennom transkriberingen og kodingen av materialet for å dra ut det mest relevante. Når et rammeverk for analysen var på plass gikk man i flere omganger igjennom materialet for å knytte det til teorien. Prosessen gikk over flere måneder som gjorde at materialet kunne utvikles.

4.6 Ethiske vurderinger

Det viktig å opprettholde gode etiske vurderinger i arbeidet med både intervjuguiden og måten man finner frem til informanter. Som nevnt tidligere er informantene anonymisert både navn og tredjepartsopplysninger som arbeid, bosted og andre kjennetegn. Alle informantene deltok frivillig på grunnlag av informert samtykke. Det var tydelig fra skjemaet at dette var frivillig og at det var mulig å trekke seg hvis de ønsket dette, samt at informasjonen om de da ville bli slettet. Prosjektet ble også rapportert inntil *Rette* høsten 2020, som er *Universitetet i Bergens system for registrering av prosjekter som behandler personopplysninger*.

Et annet viktig etisk aspekt var for meg å anonymisere bygden også. Det er ikke bare personene som er sentrale i dette prosjektet, bygden er også i sentrum. Lokalsamfunnene er viktige å inkludere for å forstå hva informantene snakker om, samt at det er bygdene og personene som er rammet. Jeg har derfor valgt å anvende pseudonymer på selve lokalsamfunnene også når de blir skildret i sitater i analysen. Navnene å bygdene presentert i Tabell 1 er alle fiktive. Når de snakker om personer, alt fra politikere til naboer, har jeg satt inn [navn] der de never personene i sitatene. Noen steder nevner informantene regioner eller byer som ikke er bygdene de kommer ifra, der har jeg satt inn [region] eller [by]. Et annet etisk dilemma er at en av informantene i intervjuet fortalte en historie som også er skildret i en annen sammenheng, der personen er nevnt med fullt navn. Jeg har derfor valgt å sensurere gjenkjennbare skildringer ved historien i denne studien, da man potensielt kan forstå hvem informanten kan være ved å inkludere skildringene.

4.6.1 Refleksjoner rundt metoden

Den kvalitative metoden og det semi-strukturerte intervjuet er gode verktøy for å undersøke folks mediebruk. Den kvalitative metoden kan ikke oppfattes som eksakte og objektive representasjoner av virkeligheten, men som fortolkninger av den (Gentikow, 2004; 37). Vi flere epistemologiske utfordringer der reliabilitet, validitet og genereliserbarhet står i sentrum (Gentikow, 2005; 56). Epistemologi er ifølge Kvale og Brinkmann filosofien om kunnskap og inkluderer en diskusjon om hva kunnskap er og hvordan den kan oppnås (2015; 69). Gentikow viser til at selvrefleksivitet kan være med på å kompensere for metodens mangel på de formaliserte, standardiserte konvensjonene. Ved å kritisk evaluere hvert steg man gjør fortløpende og legge vekt på å sannsynliggjøre sine konklusjoner, kan man i følge Gentikow oppnå den validitet og reliabilitet av sitt materiale som metoden i kritikernes perspektiv mangler (2004; 37).

Et viktig spørsmål en må stille seg er om jeg eller en annen forsker ville fått det samme resultatet hvis vi gjennomførte prosjektet igjen. Ved å sjekke validitet vil målet være å kunne gjenta studien og få lignende resultat, dette er en utfordring i den typen prosjekter som tar utgangspunkt i intervju (Gentikow, 2004; 59). Hvis man for eksempel hadde intervjuet de samme menneskene i 2019/2020 eller denne våren ville man potensielt fått ulike svar, da saken var på sitt mest aktive 19/20. Vindkraftsaken var i perioden under intervjuene relativt stille, men våren 2022 ble det åpnet for ny utbygging av vindkraft, og saken fikk på nytt et oppsving. (Hjellen mfl., 2022; Kvale & Brinkmann, 2015; 297). De fleste jeg har intervjuet er 50 eller

eldre. Dette er en gruppe som primært bruker Facebook av de ulike sosiale mediene (Ipos, 2021; 8). Derfor hadde dette prosjektet sett annerledes ut hvis jeg intervjuet kun mennesker i 20-30 årene, og informanter som kun hadde bodd i storbyene.

Prosjektet baserer seg på informantenes skildringer, refleksjoner og opplevelser rundt Facebook-grupper og vindkraftdebatten i retrospektiv. Studiens validitet kommer an på hvorvidt den metoden jeg benytter meg av i studien på nøyaktig vis belyser hvordan en kan forstå vindkraftmotstanderes bruk av Facebook-grupper (Kvale & Brinkmann, 2015; 279). Igjen, er det umulig å garantere for det informantene sier er sant, men det mest pragmatiske er å legge til grunn for at det er korrekt det de forteller (Gentikow, 2005; 68). Intervjuene tar også opp temaer som kanskje informantenes nødvendigvis ikke har tenkt over tidligere. Derfor kan det tenkes at informantene vil svare utfra et ønske om bli ansett som fornuftige. Et annet aspekt er den økologiske validiteten der man må stille seg spørsmålet om informantene oppfører seg og svarer som de vanligvis gjør når forskeren eller opptaksutstyret er til stede, eller om svarene og oppførselen er annerledes på grunn av forholdene (Østbye mfl., 2013; 125). Det er viktig å anerkjenne at et intervju aldri vil være helt naturlig. Samtidig er det viktig gjennom hele prosjektet å legge til rette for å gjøre det så naturlig som mulig.

Analysen av det innsamlede materialet i prosjektet tar utgangspunkt i min tolkning, dette vil derfor involveres en grad av subjektivitet. Selv om materialet åpner for tolking vil dette tolkningsrommet være begrenset til mediebruk og Facebook. Transkriberingen vil også til en viss grad være subjektivt. Kvale og Brinkman viser til at ord og meninger tolkes forskjellig (Kvale & Brinkman, 2015; 211). Analysen vil baseres på materialet i intervjuene, og vil sammen med tidligere forskning og teori danne grunn laget for funnene.

Dette prosjektet er basert på en kvalitativ metode. I forskingsmiljøene har det vært, og er fremdeles, en debatt om generaliserbarhet i sammenheng med kvalitativ forskning (Østbye mfl., 2013; 124; Gentikow, 2005; 60). Utvalget til dette prosjektet er for lite til å generaliseres (Gentikow, 2005; 164). Gentikow påpeker imidlertid at generaliserbarhet aldri burde være et mål i kvalitative undersøkelser (Gentikow, 2005; 164). Derfor er dette prosjektet viktig for å heller si noe om tendensene og nye perspektiver på bruken av Facebook-grupper, og da spesielt Vindkraftmotstandsgrupper på Facebook. Med disse refleksjonene som bakgrunn kan vi i neste kapittel gå videre med analysen av materialet.

5. Analyse av funn

I analysen er målet å kunne svare på problemstillingen *hvordan kan man forstå vindkraftmotstanderes bruk av Facebook-grupper?* De ulike delene av kapitlet tar utgangspunkt i de tre forskningsspørsmålene og analyserer motivasjonen til å bli engasjert, ulike typer bruk av Facebook-grupper og deres refleksjon over sitt engasjement og Facebook-gruppene i ettertid. Bakgrunnen for at jeg har valgt å gjøre det på denne måten er ønsket om å vise at engasjementet og deltagelsen kan endre seg over tid (frem til intervjusituasjonen vinter 21/22). Først vil jeg introdusere informantene ved å presentere bygdene, og tendensene som har skapt splittelse i bygdene, samt andre typer av mediebruk blant informantene.

Den første delen gjør rede for hvilken motivasjon informantene hadde for å melde seg inn i Facebook-gruppene, og bli engasjert i saken. Under analysen fant jeg at det var ulike motivasjoner for å melde seg inn i gruppene. Jeg har kategorisert motivasjonene utfra *politisk motivasjon, personlig engasjement, lokal identitet og andre motivasjoner*. I den andre delen av analysen er målet å analysere hvilke ulike typer bruk av Facebook-gruppene har for informantene. For å kunne systematisere laget jeg kriterier. Disse omhandler hvor mange og hvilke typer vindkraft-grupper de var medlemmer av på Facebook, hvordan de deltok i gruppene, om de deltok på arrangement utenfor nettet, og hvordan de snakket om debattklimaet i vindkraft-gruppene. Utfra dette ble det dannet tre kategorier; *de påkoblede, de engasjerte og de informasjonsøkende*. Den tredje delen av analysen tar utgangspunkt i det siste forskningsspørsmålet. Jeg vil analysere hvordan informantene fremstiller deres Facebook-bruk i ettertid. Flere informanter uttrykte under intervjuene en form for «da og nå». For flere er denne saken på noen områder tapt, og for andre var saken under intervjuene på vinteren 21/22 ikke like aktive. Derfor ble dette en relevant del å ta med, fordi den viser hvordan saken og engasjementet for flere har endret seg. Informantene er kategorisert i tre grupper; *Engasjementet er minsket, Facebook som tidstyv, Engasjementet er fremdeles tilstede*. Disse representerer tre ulike perspektiv på hvordan informantene snakker om engasjementet sitt, bruk av gruppene på plattformen, og veien videre. Til slutt vil jeg drøfte om man kan forstå vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper utfra alarmerte borgere.

5.1 Introduksjon av informantene

Informantene beskriver seg selv som aktive, og elsker å bruke naturen. Maren flyttet tilbake til hjemstedet fordi hun savnet naturen. Det samme ønsker Katherine å gjøre når hun pensjonerer

seg. En fellesnevner for alles engasjement er at de har en tilhørighet til en av bygdene der det har blitt vedtatt at det potensielt kan komme vindkraft, eller at det allerede har blitt bygd ut vindkraft. Noen er utflyttere og andre bor på plassene som er rammet. I Sjøvikfjord og Jondalsviken har det enda ikke blitt bygget vindkraft, og håpet hos innbyggerne for at det blir skrinlagt lever fremdeles høsten 2021. I Raviksnes og Mildlandet er det en annen historie. Der har vindkraften allerede blitt satt opp, og for flere av informantene føles det som om slaget er tapt.

Alle bygdene blir beskrevet av informantene som idylliske steder med et unikt naturlandskap som man ikke får andre steder.

«Altså, jeg føler, hva skal en si. Det føles i alle fall veldig feil at vi har ødelagt så vanvittig mye over så mange år, og måten en skal løse det på er å ødelegge enda mer. Jeg føler det blir et skille mellom dette er klima og dette er natur. Men det er jo en sammenheng [...] jeg synes ikke alle fall det er en så god løsning å ødelegge så mye natur for å redde klimaet. Det virker helt merkelig for meg» (Maren, 33).

Sitatet er fra informanten Maren. Hun reflekterer over den indre konflikten med å være forkjemper for klimaet og samtidig være mot vindkraftutbygging. Fortellingen om at vindkraft er klimavennlig, og er fremtiden for grønn energi er for mange vindkraftmotstandere feil. Likevel, som Maren påpeker her, må man ofre naturen, og i dette tilfellet deres naturlandskap i lokalsamfunnet for å oppnå klimamålene.

I alle de fire bygdene vindkraftmotstanderne mobiliserte flere tusen mennesker til å delta på protestmarsjer, folkemøter og aksjoner. Åtte av informantene har deltatt på flere aksjoner. Demonstrasjoner er et virkemiddel de har brukt utenfor gruppene, på fergekaier eller oppe i fjellene. I Sjøvikfjord har Katherine og Gunnhild for eksempel trykket opp informasjonsbrev og gitt til turister som gikk tur i de utsatte områdene. I Jondalsviken har det vært flere marsjer over fjellene. I alle bygdene har det også vært flere folkemøter i regi av Facebook-gruppene eller de politiske partiene i bygdene. Dette beskrives som en plass gjerne de eldre, som ikke nødvendigvis har facebook kommer for å bli informert.

5.1.1 Splittelse innad i bygden

Selv om det er flere som er ute å demonstrere og har dannet et felleskap i «Nei til vindkraft»-grupper på Facebook er det ikke konsensusen i alle lokalsamfunn. Skildringen av en svært

splittet bygd går igjen hos flere av informantene. Mennesker som var venner før snakker ikke med hverandre lengre. En av informantene skildrer venner som drar til andre plasser for å handle mat. Hærverk har blitt begått mot noen av motstanderne i Sjøvikfjord. I Raviksnes, der vindturbinene allerede har blitt satt opp, er det en svært splittet bygd som sitter igjen.

Denne splittelsen innad i bygdene kan ikke knyttes spesifikt til Facebook-gruppene, men til saken i seg selv. Som Ingvar forteller kan man forstå at Facebook-gruppene i Raviksnes har forverret forholdene i bygden ved at mennesker som ikke kommer fra bygden har valgt å piske opp stemningen i disse Facebook-gruppene. Vetle utrykker at det er mange i Marlandet som gjør saken personlig, og det dermed enklere å diskutere utfra følelser og ikke saken. *«For noen har dette rett og slett gått på helsa løs. Fordi det har blitt så personlig. Det har jo vært veldig sånne ytterkanter da»*. Derfor har det vært viktig for han å slå ned på dette og ha en saklig debatt. Det er en mening som går igjen hos flere. Dette knyttes sammen med det personlige ved dette spørsmålet. I motsetning til studiene av debattklima der partene ikke ser hverandre, beskrevet av Suler i «the online dishetbition effect», og sitter bak hver sin pc, er dette mennesker som møter hverandre hver dag, og det i seg selv viser denne studien til er vanskelig å håndtere (Suler 2005; 184).

Likevel kan man se på Marlandet og i Jondalsviken er det ifølge informantene en større enighet i bygdene. Maren forteller at de i Jondalsviken har vært heldige og sluppet det som har skjedd i andre bygder. Astrid kan også fortelle at i Jondalsviken er det en enighet mellom grunneierne, motstanderne og kommunen om at de skal være en klar nei-kommune.

5.1.2 Bruk av andre sosiale medier – Facebook + Snapchat

Dette avsnittet sier noe om informantenes overordnede bruk av sosiale medier. Det er relevant å belyse om informantene bruker andre sosiale medier i hverdagen. Stoycheff mfl. (2017) belyste i sin forskning at det var viktig å se på bruk av et sosialt medier i lys av andre for å kartlegge personers bruk (2017; 977). De aller fleste av informantene bruker kun Facebook og Snapchat. Flere av informantene forteller om at de har Instagram og Twitter men at de egentlig aldri er inne på appene.

«Jeg er ikke så flink til å være på de her sosiale mediene som de yngre bruker. Jeg er bruker Facebook fordi der er jeg mest tilgjengelig for den gruppen jeg snakker til. Jeg er ikke på sånn TikTok og Instagram. Jeg har en insta-konto, men jeg bruker den ikke. Jeg

gidder heller ikke å bruke Twitter, fordi at da snakker jeg bare med andre politisk interesserte. Jeg vil heller snakke med folk, og da er det Facebook som gjelder».

Dette forteller Elisabeth om sin bruk av sosiale medier. Likevel er det Facebook hun bruker mest av tiden sin på, og Instagram og TikTok bruker hun ikke fordi det tar for mye tid å sette seg inn i det. Av de andre informantene er det som nevnt Snapchat og Facebook som går igjen. Katherine forteller; «Jeg har Snapchat som jeg bruker. Ja, der har jeg jo familiegruppe og så er det diverse venninner og jobb. Instagram det sluttet jeg å bruke». Det som er verdt å legge merke til er at på Snapchat snakker hun med venner, mens Facebook brukes til nyheter og se igjennom nyhetsstrømmen.. Inntrykket er at Snapchat har blitt den *private plattformen* som de bruker for å sende bilder til de i sin nære sfære, mens Facebook kan beskrives som en *offentlig sfære* der man overveier det man deler i større grad (Aalen & Hoem Iversen, 2021; 49).

5.1.3 Fremstilling av sin bruk av tradisjonelle medier – Lokal-, Regional- og Nasjonale medier

Informantene forteller at de finner informasjon utenfor Facebook også. Alle de elleve informantene er aktive lesere av lokalavisene og regionsavisene. En annen vane som to av informantene beskriver er at de leser mer lokalaviser og er mer påkoblet det som skjer i lokalsamfunnet, enn det som skjer på det internasjonale plan. For eksempel er informantene Richard og Astrid aktive i å skrive leserinnlegg i lokalavisene. Samtidig er Richard litt skeptisk til en av lokalavisene da redaktøren er knyttet til forkjemperne for vindkraft.

«[...] Det er jo synd, en redaksjonssjef har veldig stor makt i en avis. Så leser ofte folk lederne og sånne ti ng, for å danne seg et bilde. Det vil si at lokalavisene har vært litt sånn tafatt oppe i akkurat denne saken her. [...]Og jeg har vært i relativt hard debatt i avisen mange ganger, men ja, jeg har opplevd å bli sensurert i avisene».

Informanten forklarer at han leser og er aktiv i å sende inn leserinnlegg, men at han er skeptisk til at ikke hele bildet kommer frem. Richard bemerker at han kanskje har kranglet litt for mye med utbyggere, og angrepet dem i sine leserinnlegg. Det har også ført til at han sa opp en av de lokalavisene han abonnerte på, fordi hans leserinnlegg ikke ble trykket. Richard fikk da følelsen av at han ble sensurert. Han innrømmer også at; «Jeg skal lese gjennom [leserinnleggene] to ganger, og så vente i ett døgn for å sende inn leserinnlegg. Det har jeg lært i ettertid». Richard reflekter over at han til tider også har sendt svært kritiske innlegg. Det

som kommer frem i hans refleksjoner av sakene som er publisert i relasjon til vindkraft er følelsen av å ikke bli vinklet på en positiv måte. Dette er ikke Richard alene om. Informanten Maren trekker også frem en sak der hun sa nei til å bli intervjuet fordi hun synes ikke noe om vinklingen på saken lokalavisen ønsket å publisere. Artikkelen skulle handle om en hendelse i gruppen hvor en person hadde blitt uthengt. Maren synes det var leit at de heller ikke kunne skrive om det gode de hadde fått til, og hvor mange medlemmer de hadde fått med i gruppen. Dette kan til en viss grad knyttes til Thorbjørnsrud og Figenschou sin beskrivelse av hvordan alarmerte borgere opplever møtet med mediene (2020; 9).

Flere av informantene er også kritiske til NRKs dekning av saken. Astrid er svært skuffet over manglende dekning, og hun uttrykker at NRK har vært litt partiske, fordi de ikke har vist de negative sidene ved vindkraftutbyggingen.

«De har vært veldig dårlige, veldig dårlige faktisk. Så misfornøyd med NRK. Da kommer disse konspirasjonsteoriene igjennom, «hvorfør har de ikke de vært aktive», de er kjøpt og betalt og alt det der. Det har jeg vært skuffet over. Men TV2 på den andre siden, de var tidlig ute og fortalte om disse skatteparadisene som pengene forsvant til. De har også vært i Jonsdalsviken og tatt opptak en hel dag på fjellene her».

I sitatet er hun opprørt over at ikke NRK har vist frem ulempene med vindkraften, og at TV2 har gjort denne jobben. Samtidig viser Elisabeth til at NRK har laget en dokumentar om vindkraftmotstanderne og splittelsen i bygden den har ført med seg. Likevel er Elisabeth irritert over at det er NRK sentralt som skal bestemme hvilke saker som skal være med på den nasjonale sendingen.

«Problemet med NRK er at de sentralt har en klimaredaksjon. Den klimaredaksjonen er ganske vanskelig å forholde seg til. De så på vindkraftmotstanden som mest en sånn lokal problematikk. NRK tok i liten grad vindkraftmotstanden som en nasjonal problematikk, som vi mente det var».

Informanten Astrid er også kritisk til dekningen av vindkraftspørsmålet i Dagbladet og VG, samtidig som hun er positiv til Klassekampen for å være den første avisen i Oslo som begynte å skrive om vindkraftspørsmålet kritisk.

Man kan se dette i sammenheng med Eides fortelling om hva funksjonen til lokaljournalistikk er. Han illustrerer det som at journalistene i lokalsamfunnet skal være innbyggernes «lim og lupe» (Eide, 2011, 107). Lokaljournalistikken skal drive med identitetsbygging, og i tillegg ha et kritisk perspektiv på hva som foregår (Eide, 2011; 107).

Dette kan knyttes til Thorbjørnsrud og Figenschous beskrivelse av en alarmert borger. (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2020; 9). Informantene er skeptiske til vinklingene av de tradisjonelle mediene. Det som er annerledes er at de skriver leserinnlegg og sender inn, men som Richard nevner er det ikke alle som blir publisert. Dette bringer oss til det konkrete spørsmålet om bruk av Facebook-gruppene. Som vil bli introdusert nærmere i neste avsnitt vil jeg presentere ulike typer av motivasjon for å melde seg inn i gruppene.

5.2 Hvordan beskriver informantene motivasjonen for å melde seg inn i Facebook-gruppene?

De ulike informantene har tilhørighet til forskjellige steder rundt om i landet. Et fellestrekk hos informantene er et ønske om å bevare naturen i bygden. Informantene er også redde for at vindkraften skal ødelegge bygden. Samtidig finnes det andre aspekt ved informantenes motivasjon som jeg vil se på nærmere på. Man kan se dette i to nivå. På det ene nivået retter motivasjon seg mot når informantene ble medlem av Facebook-gruppene. Det andre nivået retter seg mot når informantene ble engasjerte i saken. Det er ikke ensbetydende at informantene hadde et engasjement til vindkraft når de meldte seg inn i gruppene på Facebook. I min analyse av intervjumaterialet har jeg identifisert ulike motivasjoner. Den første motivasjonen som jeg har kartlagt er knyttet til en politisk motivasjon. I dette tilfellet knyttes det til politiske verv. Flere av informantenes utgangspunkt er verv i fylke- og lokalpolitikken, og de nevner at de valgte å melde seg inn og engasjere seg i lys av dette. Det er også andre som ønsker å endre denne politikken, men fra et annet ståsted, nemlig aktivisme utfra personlig motivasjon. Videre har man også de som identifiserer seg tett med stedet. Her er den lokale identiteten viktig for motivasjonen. Det er også informantene som er medlem i Facebook-gruppene kun for å finne informasjon, og forstå hva det er som skjer. Til slutt har jeg inkludert en kategori med andre motivasjoner der informasjonssøkende og debattklime inngår. Disse kan ikke direkte sammenlignes med de andre, men begge kategoriene kommer med en interessant innsikt for hvorfor disse informantene melde seg inn i vindkraftmostand-grupper på Facebook

5.2.1 Politisk motivasjon – « [..]vi må først og fremst få en politisk endring [..]».

Vindkraftspørsmålet har blitt et betent spørsmål i alle bygdene. Flere av informantene har en politisk forankring til spørsmålet. Informantene ble engasjerte i Facebook-gruppene gjennom politiske verv. Til forskjell fra de andre informantene har de en større nærhet til politiske organ, og det er nærliggende for informantene å engasjere seg. Dette kan sees i sammenheng med tidligere studier fra for eksempel Enjolras mfl. (2013; 104-5).

To av informantene har vært engasjert i vindkraftmotstand siden tidlig 2000-tallet i regi av politiske verv i kommunen og fylkeskommunen. Begge informantene meldte seg ut av partiet sitt i protest på grunn av vindkraftmotstanden. For Astrid startet engasjementet for saken igjen i 2018, da hun meldte seg inn i den lokale Facebook-gruppen og tilbød seg å være talsperson for aksjonsgruppen i Jondalsviken. For Astrid var det naturlig å organisere seg tidlig, som kan sammenlignes med den mer tradisjonelle måten til kollektiv handling, hvor man danner en organisasjon og har en talsperson (Eimhjellen, 2018; 11; Bennett & Segerberg, 2012; 748). Astrid fikk med seg flere frivillige og engasjerte beboere som kunne organisere diverse oppgaver gjennom Facebook-gruppen. I Jondalsviken var det en prosess som endte med at Astrid ble talsperson for gruppen og mobiliserte. Forskjellig fra Sætrangs studie der man så at gruppene ble organisert med en mer flatstruktur med ingen talspersoner eller organisering bak gruppene som Astrid beskriver (2018; 182). Denne flate strukturen som Sætrang beskriver finner man i de andre lokale-gruppene på Facebook der man ikke har noen utpekt talsperson.

Elisabeths utgangspunkt for debatten var at hun satt i kommunestyret i Raviksnes på begynnelsen av 2000-tallet, og har vært motstander av vindkraft siden det ble tatt opp. Etter å ha flyttet fra bygden ble hun engasjert i vindkraftmotstand igjen i 2018 da flere spurte om hun kunne hjelpe til på politisk plan. Hun forklarer at hennes engasjement startet som lobbyvirksomhet mot kommunen for å få konsesjonen om utbygging av vindkraft gransket hos fylkeskommunen. Etter hvert ble Elisabeth kommunikasjonsrådgiver for en av organisasjonene som har en sentral rolle i vindkraftmotstanden, og fikk ansvar for bygdens lokale Facebook-gruppe, der det allerede var over 30 000 medlemmer. Hun skiftet også politisk parti og sitter i dag på Fylkestinget. «Jeg har vært medlem i partiet i bare ett år. [..] Hvor lenge jeg blir i det partiet, det vet jeg ikke». For informanten Elisabeth er politikk en enkel arena for å få igjennom saker, og for henne spiller det ikke noen rolle for hvilket parti hun er med i, så lenge hun kan få igjennom den saken hun ønsker seg.

«Jeg prøver å gjøre noe for å få prøvd det rettslig. Men vi må først og fremst få en politisk endring, fordi at jeg tror akkurat sånn som dommen sier i forhold til [navn], sier dommen at det ikke er gjort noe ulovlig. Så derfor så er det politiske vedtak som måtte stoppe utbyggingen».

Hun forklarer videre at hvis folk hadde visst hvor enkelt det er å få igjennom saker på politiske arenaer hadde flere gjort noe. Dette er ikke første gangen hun har fått igjennom kontroversielle vedtak, forklarer hun. Samtidig som hun forklarer hvor viktig politikk er i vindkraftsaken er hun klar på at hvis det hadde blitt begått en feil hadde de klart å snu utbyggingen av vindkraftanlegget, noe det ikke ble avdekket gjennom de ulike rettsprosessene motstanderne har vært igjennom.

Vetle, fra Marlandet, kommer fra en politisk aktiv familie, og er den yngste som er politisk aktiv i bygden som lokalpolitiker og leder for et ungdomsparti. Derfor brukte Vetle sin plattform som lokalpolitiker på Facebook-gruppene til å stille spørsmål ved utbyggingen.

Informantene som oppgir en politisk motivasjon for å bli med i Facebook-gruppene kjennetegnes av en tro på at det er gjennom politikk at denne vindkraftspørsmålet skal løses. Det har blitt uttrykt at det er en bevegelse i hvilket parti en tilhører, da to av informantene har meldt seg ut eller byttet parti. For denne gruppen står det å organisere seg sterkt. Dette kan vi se i lys av både koblet og kollektiv handling (Eimhjellen, 2018; 11; Bennett & Segerberg, 2012; 748).

5.2.2 Personlig engasjement – «Etter å ha engasjert meg i dette såpas lenge sitter du med veldig mange opplysninger».

Vindkraftspørsmålet har også engasjert personer som ikke nødvendigvis har politiske verv, men arbeider svært intensivt med vindkraftsaken. Dette kan være informanter som er del av en interesseorganisasjon. Eller vindkraftmotstandere som har brukt svært mye tid på vindkraftmotstand før Facebook-gruppene ble dannet, og vært aktive inn mot kommunen over lengre tid, uten å være politisk aktiv i et parti.

Richard har for eksempel vært motstander av vindkraft siden 2002, og har vært en aktiv stemme for vindkraftmotstanden i Sjøvikfjord. Han har også vært en motstander av Facebook, men skaffet seg konto i 2018 for å kunne delta i debatten på plattformen.

«Jeg sa jo at jeg aldri skulle på Facebook, for livet er altfor kort til å sitte på det. Men så havnet jeg dessverre i den samme fella. Men med akkurat Facebook er det en ting som du kan opplyse, du kan spre veldig mye opplysninger, og det tenker jeg er veldig viktig. Etter å ha engasjert meg i vindkraftmotstand såpas lenge sitter du med veldig mange opplysninger» (Richard, 70).

Informanten Richard har vært en vindkraftmotstander i snart 20 år, men har aldri vært aktiv i et politisk verv. For Richard er det naturen som står i sentrum når han snakker om saken. Han har samlet flere permer med informasjon, og bruker mye tid på vindkraftmotstand hver dag etter at han ble pensjonist. Det viktigste, ifølge Richard, utenom Facebook, er folkemøtene som blir arrangert på kommunehuset i bygden. Her samles innbyggerne for å diskutere og bli informert. Informanten har fått et nytt syn på hva Facebook faktisk kan brukes til, og hvor enkelt det er å knytte seg til nye nettverk gjennom felles interesser, som i dette tilfellet er vindkraftdebatten.

Johannes, som er i begynnelsen av 30-årene, meldte seg inn i Facebook-gruppene i 2019 da saken for alvor ble tatt opp på ny. Han meldte seg da inn i sin lokale Facebook-gruppe. Johannes forteller at han ble interessert i vindkraft i 2015, etter at flere venner var imot, men at han på det tidspunktet ikke visste noe særlig om vindkraft.

«Ehm, jeg var ute og lagde noe graffiti en gang. Det var vel sånn 2015, så ble det Nei til vindkraft tags. (latter). Men jeg hadde ikke lest meg så særlig opp på det da.»

Johannes arbeider i en miljøorganisasjon som er svært aktive vindkraftmotstandere. Han beskriver seg selv som en aktivist. Det å være informert er viktig for Johannes. På dette punktet skiller ikke den personlige motivasjonen seg fra de øvrige, da informantene er interessert i å tilegne seg informasjon fra gruppene.

Tilnærmingen til Facebook som en plattform for å nå ut til og finne likesinnede er litt ulikt for de er personlig engasjerte. Johannes som er i 30 årene har vokst opp med Facebook som en plattform, og bruker denne aktivt og bevisst. Richard ble introdusert til Facebook i begynnelsen av 70-årene. Dette viser at det ikke bare er de yngre som knytter seg til protestgrupper på nettet som en kan se i tidligere studier (Enjolras mfl., 2013; 108). I dette tilfellet er det den eldre som kommer inn på et senere stadium som har ført til at deres engasjement utenfor nettet har blitt til et sterkt nettbasert engasjement.

5.2.3 Lokal identitet – «Vi som flyttet ut sånn som jeg har gjort, føler at vi har ansvar for å bevare Sjøvikfjord».

Naturlandskapet og bruk av naturen er viktig for mange av informantene. For noen var det det som startet engasjementet mot vindkraft– redselen for at muligheten til å bruke naturen skulle forsvinne, og at bygden de kom fra eller bor i skulle bli ødelagt. Informantene identifiserer seg sterkt med stedet, mange er stolte av hvor de kommer fra, og betrakter naturlandskapet rundt dem som unikt og uerstattelig. I denne grupperingen er det også? informanter som ikke bor i lokalsamfunnet, men som likevel beskriver stedet som «hjemme».

«Det er ikke så mange unge folk da Sånn at det er en del eldre folk, og de klarer ikke å orientere seg i alt dette her. Vi som flyttet ut sånn som jeg har gjort, føler at vi har ansvar for å bevare Sjøvikfjord» (Gunnhild, 60).

Slik beskriver informanten Gunnhild hvorfor hun valgte å melde seg inn i Facebook-gruppen og engasjere seg. For henne var det en vekker når hun fikk opp innlegg og artikler om andre steder med vindkraftmostand på Facebook og når avisene begynte å skrive om det.

«Det var jo det at de begynte [å bygge] på vindkraftverket på [sted], det var det som gjorde at jeg fikk øynene opp for hva det var som holdt på å skje hjemme.»

Gunnhild forteller også at barndomshjemmet kunne bli rammet av vindkraftutbyggingen. Det var etter at hun fant ut at advokaten hun hadde engasjert også arbeidet med gårdene rundt som ønsket etableringen av vindkraft, at hun for alvor satte seg inn i vindkraft og begynte å engasjere seg i debatten i Facebook-gruppene.

Andre informanter skildrer på lignende vis at det var da de så hva som skjedde andre steder at de for alvor begynte å engasjere seg. Det som går igjen i bygden Jondalsviken var at alle informantene var så sikre på at det ikke skulle komme ditt «*det er jo så fint her, derfor kommer det nok ikke hit*» skildrer både Maren. Vetle reflekterer over det samme, og ble sjokkert. Både Katherine og Susanne skildrer et sinne og et vemod over det de beskriver som ødeleggelse av naturlandskap. De er begge fraflyttere fra sine respektive bygder, men de har begge fremdeles tette bånd og besøker stedene ofte.

Når det gjelder de som er politisk aktive og aktivister er det flere av de med lokal forankring som motivasjon, som aldri har vært politisk engasjerte før de ble det på grunn av vindkraft.

«*Nei ikke noe politisk. Det er sånn at det er rart at jeg har blitt så engasjert, for jeg har ikke hatt noe sånn engasjement før egentlig*». Forteller Gunnhild. Informantene fra andre bygdene uttrykker også at når vindkraftutbyggingen kom til deres trakter var da man begynte å bli informert og engasjert. Man kan se dette i sammenheng med følelsen av at noe du kjenner blir tatt fra dem. Facebook har også gitt informantene i denne typen av Facebook bruk en mulighet for at menneskene som ikke vanligvis deltar, har en mulighet til å engasjere seg i politiske saker. Det å høre til en gruppe, både med de du kjenner i den lokale, og andre likesinnede i de større, gir deg en tilhørighet og informasjonen du trenger for å lage deg en mening, eller opprettholde denne meningen. Engasjementet deres på Facebook har også ført til at informantene har deltatt å arrangement utenfor Facebook. Dette er noe Enjolras mfl. finner i sin studie også, at Facebook-engasjement får flere som kanskje ikke nødvendigvis har deltatt i protester før, til å møte opp (Enjolras mfl., 2013; 105). Ut fra disse to perspektivene kan man si at den sterke identitetsfølelsen til bygden, og følelsen av å bli truet, i kombinasjon med Facebook, kan føre til at man engasjerer seg i en politisk sak både på nett og utenfor nettet.

5.2.4 Informasjonssøking

Denne motivasjonen presenterer en form for motivasjon man har sett indikatorer i de andre motivasjonene. Samtidig er det for disse informantene kun informasjonen han var ute etter når han valgte å melde seg inn i gruppene, ikke i relasjon med for eksempel et brennende personlig engasjement. Ingvar oppdaget «Nei til vindkraft»-gruppen på en annen lokal Facebook-gruppe. Han bodde en gang i Raviksnes, og er der ofte for å besøke venner. Informanten forklarer at han ble med i «Nei til vindkraft»-gruppen «*Ikke for at jeg skal debattere på selve Facebook-gruppa, men for å følge med hva folk mener*». Han forteller at han meldte seg inn da gruppen i større grad var lokal. Ingvar trodde at han kunne få informasjon, ikke bare om ulempene med vindkraften, men om det positive også. Etter hvert som flere meldte seg inn i gruppen eskalerte debatten.

«Da leste jeg jo litt kommentarer, men når det kommer 70 til 100 kommentarer på et innlegg, da gidder ikke jeg. Fordi da blir det bare, j, sånn oppgulp og svovel som kommer frem da» (Ingvar, 52).

Ingvar forteller at han ikke er mot vindkraft, men at det er «*prosessen rundt vindkraften*» i Raviksnes som har skuffet han mest. Ingvars refleksjoner rundt vindkraftutbyggingen spesielt i Raviksnes antyder at det ikke er en helt sort- og hvitt-debatt. Det viser til at det er medlemmer i gruppene som nødvendigvis ikke er vindkraftmotstandere på måten presentert i de andre

motivasjonene, men mennesker som til en viss grad er positive til vindkraft, og ønsker å bli informert.

Det viser også at motivasjonen for å bli med i en vindkraftmotstandergruppe ikke bare er å lese om det negative med vindkraft, men for å forstå hva folk på et sted du har tilknytning til synes, og hvordan de diskuterer rundt vindkraft. Ingvar hadde kanskje håpet på at det var en mer balansert debatt. I Swart m.fl. (2018) sin studie av bruk av «mørke sosiale medier» er en av dimensjonene inkludering som en faktor for at du ønsker å delta i en gruppe på en plattform der man diskuterer de seneste hendelsene (2018; 4332). For Ingvar følte han kunne melde seg inn i gruppen på Facebook fordi han hadde en tilhørighet. Det at debatten eskalerte med uthenginger av mennesker og utskjellinger. Dette blir kanskje ekstra sterkt når det er en diskusjon i en lokal Facebook gruppe, der man kjenner de fleste fra før av. Swart m.fl. (2018) viser til at mindre lokale grupper er en sikker plass for å diskutere nyheter og aktuelle tema på (;4341). Likevel kan denne krysningen mellom å diskutere på nettet i de lokale gruppene til å diskutere vindkraft utenfor nettet krysse hverandre. Swart sikter til at dette ikke kan kun sees på som en isolert hendelser men i en sosial praksis (Swart m.fl., 2018; 4341).

5.2.5 Debattklimaet

I og med at det kun dreier seg om én informant i denne kategorien, blir det vanskelig å se likhetstrekk. Jeg har derfor valgt å inkludere informantens beskrivelser da det viser et annet bilde av hvorfor informanten melde seg inn i Facebook-gruppene. Likevel er hans motivasjon interessant og verdt å nevne i analysen, fordi den setter lys på en annen siden av vindkraftmotstand, nemlig debattklimaet. Thomas, en fraflytter fra Raviksnes, forteller at det var selve debattklimaet som gjorde at han ble engasjert. Han arbeider som politi, og reagerte derfor sterkt på språkbruken som ble brukt i den lokale Facebook-gruppen.

«Det var så jæklig mange som ikke kom i fra bygden som var så himla opptatt i hva de vart som skjedde der ute. De brukte voldsomme, store ord og kalte ting for overgrep, ran og voldtekt av natur. [...] det er på mange måter med på å ødelegge en debatt» (Thomas, 53).

Informanten kommer med en annen tilnærming til temaet enn de motivasjonene som er presentert, da hans arbeid som politi spiller en stor rolle for hvorfor han reagerte på hvordan medlemmene i gruppen pratet med hverandre. For å kunne delta i debatten må man kunne diskutere. Et poeng Thomas fremmer er at det er dumt at det er flere som ikke kjenner bygden

av de som deltar i debatten i deres lokale gruppe på Facebook. Suler forklarer med «*the online dishibition effect*» hvordan man ikke kjenner personen som sitter bak skjermen på den andre siden av diskusjonen (2005; 184). Dette blir kanskje ekstra tydelig når det er en diskusjon i en lokal Facebook-gruppe, der det blir tydelig hvem som bor i bygden, og hvem som ikke gjør det, sett i lys av Thomas fremstilling om hvem som er til å skylde på relatert til det harde debattklimaet.

5.2.6 Oppsummering av motivasjonen til å melde seg inn i Facebook-gruppene

I dette delkapitlet har jeg presentert hvordan informantene på ulike måter har blitt motivert for å melde seg inn i Facebook-gruppene og engasjere seg. Som vist i kapittel to er det mange måter å koble seg på denne saken. For mange av informantene handlet det om en identitet og sterk tilknytning til bygden som har ført til at informantene har blitt engasjert. Dette er gjerne mennesker som sjeldent har tatt et klart standpunkt i en politisk sak før, eller deltatt på en demonstrasjon. På den andre siden har man også de som av politiske grunner har valgt å engasjere seg i saken. Elisabeth og Astrid har utfra sine politiske verv valgt å engasjere seg, begge har tatt politiske standpunkt ved å melde seg ut av sine parti. Astrid viser at man også ved hjelp av Facebook kan engasjere seg på mer tradisjonelle vis ved å opprette en aksjonsgruppe i tråd med kollektiv handling (Eimhjellen og Enjolras, 2018; 11; Bennett & Segerberg, 2012; 748). De som ikke er politisk drevet, men samtidig er aktive i debatten, har jeg valgt å gruppere i personlige motivasjon. Dette er gjerne de som har satt seg inn i saken over en lengre periode. Richard har vært engasjert i over 20 år, og vil gjennom sosiale medier dele informasjonen han har tilegnet seg. Videre er det to av informantene som skiller seg ut. Ingvar er ikke nødvendigvis mot vindkraft, men ønsket å bli informert. Videre meldte Thomas seg inn i gruppene på grunn av debattklimaet. Det er mange likheter og ulikheter ved de ulike informantene, men ved å forstå motivasjonen kan det hjelpe oss med å forstå hvordan og hvorfor de er inne på og bruker de ulike gruppene. I neste delkapittel vil det bli presentert hvilke ulike typer av bruk av Facebook-grupper informantene hadde i perioden 2018-20. Innsikten man har skaffet gjennom å se på motivasjonene vil reflektere i hvordan de bruker gruppene.

5.3 Hvilke typer av Facebook-bruk blir fremstilt av vindkraftmotstanderne i perioden 2018 - 2020?

Det jeg ønsker å forstå er hvordan informantene fremstiller sin bruk av Facebook-gruppene. For å operasjonalisere dette har jeg tatt utgangspunkt i å kategorisere informantene utfra hvor mange grupper de er medlem i, i likhet med Borch mfl. gjorde (2020; 9). En forskjell kan for

eksempel være om de er med kun i den lokale gruppen, eller om de er med i flere andre grupper utenfor der de bor, eller en av de nasjonale. Videre er det viktig å se på hva de faktisk gjør inne på gruppene. Er de medlem for å kun observere og ambivalent til å kommentere, eller er de aktive i å dele, publisere eller å kommentere? Debattklima i gruppene er også nevnt, og oppfattes på ulike måter. Tilslutt er det om deres tilstedeværelse på Facebook har ført til et engasjement utenfor Facebook-gruppene også. Utfra disse knaggene har jeg operasjonalisert fire ulike typer bruk av Facebook-gruppene: *De påkoblede*, *De engasjerte*, *De informasjonssøkende*, og *andre*.

5.3.1 De påkoblede - «Det har nærmest blitt en jobb på en måte»

Facebook for en som er påkoblet er ikke en plattform de sjekker tilfeldig, det er en del av rutinen deres. Engasjementet stopper ikke med bygden men er større – de deltar i diskusjonen i andre grupper, om det er andre lokale eller de nasjonale. Deres bruk reflekterer også dette: De er svært aktive i kommentarfeltene, og deler i de ulike gruppene de er medlem av. Denne typen Facebook-bruk reflekteres også ved de har tatt på seg ansvar som å være administrator for en eller flere grupper. For *de påkoblede* er det viktig å spre informasjon, samt å tilegne seg informasjon. *De påkoblede* har også en sterk tilknytting til det som skjer offline i vindkraftmotstanden. Noen av informantene forstår de frustrasjonene i kommentarfeltene, og andre betrakter dem som forkjemperne. I denne typen bruker har jeg også inkludert de som kaller bruken sin «bevisst» eller «aktivistisk». Det vil si at deres bruk på Facebook er for å nå ut til mennesker strategisk. Det betyr nødvendigvis ikke at de andre informantene ikke har samme intensjon, forskjellen er måten informantene beskriver bruken på. Videre er det relevant å inkludere de som har tatt på seg ansvar som Administratorer, som vist i Eimhjellen og Ljunggren (2018) kan dette beskrive som *digitalt frivillig arbeid* (;73).

De påkoblede

Medlem av svært mange vindkraftmotstand-grupper på Facebook

Et aspekt ved denne typen er at de er medlem av flere ulike motstandsgrupper på Facebook. De er ikke bare aktive i de lokale gruppene, men tar del i debatten i andre bygder og i den nasjonale gruppen. I likhet med flere av informantene i denne kategorien er informanten Astrid aktiv i flere grupper, og er talsperson for aksjonsgruppen i bygden.

«Jeg aner ikke [hvor mange grupper], det har begynt rett og slett å bli sånn at grupper har tatt kontakt med meg, fordi vi var veldig tidlig ute og lagde bråk. Nå blir jeg invitert til veldig mange av gruppene, fordi de vil ha meg der».

Eksemplet illustrerer hvordan informanten har mobilisert sitt engasjement over flere grupper. Hun forteller at hun ofte drar rundt i landet og er med på arrangement, og det er her hun treffer på mange som ønsker at hun skal bli en del av deres lokale gruppe på plattformen.

Astrid, som er i 70-årene, fikk Facebook allerede i 2007 og har brukt plattformen aktivt siden. Richard, som også er i 70-årene, har i lang tid proklamert at han aldri skulle skaffe seg Facebook. Han beskriver hvordan kontakten med nye mennesker og kontakten han får ved å være medlem av andre grupper har gjort at vindkraftmotstanderne har lært av hverandres feil, og gitt hverandre inspirasjon til hva man kan gjøre i egne bygder. Forteller Richard. Informanten prøver å være medlem av alle gruppene som er mot vindkraft, men beskriver at han må prøve å begrense hvilke grupper han er aktiv i, da det tar mye tid.

Det som er likt med Richard og Astrid er at de begge har holdt på med dette spørsmålet siden tidlig på 2000-tallet. De kommer inn i saken med ulik bakgrunn, der Astrid har vært politiker og Richard selger med et brennende naturvernengasjement. Det er interessant å se at de i denne saken er like i hvordan de bruker Facebook til å spre informasjon om sin lokale gruppe i de andre lokale eller på det nasjonale plan. Selv om de begge jobber fra små bygder ser de viktigheten av å arbeide på et større plan. Det ønsket kan knyttes til funnene i Borchs mfl. (2020), der forskerne delte inn de som kun var aktive i en gruppe og de som var med i tre eller flere. Interessant nok fant de at de som var med i de lokale var mer aktive enn de som var med i flere grupper (Borch mfl., 2020; 9). I utvalget i denne studien ser man at det er motsatt: De som er medlem på flere plan, er de som er de som er mer aktiv. Imidlertid er dette to ulike undersøkelser, og man kanskje ville fått et annet svar hvis man hadde hatt et større utvalg eller gjort en lignende studie som Borch mfl. utførte.

Bruk av Facebook - Svært aktive på Facebook-gruppene

Et kjennetegn ved *de påkoblede* er at informantene er svært aktive på plattformen på grunn av vindkraft. Det vil si at de ikke vanligvis bruker så mye tid på plattformen til andre ting. For informantene har saken endret måten *de påkoblede* bruker Facebook på. Et eksempel er Richard fra Sjøvikfjord, som beskriver seg som en aktiv bruker av plattformen i debatten. Etter å ha

oppdatert seg på nyhetsbildet på morgenen går han inn på Facebook og leser alle innlegg som har kommet kvelden før. *«[på morgenen] Da er jeg inne og svarer på Facebook, hvis det er spørsmål jeg kan svare på, eller hvis det er ting jeg liker å kommentere på svarer jeg på det»*. Dette har blitt en del av hans hverdagsrutine.

«Ja, jeg bruker ikke Facebook til noe annet, rett og slett. Jeg har en profil, og jeg tror ikke jeg har skrevet en setning på min egen profil. Jeg er stort sett inne på andre sider og skriver. Det som jeg er ivrig på er å kommentere og gi informasjon om det i disse gruppene» (Richard, 70).

Dermed kan man forstå at Facebook ble knyttet til vindkraftkampen for Richard, han laget en bruker på plattformen, kun for å diskutere vindkraftmostanden sin. Enjolras mfl. (2013) forklarer at brukere som går inn på Facebook med en utgangspunkt i en interesse for å diskutere sine politiske interesser, som i Richards tilfelle for vindkraftmotstand, en de som ikke går inn med samme utgangspunkt, skiller seg ut i sin bruk av Facebook. Gjennom sosiale medier kan de som går inn med å allerede interesserte i å diskutere kan stimulere denne interessen i høyere grad på plattformen, enn for de som går inn i en debatt på sosiale medier uten den interessen (Enjolras mfl., 2013; 54-5).

Gunnhild viser også til at det er en rutine å sitte på Facebook og sjekke når hun kommer hjem fra arbeid. *«Etter jobb så har jeg vært veldig sånn, ja nesten litt, hekta altså på Facebook. Det har utviklet seg til å ikke bare gjelde saken bare her hjemme»*.. Hun er aktiv på gruppene, selv om hjertet ligger i bygden hun kommer ifra, har hun også blitt medlem og lest og engasjert seg i saken på andre plasser i Norge.

For informanten Astrid er det viktig at hun ikke engasjerer seg i for mange saker om naturvern, og holder seg til vindkraftsaken når hun deler eller kommenterer. Det hender likevel at hun kommenterer i strømkrise-gruppene på Facebook for å vise at vindkraftspørsmålet og strømkrisen ifølge henne henger sammen. Hun beskriver at det å være påkoblet på Facebook, og spesielt i gruppene tar mye tid. *«Det har nærmest blitt en jobb på en måte»*. I protestgruppene er hun aktiv, hun leser alle sakene som blir lagt ut i de lokale gruppene og følger med i flere grupper rundt om i landet, inkludert den nasjonale.

Bruk av Facebook - «Bevisste» brukere

«Jeg bruker Facebook, bevisst. Ja, så jeg bruker Facebook og av og til legger ut et eller annet personlig i historien min, bare for å se hvor mange folk som ser mine innlegg. Det måler du best med å legge ut noe personlig, så bruker jeg Facebook bevisst politisk.»

Dette forteller informanten Elisabeth. I *de påkoblede* er også informanter som fremstiller sin Facebook-bruk på en spesifikk måte. Elisabeth og Johannes uttrykker at de begge er «bevisste» brukere av Facebook. For Elisabeth blir plattformen et sted for å nå ut til «vanlige mennesker». Dette er også en av grunnene til at hun ikke ønsker å bruke Twitter, da du kun når ut til andre politikere, beskriver hun.

«Det viktigste ved Facebook er muligheten for selvpublishing. Ja, og sette vinklinger og bestemme hvem man skal nå ut til. Og på den måten så kan Facebook og sosiale medier være demokratiserende. Det gjør at terskelen blir lavere for å komme ut med budskapet sitt, og du er ikke avhengig av redaksjonelt styrte medier og så videre» (Elisabeth, 52).

Videre er det også interessant å se på en av de yngre informantene, Johannes. Han bor i Sjøvikfjord, og arbeider aktivt for naturvern. Han beskriver seg selv som en «aktivist», og bruker derfor Facebook som et kommunikasjonsmiddel for å nå ut med sitt budskap.

«Jeg prøver å unngå å være aktiv på så mange sosiale medier. Så det er i grunn bare på Facebook jeg er veldig aktiv. Men det er på en måte for å være aktivist liksom, for å ha en stemme der. Så legger jeg en ut en del litt andre private ting. Det er ikke noen som gidder å følge en hvis man bare maser om mer sånn politiske ting» (Johannes, 30).

Informanten bruker derfor Facebook til å holde seg oppdatert om hva som skjer innenfor hans interessefelt som vindkraft- og energidebatten. Han deler artikler og han forklarer at han gjerne kommenterer hvis det er noe han kan bidra med. Hele hans Facebook-strøm er derfor svært påvirket av dette temaet, forteller han.

Det er flere likhetstrekk mellom *de påkoblede* og «bevisstes» bruk av Facebook. Samtidig fremstiller de «bevisste» sin bruk med hvordan de skal nå ut til en spesifikk målgruppe, enn det *de påkoblede* gjør. Det betyr nødvendigvis ikke at *de påkoblede* er mindre målbevisste i sin bruk. Ved å bruke ord som «bevisst» og «aktivist» om sin egen bruk har man gjort en større

overveielse av hva man ønsker å oppnå, og hvem du ønsker å nå ut til, om det så er på en gruppe eller på din egen profil. Man kan forklare dette med at deres Facebook-profil er en rolle de trer inn i som «aktivisten» eller som «politikeren», Johannes og Astrid er. De «bevisste» brukerne er også yngre, som kan være en faktor i hvordan de forstår plattformen og de strategiske virkemidlene som ligger til grunn for å utnytte plattformen på best mulig måte. For denne typen er Facebook noe de har hatt over lengre tid og et naturlig verktøy (Aalen & Hoem Iversen, 2021; 49).

Bruk av Facebook – Administratorer

Det er flere av informantene som er administrator gruppene, og for de fire dette gjelder er dette en viktig del av deres Facebook-bruk. Noen av informantene er svært aktive i rollen som administrator, mens andre har mindre roller. Informantenes rolle som administratorer er likevel annerledes enn deres mer personlige bruk på plattformen. Eimhjellen og Ljunggren (2018) beskriver det å ta på seg administratorroller som *digitalt frivillig arbeid* (;73). Derfor har jeg plassert administrator under en *de påkoblede*. En Facebook-gruppe gjør at du enkelt kan nå ut til flere mennesker på kort tid, forklarer Maren. Hun startet opp en «Nei til vindkraft»-gruppe i Jondalsviken.

«Det var vel det at jeg tenkte «herlighet dette må folk få med seg!». Dette kan bare ikke skje. Det hjelper jo ikke at jeg sitter alene, og er redd for at det skal skje. Og hvis ja, folk hører om dette, ja, jeg kunne ikke se for meg at folk i Jondalsviken ville ha ødelagte fjellområder da» (Maren, 33).

Gruppen fra Jondalsviken er ganske rolig og kommentarfeltene er ikke like splittende som i andre grupper som skal omtales. *«I starten var det bra. Veldig sånn støttende. Etterhvert som det ble enda flere, at flere ble medlem. Jeg husker når jeg var administrator alene. Det var kanskje ikke så lurt.»* Informanten forteller om en hendelse, der en av medlemmene hadde publisert et innlegg som anklaget en annen bygdebeboer for å være for vindkraft. Dette førte til flere trusler, der ord som «henrettelse» ble brukt. Flere rapporterte inn disse kommentarene, men Maren forteller at hun ikke hadde på mobilen, som førte til at ordføreren til slutt ringte og ba henne ta ned innlegget *«Etter det fikk vi flere administratorer, og laget sånne tydelige regler. Altså når du melder deg inn så må du være enig i reglene om personhets og litt sånn»*. Det å administrere aktive grupper forteller flere av informantene er krevende, da en må bruke mye tid på å lese og slette.

Elisabeth beskriver også ansvaret som svært krevende. «*Før vi fikk på plass reglene, modererte vi på døgnskift [...] Ja, du klarer ikke forestille det. Det brant som bare det*». I dag forteller hun at administratorene har et tett samarbeid med politiets nettpatrulje og har satt opp et system så administratorene får varsling hvis noen bruker ord som for eksempel «*korruptsjon*» eller «*Nazi*». Alle informantene som er administratorer arbeider tett med flere mennesker, da det er en stor arbeidsmengde. Johannes går på skift der han er ansvarlig for å gå inn å sjekke en gang i uke. «*Hvis jeg har ansvaret en dag så må man jo innom ganske ofte. Men vi bruker verktøy som gjør administreringen litt lettere*». Det blir skildret også fra andre grupper. Elisabeth, som administrerer gruppen fra Raviksnes forklarer at disse gruppene og denne bevegelsen består av «*et sammensurium av folk*». Hun forklarer at du finner alt fra miljø- og naturbevegelsen, til de nasjonalistiske og venstresiden med de antikapitalistiske. Samtidig har du de berørte fra bygdene som «*[...] har ulik politisk tilhørighet eller har vært totalt politisk ubevisste på forhånd*». Hun uttrykker at disse grunnene er «*vanskelig å styre*».

I Eimhjellen og Ljunggren (2018) presenteres fire nivåer for hvordan en kan være aktiv i en Facebook-gruppe (;72). Disse informantene kan forstås ut fra *digitalt frivillig arbeid*, der de tar på seg større oppgaver i gruppene på Facebook for å fremme saken som administrativorganisering. Richard kan sees i lys av det tredje nivået der man formidler informasjon, og er en aktiv del av debatten, men ikke tar på seg administrative oppgaver (Eimhjellen og Ljunggren, 2018; 72-3). Det er også relevant å se dette i lys av debattklima og idealet om å ha en åpen diskusjon. Moe mfl. beskriver at folk ikke ønsker å delta i debattene på grunn av debattklimaet (2019; 86). I deres studie ble det skildret fra brukerens perspektiv. I min studie har administratorene beskrevet at det er krevende, og viser at det går svært mye arbeid med til å luke ut kommentarer og styre hva som blir publisert. Enjolras mfl. (2013) stiller også spørsmål til om Facebook generelt, da også Facebook-grupper, er så demokratiserende som man skal ha det til (;172). I informantenes refleksjoner rundt det å administrere uttrykker de at det krever mye arbeid å styre debatten. Deres arbeide kan til en viss grad sammenlignes som redaktører som luker ut det som ikke skal publiseres og det som kan komme igjennom nåløyet. Likevel er informantene positive til det, da grupper som for eksempel ikke har administratorer på samme måte blir ansett som useriøse uttrykker informanten Astrid.

Debattklima- En forståelse for at man trenger et sted å ventilere

Noen av *de påkoblede* informantene viser forståelse for at medlemmene og de rammede må ha et sted å ventilere. Til forskjell fra *de engasjerte* og *de informasjonssøkende* der informantene er svært klar i sin frustrasjon og avstand til debattklimaet, Samtidig er flere som også negative hvordan debatten har eskalert. Flere av *de påkoblede* påpeker at det er forkjemperne som har huset opp debatten, men at motstanderne heller ikke er uskyldige.

«Det er jo der som det skjer utbygging ikke sant. [...] Der folk har protestert i årevis, de har jobbet alt de kan, så kommer vindturbinene. Da tror jeg de tar ut frustrasjonen på de Facebook-gruppene. Det er jo til å forstå. Men det er også med på å selvfølgelig ødelegge for oss. Da vi blir stemplet som ikke seriøse, at vi slenger dritt. PST må passe på oss og litt sånt. Men jeg skjønner jo at det er den eneste måten de kan gi utrykk for det. Det er ikke alle som blir intervjuet eller kan skrive leserinnlegg, eller møte frem på fjernsynet. Det er deres måte å ta ut frustrasjonen på tenker jeg» (Astrid, 73).

Astrids refleksjoner rundt debatten er verdt å merke seg da hun viser en forståelse for frustrasjonen som de andre informantene ikke nevner. Poenget er at Facebook blir en plass å ytre seg på for de som ikke har sjansen eller muligheten til å gjøre dette hos de mer i tradisjonelle mediene. Refleksjonen er spennende da det åpner for å se på Facebook som en sfære der alle, ikke bare de utvalgte har mulighet for å si sin mening. Balansen mellom å kunne ytre sine meninger og skape en ufin kultur sees kanskje annerledes utfra ulike perspektiv. Likevel kan man se på argumentene til Astrid i lys av Papacharissi, der det å diskutere ligger i den menneskelige kulturen, likevel kommer balansen om å ikke sake en dårlig debattkultur inn (2004; 279). Der Facebook har som mål å være demokratiserende, kan det også som vi vil se føre til en ambivalens for å ytre seg (Sakariassen, 2021; 506).

Johannes forteller at *«Det er ikke alltid at når vi har en god sak, som jeg synes vi har, at vi trenger å bruke de sterkeste ordene, ikke sant»*. Han gir utrykk for at det er mange som er opprørte og sinte, samtidig som man ikke burde gå til angrep på mennesker. Richard forklarer at han forstår at det er flere som har uttrykt at de trekker seg fra gruppene på grunn av den stygge ordlyden i kommentarfeltene og i innleggene. Dette kan kobles til offentlig vegring, at man velger å trekke seg fordi man er redd for å bli hengt ut eller en utmattelse av konflikten (Sakariassen, 2021; 504; Heyes, 2006;458). Richard poengterer at dette kommer både fra ja- og

nei-siden i saken. Samtidig gir han uttrykk for at han er skeptisk til det ja-siden publiserer «*de kaster ut påstander som ikke holder i det hele tatt*».

Deltagelse utenfor det virtuelle – Deltar ikke bare i bygden, men også andre steder i landet
Videre er det også verdt å legge merke til at *de påkoblede* gjerne er de som er initiativtakere eller leder demonstrasjonene og folkemøtene. Det er også denne typen som legger til rette for mobilisering av arrangementene i sin lokale bygd.

«Du bruker fryktelig mye tid, men også mye penger. [...] Vi som er i denne gruppen vi har ikke penger, fordi vi har ikke medlemskontingent eller noe. Så det at vi kan bruke Facebook å melde ifra når vi har demonstrasjon, aksjon eller når vi skal reise. Vi har jo nå meldt at vi skal reise til [sted] og folk ønsker oss lykke til på turen. Jeg føler hele tiden at vi har rett å vise at vi er aktive og ute i landet. [...]» (Astrid, 73).

Informanten Astrid forklarer at hun ofte er med på aksjoner og arrangement til støtte for saken. Måten Astrid forteller om hvordan de nettbaserte fungerer i relasjon til det hun gjør utenfor nettet, ser man igjen i Enjolras mfl. studie om hvordan deltagelse i Facebook-grupper fører til at man deltar i demonstrasjoner (Enjolras mfl., 2013; 108). Som Astrid påpeker er gratis, er plattformen de legger ut informasjon om aksjonene, for eksempel den hun skulle delta på noen dager etter intervjuet. I den lokale legger hun også ut at det er flere fra lokalsamfunnet som skal dra for å vise støtte, og for å gjøre menneskene i lokalsamfunnet oppmerksomme på dette. Hun legger ut som en oppsummering etter de har deltatt på noe. Dette kan man til en viss grad sammenligne med en blogg eller statusoppdatering på hvordan hendelsen har forløpt. Swart mfl. (2018) beskriver denne fellesskapsfølelsen som viktig i lokale grupper, det er forenlig i Astrid refleksjoner over oppdateringene på turene (;4341).

For flere av disse informantene er det også viktig å vise støtte og delta på arrangement andre steder også, i nabokommunene eller i Oslo på markeringer. Et annet aspekt er at denne gruppen også bruker andre virkemidler for å nå ut til folk. Dette kan være gjennom leserinnlegg i lokal-, region- og nisjeavisene. Her ser man det Enjolras mfl. (2018) forklarer at Facebook og Koblet handling ikke har erstattet den mer tradisjonelle kollektive handlingen når det kommer til samfunnsengasjement, men er en mobiliseringsmekanisme. Som man ser både i studien om vindkraft og i Sætrangs studie er det en kombinasjon med de tradisjonelle formene for virkemidler (Enjolras mfl., 2018; 107). Samtidig er det viktig å påpeke både Richards

refleksjoner om en følelse av å bli sensurert i avisene, og Elisabeths bruk av Facebook for selvpubliserings.

5.3.2 De engasjerte – « jeg leste det som kom opp, og så markerte jeg med et sint ansikt [..]».

Det å være påkoblet handlet gjerne om at de var aktive, ikke bare i sin egen lokale gruppe, men også andre steder i landet og på det nasjonale plan. En distinksjon var at de gjerne var politisk motiverte, eller hadde en agenda utfra sitt aktivistiske engasjement. I den engasjerte typen kan man se ulikheter fra *de påkoblede* i forma av at informantene er kanskje mer reserverte i sin aktivitet, likevel er de svært engasjerte. Deres fokus er til bygden de har en tilknytting til, og ikke i andre lokalsamfunn eller det nasjonale. *De påkoblede* mye tid på dette, dette variere i denne typen da disse informantene prioriterer annerledes. Flere av informantene er også fraflyttere og av den grunn ikke har mulighet til å delta utenfor det digitale.

Man kan forklare *de engasjerte* som de som står på sidelinjen til *de påkoblede*, de er ikke nødvendigvis mindre engasjert, men de er mindre aktive i Facebook-gruppene, og heier på det arbeidet *de påkoblede* legger ned.

Grupper – Fokuset ligger på de lokale, men er også medlem av nasjonale

Informantene i denne gruppen uttrykker at fokuset ligger på å kjempe for å unngå at deres naturlandskap blir rammet av utbyggelse av vindkraft. Av den grunn er det på den lokale gruppen informantene er aktive, forteller de. Det betyr ikke nødvendigvis at de ikke er med i andre grupper. Et eksempel er Maren. Hun var svært aktiv i 2018, og kjempet for at hjemstedet hennes ikke skulle havne på den nasjonale rammen.

*«Det går jo helt i surr hva jeg er medlem i og ikke er med i. Motvind Norge, og hva heter det Motvind [region]. Ja, nei det er flere. For eksempel når det var dette på [sted], så valgte jeg å melde meg inn i den. Jeg er sikkert medlem der fortsatt. Og den på [sted]»
(Maren, 33).*

Selv om hun har valgt å bli medlem av disse, forklarer hun at det var for å støtte, men at det ikke var på disse sidene hun var engasjert eller gikk inn for å lese om saken. Videre forteller Maren at «Jeg føler jeg må fokusere hvor jeg skal bruke energien min, og da blir det på *Jondalsviken*». Dette er noe som går igjen hos informantene i denne kategoriseringen, det er informasjonen fra bygden og oppdateringen på hva som foregår der som er det viktigste. Katherine nevner lignende «Jeg var med i to grupper. Hva heter det da? Jeg var med i ei store

og så en mer lokal». Det å ha et sted der man kan ha kontakt og følge med på hva som foregikk i bygden var viktig for både Katherine og Maren.

Bruk av Facebook – «Reagerer» og deler mye

Facebook-bruken i denne funksjonen forholder seg til den lokale gruppen. For Maren var denne saken alttoppslukende det første året, det var «*veldig intens og veldig givende*». Hun reagerte og kommenterte på innlegg i den lokale gruppen i Jondalsviken. Det er også i denne lokale gruppen hun publiserte innlegg, men dette var gjerne organisatoriske innlegg som omhandlet arrangement eller bilder fra utsatte områder. Dette viser gjerne hvordan en engasjert brukte gruppen, man ser at de holder seg lokalt, til forskjell fra *de påkoblede*. Samtidig kan man se at de uttrykker at de har ett brennende engasjement for det. De deltok ikke nødvendigvis i debatten men la til rette for arrangement og lignende. Mønstret gjentar seg i hva Katherine likte å bruke sin tid inne på gruppen på. Informanten forteller at hun likte å reagere på innlegg et sint ansikt på innleggene:

«Jeg gikk ikke inn for å finne informasjon, men jeg leste det som kom opp og så markerte jeg med et sint ansikt eller en liten kommentar eller noe sånt. Ikke sant, så popper det jo stadig opp ja fra de gruppene [i nyhetsstrømmen]».

Informantene i denne kategoriseringen er også ivrige å dele på sin egen vegg av innleggene delt på gruppen. «*Jeg delte sakene, alt jeg kunne [...] jeg delte mest det som hjalp bygden*». Katherine beskriver at hun brukte mye tid på Facebook i denne perioden, og var veldig engasjert. I og med at hun ikke bor i bygden, var det på Facebook hun viste engasjementet sitt, og for henne var det viktig å dele alle sakene som hun leste i gruppene på sin egen Facebook side. Brandtzæg beskriver handlingen i å like (nå reagere) som en aktiv deltagelse i samfunnsengasjement, og i senere studier skal man ikke se bort ifra effekten av å dele og like (Brandtzæg & Haugstvedt, 2014; 103; Holst & Moe, 2020; 11). Derfor er *de engasjerte* gjennom dele og «like» aktive deltakere, men ikke på den måten man nødvendigvis beskriver den tradisjonelle formen for deltagelse som beskrives i *de påkoblede*.

Man kan diskutere om dette er en form for *slacktivism* eller *styrflom-aktivisme* (Enjolras mfl., 2013; 92; Earl & Kimport, 2011; 73). Ved å kun reagere på innlegg og dele noen innlegg på sin egen side er de med på å gjøre andre i deres nettverk oppmerksomme på hva som foregår. Det

å like og reagere er en viktig faktor for å vise sin støtte, og det betyr ikke at deres engasjement bare varer en kort periode som disse begrepene gjerne fremstiller disse handlingene som. I dette tilfellet har *de engasjerte* vært engasjerte siden 2018 da Facebook-gruppene ble opprettet frem til 2020, da det roet seg.

Fremstilling av debattklimaet - De ønsker ikke være «så offentlige»

Et annet moment som er ulikt fra *de påkoblede* er hvordan de unngår å kommentere, eller debattere i kommentarfeltene. Maren kommenterer ikke så mye. Når hun reflekterer over hvorfor hun ikke kommenterte forklarer Maren at «*Nei, jeg tror egentlig bare, jeg satt å skrollet liksom*». Til forskjell fra *de påkoblede* er ikke dette en rutine i Marens liv. Hun skrollet vilkårlig og gikk ikke aktivt inn på de andre gruppene eller den lokale for å lese seg opp på informasjon, det kommer til henne tilfeldig i Facebook-strømmen hennes. De gangene hun kommenterer eller deler i en gruppe er det den lokale, og postene er relatert til administrative hendelser. Maren har opplevd noen hendelser i gruppen i Marlandet, men forklarer at de har vært heldige, da debatten i kommentarfeltet ikke har vært så hardt som man har opplevd andre steder i landet. «*Ja, og det har jeg sett selv og jeg tror vi har sluppet litt lettere unna, enn de litt større gruppene men selyfølgelig det skjer inne imellom*».

Katherine forteller at hun heller ikke kommenterer noe særlig, noe hun forklarer med at hun «*Ikke ønsker å være så offentlig*». For henne ble gruppene brukt til å informere seg selv «*[...]ikke skrev eller noe sånt, men at jeg leste det som kom fra det lokale i bygden*». Det å unngå å kommentere viser at det ikke bare handler om vegring, plattformen er bygget opp av en kompleks struktur, samtidig kan Katherines kommentar om å «*ikke være så offentlig*» knyttes til det å ikke få negative kommentarer eller en debatt. Moe mfl. (2019) forklarer at et hardt debattklima kan føre til en ambivalens for å delta, eller engasjere seg (2019; 86). Katherine synes det er mye «*skittkasting*» i kommentarfeltene. Hun forteller om en gang hun delte et innlegg fra den lokale-gruppen på sin egen profil. Det var flere som engasjerte seg i kommentarfeltet på innlegget Katherine hadde delt. En av de som var engasjerte var en bekjent av Katherine som var positiv til vindkraft. Etter flere kommentarer frem og tilbake konkluderer Katherine; «*det er lov å ha egne meninger, og han måtte respektere det*». Dette var en av de få gangene Katherine skrev i kommentarfeltene på Facebook.

Det å ikke ha et ønske om å kommentere og diskutere i gruppene betyr ikke at de ikke ønsker å delta eller er engasjerte i saken. De er alle klart engasjerte, men der *de påkoblede* er en del av

debatten, overvåker *de engasjerte* debatten. Selv om sosiale medier har gjort det enklere å delta, ser man at det er få som deltar i debatten (Moe mfl., 2019; 86). Man ser to skillelinjer, med at de som gjerne er politisk aktive eller har vært aktive i en lengre periode er informantene som gjerne kommenterer og er aktive i debatten. Informantene som gjerne er sterkt engasjerte i lokalmiljøet, og hvor motivasjonen er identitet, kan man se at ikke er like aktive i debatten. Man kan se dette i lys av Sakariassen (2021) offentlig vegring, som beskriver bevisst handling der de velger å ikke delta, som Katherine gjør når hun velger å «ikke være så offentlig» (2021; 506). Maren er likevel mer utydelig i hvorfor hun velger å ikke kommentere, men hun beskriver at hun leser og skroller videre. En måte å se på dette er utfra selve plattformen. Sakariassen beskriver at en av faktorene for det å velge å ikke delta kan være at man er ikke komfortabel med selve sosiale mediet (2021; 506). Men her kan beskrivelsen av Marens bruk knyttes til en mer ubevisst handling der hun skroller videre.

Engasjement utenfor gruppen – Deltar når der er hjemme på besøk

De engasjerte er oppdaterte og engasjert i saken. Likevel synes de mindre i kommentarfeltene, og diskusjonene. Typen er med i færre grupper, det er lokalsamfunnet som er berørt og det er der fokuset ligger. Derfor er det spennende å se hvordan engasjementet deres på Facebook overføres til det som skjer utenfor det virtuelle.

Maren er med på de arrangementene som skjer i bygden. Hun var også med på å lage en mal for hvordan man skrev en høringsmelding, som de publiserte på gruppen for de andre i lokalsamfunnet. Informantene deltar på arrangementene som blir publisert. Flere av dem bor ikke i bygden, og er derfor kun med når de er på besøk. Informantene holder seg til sin respektive bygd hvis de deltar på arrangement. Det er få av informantene som tar del i folkemøter eller for eksempel demonstrasjoner i hovedstaden som *de påkoblede* deltar på.

Hvis man ser på deres engasjement utenfor nettet ser man at Katherine og Gunnhild handler mer på et koblet plan, da de ikke har mulighet å delta på arrangementene siden informantene bor andre steder i landet. Likevel er det flere som er sterkt knyttet til bygden og man kan se en korrelasjon mellom lokal identitet og *de engasjerte*. At informantene i denne typen deltar sjeldent utenfor nettet kan knyttes til koblet handling (Bennett & Segerberg, 2012; 744). For *de engasjerte* handler engasjementet om å dele og reagere på Facebook, som er den enkleste måten å engasjere seg på nett på (Eimhjellen & Ljunggren, 2018; 72). Når de først er hjemme på besøk har informantene deltatt på noen arrangement i regi av vindkraftmotstanderne i

Facebook-gruppene. Katherine som har blitt forklart tidligere, uttrykker at hun ikke har tid til å være med på alle arrangementene, siden hun ikke bor i bygden. Hun har vært med på et der *de engasjerte* ga ut skriv til turistene når hun var hjemme på besøk på sommeren. Forskjellen på *de påkoblede* og *de engasjerte* er at de deltar på bare noen utvalgte arrangementer, gjerne de som blir skrevet om i Facebook-gruppen.

5.3.3 Den informasjonssøkende – «Å prøve å få en oversikt og forstå hvordan alt henger i hop og få en rød tråd gjennom det hele»

I denne typen er det informasjonen som står i sentrum. For disse informantene er Facebook-gruppene kun brukt for å skaffe seg informasjon. Denne typen kan sees i sammenheng med det første steget i å delta, der man gjerne leser men også reagerer på det som blir delt (Eimhjellen & Ljunggren, 2018; 72); Brandtzæg & Haugstvedt, 2014; 1). Man kan også se på *de informasjonssøkende* som beredt borger der man har lest seg opp og er informerte (Amnå & Ekman, 2014; 277; Moe mfl., 2019; 153). I likhet med *de engasjerte* er det flere som ikke bor i bygdene.

Grupper – Lokal forankring

De informasjonssøkende, søker etter informasjon og ønsker å bli opplyst av det som skjer. For informantene er fokuset på det som skjer i lokalsamfunnet der de har en tilhørighet. Derfor ser man at de, i likhet med *de engasjerte*, kun er med i den lokale gruppen.

For Susanne har Facebook-gruppen fungert som et sted hun kan oppdatere seg på hva som skjer der hun kommer ifra. Hun er skeptisk til grupper på Facebook, hun var med i en strømkrise-gruppe, der var det for mye hets så hun meldte seg ut. «Jeg var inne i en annen gruppe, men der likte jeg ikke språket så den gikk jeg ut av». Dette kan man se ut ifra motivasjonen da man gjerne er sterkt knyttet til en bygd, et sted der du vokste opp og som er en del av din identitet (Gripsrud, 2011; 15).

Facebook-bruk- Leser innlegg og «reagerer»

«Å prøve å få en oversikt og forstå hvordan alt henger i hop og få en rød tråd gjennom det, prøve å være oppdatert. Det er ikke enkelt fordi det er så masse». Dette uttrykker Gunnhild. Det kan være overveldende med alle informasjonen som finnes. Holst og Moe (2020) forklarer at Facebook og internett i seg selv, kan sees på som et sted som gir en mulighet til å finne all nødvendig informasjon. Samtidig kan det også bli for mye, og i Gunnhilds tilfelle føles overveldende (Holst & Moe, 2020; 11). Derfor kan grupper på Facebook være et sted man kan

få den nødvendige informasjonen som er relevant for de som bor i det lokalsamfunnet (Swart mfl., 2018; 4329).

For Susanne er Facebook en viktig informasjonskanal fra bygden. Hun deler saker av og til på sin egen side, og hun er inne på gruppen og leser om hva som skjer i bygden. «*Jada, jeg er inne og leser, og jeg blir litt lei meg*». Susanne liker heller «*å strø rundt likes*». For henne er det viktig å følge med på hva som skjer der hun kommer ifra, og være oppdatert. Facebook er også det eneste stedet hun leser, da hun sa opp lokalavisen på grunn av de høye prisene. *De informasjonsøkende* var de som var mer observerende og som Eimhjellen og Ljunggren beskriver dem, trykket på «like» eller delte en sak (2018; 72). Man kan beskrive dem som observerende, da de gjerne var med på sidene, men for dem var det innholdet i det som ble lagt ut som var viktig. Som Gunnhild beskriver det var det den røde tråden og prøve å forstå hva det var som skjedde i bygden, og hva man eventuelt kunne gjøre med det.

Dette er to eksempler på de overvåkende *informasjonsøkende*. I en annen form av *de informasjonsøkende* finnes Vetle, som er et eksempel på en som søker etter informasjon, men også er opptatt av å spre informasjon. Han beskriver seg selv som en som ikke klarer å holde kjeft og en som er nysgjerrig. Han gikk inn i debatten med inntrykket av at vindkraft var fornybart og at det er grønn energi. Han ante ikke noe om vindkraft og benyttet seg derfor av den lokale Facebook-gruppen på Marlandet for å bli mer informert.

«Jeg stilte masse spørsmål. Tok for eksempel en artikkel på Facebook profilen min der det viste liksom hvordan ødeleggelsene i naturen påvirket biomangfold og at det forgiftet vannet [...] og alle disse tingene jeg aldri hadde hørt før, og delte det. Så var det kommentarer på dette da. Det var liksom sånn jeg prøvde å bidra i debatten da» (Vetle, 28).

Det var også viktig for Vetle å belyse og opplyse når saker hadde tydelig feilinformasjon eller misforståelser. Vetles bruk av Facebook-gruppene kan sammenlignes med Eimhjellen og Ljunggrens andre del av deltagelse der en person melder seg inn i en gruppe og er med å stilte spørsmål. Ved denne bruken av Facebook-gruppene «reagerer» brukerne bare ikke, men brukerne er interessert i å lese og få med deg det som skjer, samt stiller spørsmål (2018; 72).

Debattklimaet – Er kritiske til hvordan debattantene skriver om hverandre

De informasjonssøkende er skeptiske til debattklimaet. Ingvar forteller at han var inne på sidene i starten for å lese seg opp om saken, men når han så hvor negative de var til vindkraft ble han mer passiv. Han beskriver gruppen for et hardt debattklima og brukte derfor sin tid til å sende meldinger til en av administratorene for den lokale gruppen da han kom over noen ufine kommentarer. «Når folk begynner å dra inn historie fra 1940-tallet og hvem som kom og sånt, det har ikke noe med vindkraften her å gjøre».

En av *de informasjonssøkende*, informanten Thomas forteller om den enge gangen han har publisert et innlegg på den lokale gruppen. Vanligvis holder han seg langt vekk fra å kommentere på vindkraftmotstands-gruppene på Facebook. Denne gangen hadde Thomas fått nok.

«Jeg hadde vel bare ett innlegg der, det gikk på det at, når dette her er over så skal folk i bygden fortsatt bo der ute etterpå. Da er det viktig at debattkulturen er grei, slik at den ikke skaper noen mere fronter enn høyst nødvendig. For at dette her er ikke bra» (Thomas, 53)..

Thomas beskriver at det var flere som støttet dette. Samtidig har han også blitt oppfordret til å slutte i jobben som politimann da medlemmer i kommentarfeltet i den lokale gruppen mente at han var en «*håndlanger for utbyggerne*». Thomas, i likhet med de andre *informasjonssøkerne* fremstiller debattklimaet for hardt, og har ført til at både informantene Thomas og Ingvar unngår gruppene.

De informasjonssøkende er heller ikke like aktive inne på gruppesidene som kanskje de andre, spesielt i likhet med *de påkoblede*. For *de informasjonssøkende* er det som kommer opp i tilfeldig opp i nyhetsstrømmen som er det informantene for med seg. *De informasjonssøkerne* er negative til debattklimaet, og dette kan knyttes til offentlig vegring. For Ingvar som ikke var negativ til utbygging, men ønsket å forstå hva saken gikk ut på gikk han helt ut av debatten på grunn av det harde debattklimaet. Sakariassen beskriver en balanse mellom det og det å observere og det å trekke seg vekk i en debatt ikke er så langt unna hverandre (2021; 506). Som den informasjonssøkerne i denne situasjonen har både Thomas og Ingvar valgt å trekke seg helt vekk fra debatten om vindkraft og den lokale-gruppen på Facebook.

Deltar sjeldent utenfor den digitale sfæren

Verken Susanne eller Gunnhild bor i bygden. Gunnhild har utrykt at hun er med på et par arrangementer på sommeren når hun er hjemme, men Susanne har aldri vært med på arrangement eller aksjoner. «*Nei, det har jeg ikke. Jeg vet at de har hatt det, De har sittet en gjeng oppe i der. Det var faktisk en gruppe med kvinner som engasjerte seg[.]. Så jeg har bare trykket likes og sånn på det. Jeg har ikke gått lengre enn det*». Derfor kan man se på denne gruppen i lys av koblet handling at det er gjennom teknologi, her Facebook-grupper at de viser sitt engasjement, og at det ikke nødvendigvis ikke overføres til offline. (Bennett & Segerberg, 2012; 102)

Det å delta på fysiske arrangement og demonstrasjoner er noe et fåtall i denne gruppen har gjort. Susanne har kun vært virtuell deltakende i denne motstanden, og Ingvar er ikke nødvendigvis mot vindkraft, og det ville derfor vært unaturlig for han å delta. Vetle derimot har deltatt på flere arrangement i lys av sin rolle som lokalpolitiker og sitt ønske å opplyse og tilegne seg ny informasjon i denne saken, men ikke like aktivt som for eksempel de i den påkoblede funksjonen.

For å oppsummere ønsker disse informantene å forstå hva som skjer, og bruker gruppene på Facebook til å innhente kunnskap. De kommenterer sjeldent og kan beskrives som mer observerende som bruker «like» knappen til å uttrykke sine meninger. Vetle er vel den som aktivt leter etter informasjon ved å publisere spørsmål til en sak han ikke forstod i gruppene eller på sin egen side. Dette er som sagt svært lokalt, disse har ikke tid eller lyst til å engasjere seg eller sette seg inn i hva som skjer andre steder i landet. Gruppen overfører sjeldent engasjementet sitt fra nettet til tilsetninger utenfor Facebook. Likevel er det noen unntak da Gunhild har deltatt på sommeren når hun er hjemme, og Vetle har tatt del av noen få folkemøter i regi av lokalvalget.

5.3.4 Oppsummering og diskusjon av kartleggingen av ulike typer bruk av Facebook-grupper blant vindkraftmotstanderne

Jeg gi en kort oppsummering og sammenligne de ulike typene av Facebook-bruk av vindkraftmotstandere som har blitt presentert i dette kapitlet. *De påkoblede* beskrives som motstandere som er med i mange grupper på kryss av landet. De er aktive i gruppene, og beskriver sin aktivitet og bruk på Facebook og i gruppene som en jobb. En del av gruppene beskriver sin bruk som «bevisst» der de bruker Facebook og gruppene for å nå ut med et

budskap. Videre er også flere administratorer der de bruker mye tid på å slette kommentarer og lese poster før det blir publisert. Dette kan knyttes til Eimhjellen og Ljunggren beskrivelse *digitalt frivillig arbeid* (2018; 73). Der man i deltagelse av politiske bevegelser på nettet tar på seg arbeid som presentert over. Disse motstanderne tar også sitt engasjement utenfor det virtuelle og er aktive i å arrangere demonstrasjoner, folkemøter og deltar på demonstrasjoner i hele landet.

De engasjerte kan beskrives som de som er svært engasjerte i saken, men er ikke nødvendigvis aktive som *de påkoblede*. De liker og reagerer mye, de deler også mye fra gruppene på sin egen side. For disse motstanderne er det bygden som står i sentrum, og de er ikke engasjert i saken på kryss av landet. For disse motstanderne overføres engasjementet også til det som foregår utenfor det virtuelle, men i likhet med deres tilhørighet skjer ikke det utenfor deres bygd. De er ikke personer som nødvendigvis er med i debatten, og er i tørre grad enn *de påkoblede* skeptiske til det harde debattklimaet. Dette kan knyttes til offentlig vegring, og det å være deltagende uten å nødvendigvis være aktiv i debatten (Sakariassen, 2021; 506).

De informasjonssøkende: Disse motstanderne er i likhet med *de engasjerte* opptatt av hva som foregår i sin egen bygd, og det er der fokuset ligger. Disse motstanderne bruker gruppene utelukkende for å få informasjon av hva som skjer. Enten fordi de ikke bor i lokalsamfunnet lengre, eller fordi de prøver å få en oversikt og forstå hva som skjer ved å stille spørsmål. Disse motstanderne er heller ikke deltagende i det som skjer utenfor det virtuelle. De er også skeptiske til debattklimaet, og er ikke deltagende i dette. Hvis man ser på dette utfra Eimhjellen og Ljunggrens beskrivelse av ulike former for deltagelse kan de beskrives som type en der de er medlemmer som reagerer på innlegg og er i gruppen for å lese, og dele et innlegg fra gruppen på sin egen side en sjelden gang (2018; 72).

Ved å sammenligne alle typene av bruk av «Nei til vindkraft»-grupper på Facebook ser man at det går fra å være svært aktive både i debatten på nettet og utenfor nettet, til å kun observere og tilegne seg informasjon på nettet. Det finnes selvsagt overlappende egenskaper ved de ulike typene, men det er også skiller. Dette belyses godt ved å se på *de påkoblede* og *de informasjonssøkende*. *De påkoblede* har hatt et engasjement over en lengre periode, og bedriver det Eimhjellen og Ljunggren beskriver som *digitalt frivillig arbeid*. Til forskjell deltar *de informasjonssøkende* ved å reagere og dele innlegg. Likevel, skal man ikke se bort ifra at dette

er positivt sett ut fra Enjolras mfl. (2013) beskrivelse av at «*slactivisme*» ikke nødvendigvis er noe negativt (;93). Brandtzæg og Haugstvedt (2014) studie viser også til betydningen av «like» (;272).

Dette viser at Enjolras mfl. (2018) sin konklusjon at Facebook-grupper er et supplement for de ulike politiske bevegelsene (2018; 116). Hvis man ser disse typene i lys av koblet handling ser man at det også i digitale bevegelser trengs noen få som tar på seg mer arbeid enn resten av bevegelsen, det som Olson kritiserte i sin kollektiv handlingsteori (Bennett & Segerberg, 2012; 752). Likevel er det enklere å mobilisere og engasjere medlemmene, dette beskriver flere av informantene. Denne enklere mobiliseringen underbygges også av Bennett og Segerberg beskrivelse av koblet handling (2012; 743) Både Astrid og Elisabeth konkluderer med at Facebook har gjort det enklere å mobilisere enn det var før internettet og sosiale medier.

Som man har sett er det flere likheter mellom studien på vindkraft og de tidligere studiene på Facebook og politisk engasjement. Men det er likevel to tendenser som er relevante å dra frem. Det ene er at det er de eldre som er mest aktive på plattformen, likevel så viser Enjolras mfl. (2013) og Boulianne (2022) til at det er de yngre som mobiliserer og er aktive på Facebook i politiske bevegelser (2013; 105; 2022; 13) Det andre som Borch mfl. (2020) fant i sin studie var at de som var med i færre grupper var mer aktive og engasjerte i debatten (2020; 9). I min studie ser man en tendens av det motsatte, der de som er med i fler grupper er de som er mer aktive.

5.4 Hvordan beskriver informantene sitt Facebook-bruk i ettertid?

Det har gått tre år siden opprettelsen av de første Facebook-gruppene og tre år siden det på alvor ble en sak i bygdene, og i nyhetsstrømmen. Saken preget også 2020 og 2021 for mange med utbygging av vindkraftverkene og dommen mot vindkraftselskapet i høyesterett (Ballovara, 2021). Det er framdeles en aktiv debatt selv om vindkraft ikke var like relevant etter at Solberg-regjeringen satt alle vindkraftprosjekt på is i slutten av 2019. Våren 2022 la Støre-regjeringen frem et tillegg til energimeldingen Solberg-regjeringen la frem i 2019, og det var å starte opp igjen prosessen i å behandle konsesjonssøknader av utbygging av vindkraft igjen (Hjellen mfl., 2022). Selv om dette er et aktuelt politisk spørsmål er det viktig å presisere at vi i denne studien har diskutert bruken av vindkraft-grupper fra 2018 til 2020. Det er likevel verdt å nevne at det er en sak der nok ingen av partene har sagt sitt siste ord. Vindkraftmostand er fremdeles noe

som ligger tett til hjertet for mange, for andre ble det for mye og de har derfor begynt å unngå debatten. På andre plasser er det imidlertid for sent, de har allerede bygget vindturbinene på fjellene vindkraftmotstanderne kjempet imot. Av den grunn er det spennende å undersøke hvordan de snakker om sin bruk på Facebook og vindkraftutbyggingen i ettertid. I dette delkapitlet er det delt inn i tre beskrivelser av informantenes refleksjoner over sitt eget Facebook-bruk i ettertid; *Engasjementet er redusert, Facebook som tidstyv og Engasjementet er fremdeles tilstede.*

5.4.1 Informantene som uttrykker engasjementet har minsket

For flere av informantene har selve engasjementet til saken blitt mindre. Derfor er ikke informantene like mye innom Facebook og gruppene lengre. Informantene som tilhører denne beskrivelsen kan knyttes både til *de engasjerte* og *de informasjonsøkende*. Informantene finner man også hos informantene som er koblet til lokaltilhørighet som motivasjon for å melde seg inn.

«Det ble utrolig mye det første året. Det var altoppslukende [...] Det var veldig intenst og veldig givende. Man følte virkelig på at det var noe som stod på spill. Også etter dette med at den nasjonale rammen ble lagt litt død, og alle kommunepolitikerne var tydelige på at det ikke var snakk om vindkraft i denne kommunen her. Nei. Det dabbet kanskje litt av. Jeg hadde brukt litt mye energi på det. Ja, nei jeg vet ikke, gått litt, fått litt nok nesten.» (Maren, 33)

For Maren var det som fortalt svært intenst og givende de første årene. Nå, derimot bruker hun lite tid på å lese om saken etter den nasjonale rammen ble tatt vekk, og diskusjonen om vindkraft har blitt stillere i bygden og i hennes nyhetsstrøm fra gruppene. Vetle og Susanne, fra Marlandet, sitter igjen med en følelse av tap. I deres bygd er det allerede satt opp flere vindkraftanlegg, og begge forteller at det sikkert kommer opp flere. Vetle og Susanne uttrykker en tristhet over det som har skjedd. Videre forteller Susanne *«Det har vært en veldig viktig motstand, fordi det kan kanskje stoppe videre utbygging på andre plasser, og at de bygger ut mer her»*. Hun får fremdeles opp innlegg fra den lokale gruppen på Facebook, og følger med hvis vindkraft blir nevnt på Dagsrevyen eller lignende, men hun uttrykker at hun blir lei seg når det er bilder fra stedene, og spesielt fra hjembygden. De som beskriver et minskende engasjement

5.4.2 Informantene som fremstiller Facebook som en tidstyv

En tendens som går igjen er hvordan de snakker om Facebook. For informantene blir Facebook assosiert med en tidstyv, og da spesielt knyttet til denne saken. For noen har de brutt med plattformen og bruker den i dag minimalt til forskjell fra når var aktive i saken. Denne beskrivelsen av Facebook-gruppe bruk i ettertid kan knyttes til informanter som var en del av både *de påkoblede de engasjerte* og *de informasjonssøkende*. Informanter som hadde motivasjon utfra sitt politiske verv eller lokal tilhørighet.

Katherine uttrykker at hun er lei Facebook stjeler så mye av tiden hennes. Hun har av den grunn valgt å melde seg ut av gruppene som handlet om vindkraft. Likevel utelukker hun ikke at hun vil melde seg inn igjen en dag. I dag bruker Katherine heller tid på strikking og barnebarn forteller hun stolt. Katherine er også svært følsom når de diskuterer vindkraftspørsmålet på nyhetene eller *Debatten*. «*Vet du, jeg var så sint og forbanna på alt dette her at jeg klarte ikke å se på noe*». Det kulminerte i at hun var så lei at hun unngår å se på program der politikere diskuterer vindkraft. Hun får derfor nyhetene om temaet tilsendt de viktigste artiklene som angår bygden fra et søskenbarn.

I perioden det var en motstandskamp brukte Vetle plattformen mer aktivt. I dag er det noe han bruker minimalt. Han er inne for å sjekke meldinger på Facebook, bortsett fra det er han ikke aktiv. Derfor er ikke gruppene relevante for han lenger, han beskriver at tiden går til andre ting, som nye gründerideer og arbeid, og Facebook prioriteres ikke. Hvis han ønsker å vite noe sjekker han avisene, og har pushmeldinger for å luke ut det viktigste for han.

Thomas som har vært kritisk til debattkulturen helt siden han ble engasjert i saken, og forteller at han bruker Facebook, men at «*Facebook som en form for kommunikasjonsplattform eller meningsutveksling det er dødfødt*». Han er fremdeles medlem av den lokale gruppen, men uttrykker at han overser innlegg fra gruppen i sin nyhetsstrøm på Facebook. Han mener også Facebook ikke har bidratt i stor grad i saken heller. «*Du får alltid tak i de du er enig med på Facebook da. Du får kun tilhengere og en eller annen motstander på Facebook. Det er veldig få, det er veldig lite nyansert synes jeg på Facebook da*».

5.4.3 Informantene som fremdeles er svært engasjerte

I denne delen, i motsetning til det som har blitt presentert til nå, finner man de som fremdeles er engasjerte i vindkraftspørsmålet. «*Jeg er like engasjert. Jeg vet at det farligste er å tro at faren er over. Vi holder samme tempo. Vi jobber akkurat som før, vi tar ingenting for gitt*» Det Astrid forteller her er noe også Richard snakker om. De kommer begge fra bygder som er truet, men der de fremdeles ikke har begynt å bygge enda. Det er viktig for de å jobbe videre med saken, da de har sett i andre bygder at en skråsikkerhet om at de ikke bygger i deres bygd ikke har vært noen forutsetning for at bygden har blitt spart. De bruker fremdeles sine respektive morgener og ettermiddager på å være påkoblet på gruppene og oppdatere seg og lese kommentarer og artikler om saken som er publisert. For Richard har han prøvd å begrense seg kun til sin lokale gruppe. Videre forteller han at han har skrevet flere debattinnlegg i de lokale avisene, men at det har vært «*rolig med avisinnlegg fordi det har vært litt stille med saken nå*». Gunnhild bruker også fremdeles mye tid på saken og leser det som blir publisert på gruppene. Dette er informantene som gjerne er en de av *de påkoblede* og har hatt rutiner i hvordan de leser, kommenterer og deler innlegg. Johannes legger ut sitt ukentlige innlegg, og er fremdeles administrator. Det er likevel interessant å se på ulikhetene i folks kamp, der noen har tapt og noen kjemper videre. Der det har blitt bygd i, Marlandet og i Raviksnes, er det fremdeles noen igjen som kjemper mot utbyggingen, likevel er det flere som har innsett at det har kommet for å bli, og derfor må starte å leve med det forteller Elisabeth. Susanne er pessimistisk til at det kun er tre som er satt opp, og tror at det kommer flere.

For å oppsummere er det tre måter man kan forstå informantenes bruk Facebook-grupper i kampen mot vindkraft. For det første er det flere av informantene der engasjementet har avtatt, og man derfor ikke er inne på gruppene lengre. Likevel kan det komme opp i nyhetsstrømmen deres, og av den grunn ikke er helt frakoblet saken. Videre har man informantene som uttrykker at Facebook tar mye av deres tid, og at man av den grunn har valgt å koble seg fra. En informant uttrykker at det ble bare for mye. Tilslutt har man informantene som fremdeles er svært engasjert og har inkludert det å være inne på vindkraftmotstand-gruppene på Facebook som en rutine i hverdagen. Som informanten Astrid uttrykker «*[..]Det farligste er å tro at faren er over*». Man ser at det flere likhetstrekk mellom typene av Facebook-bruk og motivasjonen i relasjon til hvordan de fremstiller sitt Facebook-bruk i ettertid. Det er gjerne de som har drevet med saken over en lengre periode, både gjennom politikk og av personlig interesse som fremdeles er svært engasjerte. Disse er gjerne knyttet til *de påkoblede* i typen av Facebook-bruk

også. På den andre siden har en de som ikke lengre er like engasjert i saken, her ser man en spredning, det er alt fra *de engasjerte* til *de informasjonssøkerne*. At engasjementet er borte ser man tendenser til hos informantene som har til knytting til lokalsamfunn der det har blitt bygget vindkraft allerede.

5.5 Kan man forstå Facebook-bruken til vindkraftmotstandere utfra alarmerte borgere?

I kapitlet frem til nå har jeg presentert de ulike motivasjonene informantene fremstiller for å melde seg inn i gruppene, typer av Facebook-bruk, samt refleksjoner rundt Facebook-bruk i ettertid. I dette delkapitlet vil jeg ta med meg disse betraktningene for å argumentere for at vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper kan forstås i lys av alarmerte borgere. En borger går fra beredt til alarmert når «*de oppfatter den tradisjonelle informasjonsstrukturen de er omgitt av, dels er utilstrekkelige, dels direkte villedende*» (Moe mfl., 2019; 153). En alarmert borger besitter gjerne en uro over samfunnsutviklingen og har lav tillit til at de demokratiske valgte institusjonene klarer å endre eller finne gode løsninger (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2020; 4). De elementene fra alarmerte borgere som jeg viser til i dette delkapitlet er den minskende tilliten til staten, samt de tradisjonelle mediene, da spesielt NRK og tilslutt bruken av Facebook-grupper som felleskap.

Mistillit

Ett funn som de tidligere masteroppgavene om vindkraftmotstandere viste tendenser til en kritisk holdning blant informantene til statens rolle i vindkraftsaken (Pedersen og Elle, 2019; 2: Statland, 2020; 2). Dette er også et tendenser jeg har gjort i min studie. Dette er ikke noe som er direkte koblet til Facebook. Sett sammen med mediebruken til informantene, motivasjonen for å engasjere seg, de ulike typene av bruk av Facebook-gruppene kan en dra linjer med Thorbjørnsrud og Figenschous (2020) beskrivelse av alarmerte borgere. En alarmert borger besitter gjerne en uro over samfunnsutviklingen, og har en lav tillit til at de demokratiske valgte institusjonene kan finne en god løsning (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2020; 9). Et eksempel fra min studie er informantens Vetles refleksjoner over å ikke bli hørt av politikere på Stortinget:

«Det er utrolig demotiverende å se hvor vi, i et levende demokrati, da skal det bety noe det du sier. Du skal aldri møte at du er gal i hodet. [...] At du forstyrrer meg i min jobb ved å ytre din mening. Hva slags holdning er det?»

Dette kan fortelle oss at selv om dette er en svært stor sak i bygdene er det vanskelig å nå ut og bli tatt seriøst av politikerne på Stortinget. Richard fremstiller også en minskende tillit til politikerne:

«Nei, det var skubbet alt for mye under teppet. Det er en hårsår sak som partiene rett og slett var forsiktige å ta fram. [...] Vi har for svake politikere. I alle fall i [region]. Ikke tvil om. Så vi setter all vår lit til de som kan berge et lite samfunn, og ikke minst støtte seg på» (Richard, 70).

Det er flere av informantene som forteller om ønsket om å få ulike politikere eller representanter til å komme til stedene og se hvor utbyggerne tenker å plassere vindkraften, eller som i Vetles tilfelle, se hva vindkraften hadde forårsaket. Informanten Vetle forklarer at det var når vindkraftmotstanderne hadde fått momentum i opinionen gjennom Facebook at avisene, og politikken til partiene, endret seg, og flere begynte å bli kritiske til vindkraft på land.

Til forskjell fra de andre uttrykker informanten Ingvar at det er systemet som er problematisk. Det er vanskelig for en politiker eller et parti å endre på vedtak eller føringer som allerede er lagt. Videre har man informanten Thomas som stiller seg uforstående til å ønske å reversere vedtak allerede bestemt. Thomas forklarer at det er lov å være misfornøyd med noe, men det betyr nødvendigvis ikke at det er feil. Han trekker inn at det er merkelig å bruke masse av kommunens penger på rettsaker mot staten når de vil tape. De betraktningene informantene reflekter er at dette er nyansert, og ikke noe som beskriver alle av informantene. Likevel ser man en tendens at de som er mer i en større grad deltagende, det vil si informantene man kan beskrive som *de påkoblede* og *de engasjerte*, typer av brukere viser en større mistillit til maktinstansenes håndtering av prosessen rundt vindkraft på land, enn de som er mer overvåkende som *de informasjonssøkende*.

Som det allerede er beskrevet var motivasjonen til informantene for hvorfor noen av informantene valgte å melde seg inn i gruppen på Facebook og engasjere seg var en følelse av trussel mot naturlandskapet og bygden som de hadde et tett forhold til. Denne «trusselen» kan man dra linjer til den minskede tilliten til staten, og følelsen av at det har blitt oss- mot dem mellom sentrum og periferien. Denne splittelsen mellom periferien og sentrum beskrevet i Almås og Fuglestad (2020; 27). Blant innvandringsmotstanderne i Thorbjørnsrud og

Figenschous studie var det karakterisert som en lav tillit til institusjonene om at de kunne holde informantene trygge i samfunnet. Informantene i studien om alarmerte borgere beskriver også at samfunnsborgerne rundt dem er fordomsfulle i lys av informantenes meninger på innvandring (2020; 4).

Kritisk til dekning av vindkraft av tradisjonelle medier

I introduksjon i analysen reflekterte informantene over sin skuffelse over NRK, samt det som blir beskrevet av informantene som Oslo-avisene, sin dekning av vindkraft. Informanten Astrid roste Klassekampen som eneste Oslo-avis som tok vindkraftmotstanden på alvor. Når det gjelder kritikk av de tradisjonelle mediene trekker informantene frem at NRK sin dekning er kritikkverdig. Informanten Elisabeth forteller at NRK sentralt velger sakene som skal sendes på Dagsrevyen. Elisabeth var skuffet over at de betraktet vindkraftdebatten som en lokalsak, og ikke en sak som hadde interesse nasjonalt som de inkluderte på Dagsrevyen.

Flere av informantene leser mye nyheter som saken, men da gjerne i lokalavisene og regionsavisene. Informantene beskriver også flere hendelser der lokalmediene ikke har skrevet om sakene, og redaktører som har uttalt seg for vindkraft også videre. Informantenes refleksjoner og fremstilling av dekningen i mediene kan sammenlignes med at man som alarmert borger kan oppfatte de tradisjonelle mediene som utilstrekkelige i sin dekning (Moe mfl., 2019; 153). En klar tendens i Thorbjørnsrud og Figenschou studie var at informantene benyttet seg av alternative medier for å supplere de tradisjonelle mediene (Moe mfl., 2019; 160). Dette er ikke noe som er indikert hos vindkraftmotstanderne som har deltatt i min studie. Mine informanter brukte Facebook-gruppene, de lokale og nasjonale mediene når de leste og ble informert om vindkraft.

Et felleskap i Facebook-gruppene

Informanten Maren opprettet en Facebook-gruppe fordi hun følte at flere måtte få med seg hva som skjedde i bygden. Facebook-gruppene ble brukt av *de påkoblede* og *de engasjerte* som et sted der man kunne møte likesinnede og diskutere. Dette kommer spesielt frem hos Richard, som opprettet en konto på Facebook for å kunne delta i diskusjonen på gruppene. Astrid beskriver at det er gjennom Facebook-gruppene og Motvind sin nettside hun leser seg opp på hva som skjer. *De påkoblede* beskriver også at de har bygget et nettverk gjennom andre motstandere de har møtt på andre Facebook-grupper. Det er på Facebook de kommer sammen

og har et felleskap for å diskutere saken i likhet med det Thorbjørnsrud og Figenschou fant i sin studie (2020; 13).

Likevel er ikke dette ensidig. Beskrivelsen av *de informasjonssøkende* viser at det er et ønske om å være opplyste på hva som skjer, og ha mulighet for å stille spørsmål og forme meninger. Dette er en mindre passiv rolle og kan derfor knyttes til det å være en beredt borger heller en alarmert (Amnå & Ekman, 2014; 277; Moe mfl., 2019; 153). *De informasjonssøkende* er likevel kritiske til makthavernes håndtering, men denne typen av Facebook-brukere er ikke like aktive, og besitter ikke det engasjementet for saken *de påkoblede* og engasjerte har.

Et poeng som også er verdt å belyse er at Facebook-gruppene i vindkraftdebatten omfatter svært mange. Som vist i kap. 2.3.1 er disse gruppene svært utbredte. Til forskjell fra Thorbjørnsrud og Figenschous informanter var ikke Facebook-gruppene kun et sted det ble diskutert og delt artikler (Moe mfl., 2019;161). For vindkraftmotstandere ble også gruppene brukt til å mobilisere medlemmer til å delta på arrangement utenfor gruppene. Gruppene kan derfor ikke beskrives som like gjemte. Samtidig er det viktig å påpeke at vindkraftmotstanderne søker seg til gruppene for et felleskap som beskrevet av flere av informantene. Stigmaet rundt det å være motstander mot vindkraft er kanskje mindre enn det å være mot innvandring. Samtidig, forteller informantene om splittede lokalsamfunn og venner og familie som ikke snakker med hverandre lengre på grunn av vindkraft.

Om informantene kan forstås utfra beskrivelsen beredte eller alarmerte kan også knyttes til deres refleksjoner om hvor de ser på Facebook-gruppene og engasjementet rundt saken i ettertid. Flere av informantene føler en form for tap der det har blitt bygget vindkraftindustri. På den andre siden, der konsesjonen har blitt lagt på is, føler informanten på en form for utmattelse, at det ikke lengre er noe en snakker om med venner og familie. Informanten har derfor alle tatt avstand til gruppene, fordi Maren føler seg ferdig med saken. Derfor kan man stille spørsmål til om de fremdeles kan forstås som alarmerte eller beredte. Svaret kan ligge i det informantene Maren reflekterer, at engasjementet kan komme tilbake hvis man føler seg truet. Samtidig er det noen av informantene som kjemper videre, for dem er ikke vindkraftsaken ferdig. «[...] *Det farligste å tro er at faren er over*» reflekterer Astrid når hun snakker om engasjementet i ettertid. For disse vindkraftmotstanderne er følelsen av redsel fremdeles reel og de kan fremdeles beskrives som alarmerte borgere.

Det finnes flere nyanser av engasjement rundt vindkraftmotstand. Dette er en av grunnene til at vindkraftmotstandernes facebook-bruk ikke bare kan forstås utfra alarmerte, men også utfra beredte. Det er flere av informantene som ikke har et dårlig forhold til staten, og flere er ikke like negative til vindkraft i motsetning til flere av de andre informantene. Det er informantene som kan beskrives som *de påkoblede* og til en viss grad *de engasjerte*, som uttrykker en minskende tillit til staten og mediene som man kan sammenlignes med beskrivelsen av alarmerte borgere. Spesielt informantene som blir beskrevet som typen påkoblet, fremstiller sin bruk av «Nei til vindkraft»-grupper som noe de bruker mye tid på og et felleskap. *De påkoblede* beskriver også at de har bygget et nettverk gjennom andre motstandere de har møtt på andre Facebook-grupper.

De informasjonssøkende, og en liten del av *de engasjerte*, kan utfra det alarmerte borger begrepet heller forstås ut fra beredte borgere. Informantene leser om saken men de har ikke like stor redsel for hva som kan skje eller har skjedd, de er heller ikke like skeptiske til hvordan det er beskrevet i avisene. For dem er det informasjonen som står i sentrum, og de deltar derfor ikke på arrangementer eller er aktive i kommentarfeltene (Amnå & Ekman, 2014; 277: Moe mfl., 2019; 153).

I likhet med innvandringsdebatten som Thorbjørnsrud og Figenschou benytter seg av som case i sin studie av alarmerte borgere, er vindkraftmostanden preget av et hardt debattklima (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2020; 13). Informantene i min studie beskriver splittede bygder og uthenging på Facebook-gruppene. Likevel poengter en av informantene at det er forståelig at man trenger et sted å ventilere, da ikke alle har muligheten til å skrive leserinnlegg eller delta på debattprogrammer. De lokale gruppene på Facebook består gjerne også av de som ønsker å argumentere for vindkraft, som tidvis fører til mye debatt. Dette er annerledes en Thorbjørnsrud og Figenschou beskriver, da innvandremotstanderne trekker seg tilbake i gruppene for at det er en inkluderende sfære der de kan diskutere fritt (2020; 13). Det er også flere av vindkraftmotstanderne som heller ikke ønsker å ytre seg i kommentarfeltene, en av informantene beskriver det som at han ikke ønsker å være «så offentlig», som man også kan se i lys av offentlig vegring og selv-representasjonen (Sakariassen, 2021; 506).

For å oppsummere kan man til en viss grad forstå vindkraftmotstanderes bruk av Facebook-grupper utfra begrepet alarmerte borgere. Mistilliten mot maktinnhavere og mot tradisjonelle medier, samt opprettelsen av et felleskap i Facebook-grupper både for å kommunisere, diskutere og finne informasjon som er tilpasset deres synspunkt kan forstås ut fra begrepet alarmerte borgere. Det er likevel et nyansert bilde og tendensene kan ikke forstås ut fra elle typer av Facebook-gruppe bruk. For eksempel *de informasjonsøkende* kan man i større grad forstå utfra beredte borgere enn alarmerte. Det finnes ulikheter fra Thorbjørnsrud og Figenschous (2020) studie. Det er viktig å påpeke at vindkraftmotstandere, er en annen gruppe enn innvandrer motstandere, men de er likevel redd for store samfunnsendringer som påvirker dem men på ulike måter. Et annet eksempel som er annerledes er at mine informanter ikke viser noen tendenser til å lese alternative nyheter som vist i Thorbjørnsrud og Figenschous informanter (2020; 11). Likevel hvis man ser på det i et større bilde er det flere likheter knyttet til den minskende tilliten, følelsen av å ikke bli hørt av politikere og mediene, og dannelsen av et felleskap på ulike grupper på Facebook. Disse momentene viser hvordan vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper kan forstås i lys av begrepet «alarmerte borgere».

6. Konklusjon – Vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper

Vindkraftmotstanden er en sak som har engasjert mange i distriktene. Avisartikler beskriver sivilulydighet og aksjoner (Bøe mfl., 2020: Grov, 2019: Hovstad, 2019). Kapittel 2.3.1 viser en kartlegging av alle Facebook-gruppene i Norge, hvorpå det er opprettet svært mange grupper i områdene der NVE har godkjent potensiell bygging av vindkraftparker. Wienderstrøm i Klassekampen (2019) og Totland (2021) viser at Facebook har hatt en sentral rolle i vindkraftmotstanden. I masteroppgaven har jeg undersøkt *hvordan man kan forstå vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper*. Ved hjelp av de tre forskningsspørsmålene har jeg kartlagt *motivasjonen for at informantene ble medlem i gruppene, typer av Facebook-bruk, og deres bruk av gruppene i ettertid*.

For å forstå informantenes bruk var det relevant å se nærmere på deres motivasjon for å melde seg inn i de ulike gruppene på Facebook. Gjennom analysen kategoriserte jeg fem ulike motivasjoner: *politisk motivert, personlig engasjement, lokal identitet, informasjonssøking og*

debattklimaet. Motivasjonen korrelerte ikke alltid med en sterk motstand. Et fellestrekk var en sterk lokaltilhørighet og en redsel for at naturen i bygdene skulle bli ødelagte.

Med bakgrunn i motivasjon kategoriserte jeg tre typer bruk av Facebook-gruppene blant informantene, *de påkoblede*, *de engasjerte* og *de informasjonsøkende*. I likhet med tidligere studier er det de som var mest engasjerte i saken utenfor Facebook som også var mest aktive i gruppene (Enjolras mfl., 2013; 123; Moe mfl., 2019; 86). Samtidig viser mine undersøkelser tendenser til at det er de eldre som er mest aktive i Facebook-gruppene, og som bruker mest tid der, samt at flere som ikke har deltatt på protester eller vært politisk engasjerte i en sak før også har deltatt og koblet seg på debatten på Facebook. For eksempel har man sett hvordan Astrid beskrev sin Facebook-bruk som en jobb, og hvordan Richard har inkorporert bruken av Facebook-gruppene i sin hverdagsrutine. Når det kommer til kategoriseringen av informantene så viste Borch mfl. (2020) at de som var mest aktive i Facebook-gruppene kun var med i den lokale Facebook-gruppen. I min studie, derimot, ser man en motsatt tendens. Informantene som er med i flest Facebook-grupper, er også de som er mest aktive på Facebook-gruppene.

Det er et skille mellom informantene som aktivt skriver og er delaktige i debatten og informantene som er engasjerte, men som heller ytrer seg igjennom «liker»-knappen. Der *de påkoblede* gjerne selv deltar i debattene på Facebook-gruppene, er *de engasjerte* ivrige støttespillere som viser sitt engasjement gjennom «reaksjoner» og deling av innlegg fra gruppene på sin egen Facebook-profil. Disse tendensene har jeg knyttet til Sakariassens (2021) studie om offentlig vegring, der selv-representasjon er sentralt for hvorfor mennesker er ambivalente til å delta (2021; 506). Oppfattelsen av debattklimaet er også en faktor som skiller de ulike typene. *De påkoblede* viser en tendens til forståelse for at Facebook-gruppene blir et sted for å uttrykke sin frustrasjon. *De engasjerte* og *de informasjonsøkende* uttrykker at de er kritiske til hvordan debatten har utfoldet seg i flere av gruppene på Facebook.

Facebook-gruppene kan også forstås som et sted for å mobilisere det som skjer utenfor nettet. Flere av informantene, spesielt *de påkoblede*, deltar i flere aksjoner og arrangement i lokalsamfunnet, men også andre steder i landet. *De informasjonsøkende* deltar derimot sjeldent på disse arrangementene, da flere av informantene ikke bor i bygden. Disse informantene «liker» heller innleggene fra de som har deltatt på aksjoner utenfor Facebook.

I ettertid ser man at det er flere av vindkraftmotstanderne som ikke er like engasjerte lengre. Det er de som uttrykker at de er mindre engasjerte, informantene som fremstiller Facebook som en tidstyv og informantene som fremdeles er svært engasjerte. Dette kan sees i sammenheng med motivasjonen. Informantene som fremstiller sitt engasjement som lavere kan knyttes til steder der det allerede har blitt bygget vindkraft eller der saken har blitt lagt på is. Informantene fra de bygdene føler et tap eller utmattelse. Informantene er sjeldent inne på Facebook-gruppene, men får opp innlegg fra gruppene ubevisst i nyhetsstrømmen på Facebook. De som fremdeles har et sterkt engasjement knyttes til *de påkoblede*. Disse informantene har hatt et sterkt engasjement over en lengre periode, også før Facebook-gruppene ble opprettet.

Ved å koble sammen de tre forskningsspørsmålene finner man at det er et sterkt lokalt engasjement, der Facebook-gruppene kan forstås som et felleskap for å dele informasjon, oppdatere hverandre på hva som foregår, og er et sted for å diskutere. For de mest engasjerte, *de påkoblede*, kan engasjementet betraktes som *digitalt frivillig arbeid*, og et felleskap de har laget på tvers av alle Facebook-gruppene. Gruppene kan forstås med utgangspunkt i koblet handling, der teknologien står i sentrum av organisering av protestgruppene (Bennett & Segerberg, 2013; 12). Jeg har også stilt meg spørsmålet om man kan forstå vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper utfra begrepet alarmerte borgere. Med utgangspunkt i funnene i de tre andre delene av analysen og informantenes fremstilling av en minskende tillit til statsmaktene, samt de tradisjonelle mediene, kan man se tendenser til at man forstå vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper utfra ut fra Thorbjørnsrud og Figenschous (202) beskrivelse av begrepet «alarmerte borgere».

6.1. Videre forskning på feltet

Min studie er en kvalitativ utforskning av vindkraftmotstandernes bruk av Facebook-grupper. Studiens begrensninger kan sees i lys av at man intervjuet informantene etter at de hadde vært aktive, det er nok også endringer i engasjement etter at Støre-regjeringen åpnet ut for utbygging igjen våren 2022, etter jeg hadde intervjuet informantene. Dette er et utvalg av vindkraftmotstandere, og er ikke generaliserbart, likevel viser studien flere spennende tendenser i hvordan en kan forstå bruken av Facebook-grupper. Studien har åpnet opp for flere vinklinger rettet mot medie- og statsvitenskap som hadde vært spennende å forske videre på.. Flere av informantene var skeptiske til for eksempel hvordan NRK hadde skrevet om vindkraft. Det å gjøre en kartlegging av saker skrevet om vindkraftspørsmålet i likhet med det Knudsen (2011) gjorde av monsternastene, kan avdekke svært interessante funn i deknningen av vindkraft

på nasjonalt og lokalt plan, og hvilke potensielle forskjeller det kan være. I lys av den statsvitenskapelige tradisjonen er det to funn som både går igjen i de tidligere masteroppgavene (Pedersen & Elle, 2019: Statland, 2020: Fagereng, 2020: Røtnes, 2021), og i denne. Det handler om splittelsen innad i bygden, og den minskende tilliten til styresmaktene. Dette er urovekkende, og noe som burde løftes opp til overflaten å studeres. Vindkraftmotstanden er ikke det eneste bygdene kjemper for som Almås og Fuglestad (2020) beskriver, er det både nedleggelse av sykehus og offentlige tjenester som flytter. Som nevnt er det to av motstanderne som byttet eller meldte seg ut av partiet i protest på grunn av vindkraftmotstand. En tendens en av informantene fortalte om var at oppslutning til Rødt aldri har vært så høyt i kommunen på grunn av saken, hvilken rolle har de sosiale mediene hatt i å informere om hva partiene står for i denne vindkraftsaken, og har det endret meningene til innbyggerne ved valget?

7. Litteraturliste

- Alison, T. (2021) 'New Tools to Empower Community Builders in Facebook Groups', 4 November. Tilgjengelig fra: <https://about.fb.com/news/2021/11/new-tools-in-facebook-groups/> (Lest: 14 mai 2022).
- Almås, R. and Fuglestad, E.M. (2020) *Distriktsopprør: periferien på nytt i sentrum*. Oslo: Dreyers Forlag.
- Amnå, E. and Ekman, J. (2014) 'Standby citizens: diverse faces of political passivity', *European Political Science Review*. 2013/06/17, 6(2), pp. 261–281. doi:[10.1017/S175577391300009X](https://doi.org/10.1017/S175577391300009X).
- Arthur, C. (2010) 'Facebook Groups to offer users more control', *The Guardian*, 7 October. Tilgjengelig fra: <https://www.theguardian.com/technology/2010/oct/07/facebook-groups> (Lest: 14 mai 2022).
- Ballovara, M. (2021) 'Forventer at staten beklager brudd på menneskerettigheter', *NRK*, 10 desember. Tilgjengelig fra: https://www.nrk.no/sapmi/fosen-saken_-forventer-at-staten-beklager-brudd-pa-menneskerettigheter-etter-dom-fra-hoyesterett-1.15765749 (Lest: 16 mai 2022).
- Bennett, W.L. and Segerberg, A. (2012) *The Logic of Connective Action: Digital Media and the Personalization of Contentious Politics*. Cambridge: Cambridge University Press. doi:[10.1017/CBO9781139198752](https://doi.org/10.1017/CBO9781139198752).
- Borch, K., Munk, A.K. and Dahlgard, V. (2020) 'Mapping wind-power controversies on social media: Facebook as a powerful mobilizer of local resistance', *Energy Policy*, 138, p. 111223. doi:[10.1016/j.enpol.2019.111223](https://doi.org/10.1016/j.enpol.2019.111223).
- Bose, S. (2022) 'Facebook Acquisition - The complete Liste (2022)', *TechWyse*, 17 februar. Tilgjengelig fra: <https://www.techwyse.com/blog/infographics/facebook-acquisitions-infographic/>.

- Boulianne, S. (2009) 'Does Internet Use Affect Engagement? A Meta-Analysis of Research', *Political Communication*, 26(2), pp. 193–211. doi:[10.1080/10584600902854363](https://doi.org/10.1080/10584600902854363).
- Boulianne, S. (2015) 'Social media use and participation: a meta-analysis of current research', *Information, Communication & Society*, 18(5), pp. 524–538. doi:[10.1080/1369118X.2015.1008542](https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1008542).
- Boulianne, S. (2020) 'Twenty Years of Digital Media Effects on Civic and Political Participation', *Communication Research*, 47(7), pp. 947–966. doi:[10.1177/0093650218808186](https://doi.org/10.1177/0093650218808186).
- Boulianne, S. (2022) 'Standby Ties that Mobilize: Social Media Platforms and Civic Engagement', *Social Science Computer Review*, p. 089443932110676. doi:[10.1177/08944393211067687](https://doi.org/10.1177/08944393211067687).
- boyd, danah m. and Ellison, N.B. (2007) 'Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship', *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), pp. 210–230. doi:[10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x](https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x).
- Brandtzæg, P.B. (2017) 'Facebook is no "Great equalizer": A big data approach to gender differences in civic engagement across countries', *Social science computer review*, 35(1), pp. 103–125.
- Brandtzæg, P.B. and Haugstveit, I.M. (2014) 'Facebook likes: a study of liking practices for humanitarian causes', *International Journal of Web Based Communities*, 10(3), pp. 258–279. doi:[10.1504/IJWBC.2014.062942](https://doi.org/10.1504/IJWBC.2014.062942).
- Bringslid, M.-B. (2020) 'By mot bygd: urforteljing og politisk realitet', I Almås, R. and Fuglestad, E.M. (red.) *Distriksopprør - Perifirien på nytt i sentrum*. Oslo: Dreyers forlag.
- Bruns, A. (2019) *Are filter bubbles real?* Medford, MA: Polity Press (Digital futures).
- Bøe, E. mfl. (2020) 'Politiet innfører oppholdsforbud på deler av Haramsøya', *E24*, 19 august. Tilgjengelig fra: <https://e24.no/olje-og-energi/i/1A7w8M/politiet-innfoerer-oppholdsforbud-paa-deler-av-haramsoeya> (Lest: 9 mai 2022).
- Castells, M. (2006) 'The Network Society: From Knowledge to Policy', in Cardoso, G. and Castells, M. (red.) *The Network Society. From Knowledge to Policy*. Washington, DC: Johns Hopkins Center for Transatlantic Relation, pp. 3–23.
- Chaykowski, K. (2017) 'Mark Zuckerberg gives Facebook A New Mission', *Forbes*, 22 Juni. Tilgjengelig fra: <https://www.forbes.com/sites/kathleenchaykowski/2017/06/22/mark-zuckerberg-gives-facebook-a-new-mission/?sh=596a942e1343>.
- Earl, J. and Kimport, K. (2014) *Digitally Enabled Social Change Activism in the Internet Age*. Cambridge: MIT Press.
- Eide, M. (2011) *Hva er journalistikk?* Oslo: Univ.-Forl.

- Eimhjellen, I. and Enjolras, B. (2018) 'Nye former for samfunnsengasjement og kollektiv handling', I. Eimhjellen, I. and Enjolras, B. (red.) *Fra kollektiv handling til konnektiv handling?* Oslo: Cappelen Damm Akademisk, pp. 7–31.
- Eimhjellen, I. and Ljunggren, J. (2018) 'Demokratisering av deltakelse gjennom sosiale medier. Sosial ulikhet i nordmenns digitale samfunnsengasjement.', I: Eimhjellen, I. and Enjolras, B. (red.) *Fra kollektiv til konnektiv handling? Nye former for samfunnsengasjement og kollektiv handling i Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, pp. 63–99. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.23865/noasp.45.ch3>.
- Enjolras, B., Steen-Johnsen, K. and Beyer, A. (2018) 'Forholdet mellom online- og offline-deltagelse i frivillige organisasjoner.', I: Enjolras, B. and Eimhjellen, I. (red.) *Fra kollektiv til konnektiv handling? Nye former for samfunnsengasjement og kollektiv handling i Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, pp. 101–126.
- Enjolras, Bernard mfl. (2013) *Liker - liker ikke: sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Ersfjord, E. (2019) 'Vindkraftutbygger er lei av hets: – Grovt, krenkende og helt usaklige personangrep', *NRK*, 31 juli. Tilgjengelig fra: https://www.nrk.no/trondelag/tronderenergi-er-lei-av-hets-fra-aksjonister-pa-froya_-grovt_-krenkende-og-usaklige-personangrep-1.14641483 (Lest: 19 mai 2022).
- Facebook (2020) 'We're Launching New Engagement Features, Ways to Discover Groups and More Tools for Admins', *Facebook.com*, 1 October. Tilgjengelig fra: <https://www.facebook.com/community/whats-new/facebook-communities-summit-keynote-recap/> (Lest: 14 mai 2022).
- Fagereng, Tor-Eivind Eie, (2020) *Kraftig vind med storm i kasta Ein kritisk diskursanalyse av vindkraftdebatten i Noreg*. Masteroppgave. Høgskulen i Volda. Tilgjengelig fra: https://bravo.hivolda.no/hivolda-xmloi/bitstream/handle/11250/2739178/master_FagerengTEE.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Lest: 18 april 2022).
- Flynn, K. (2017) 'Facebook Stories?! Snapchat's main feature is copied again', *Mashable*, 25 Januar. Tilgjengelig fra: <https://mashable.com/article/facebook-stories-snapchat> (Lest: 4 mai 2022).
- Gentikow, B. (2005) *Hvordan utforsker man medieerfaringer?: kvalitativ metode*. Kristiansand: IJ forlaget.
- Gripsrud, J. (2015) *Mediekultur, mediesamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Grov, B. (2019) 'Dei kjempar mot vindmøller på ein av landets mest forblåste stader', *NRK*, 24 Juli. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/vestland/dei-kjempar-mot-vindmoller-pa-ein-av-landets-mest-forblaste-stader-1.14634058> (Lest: 19 Mai 2022).
- Grønhaug, K. (1985) Problemer i empirisk forskning, kap 1 I Grønhaug mfl.: *Metode og perspektiver i økonomisk/administrativ forskning*, Oslo: Universitetsforlaget.

- Hansen, A.B. (2021) 'Dagens unge er ikke de første som brenner for miljøsakene', *Forskning.no*, 22 februar. Tilgjengelig fra: <https://forskning.no/historie-klimate-partner/dagens-unge-er-ikke-de-forste-som-brenner-for-miljosaken/1637802> (Lest: 25 april 2022).
- Hayes, A., Scheufele, D. and Huges, M. (2006) 'Nonparticipation As Self-Censorship: Publicly Observable Political Activity in a Polarized Opinion Climate', *Political Behavior*, 28, pp. 259–283. doi:[10.1007/s11109-006-9008-3](https://doi.org/10.1007/s11109-006-9008-3).
- Heckathorn, D.D. (2011) 'Comment: Snowball versus Respondent-Driven Sampling', *Sociological Methodology*, 41(1), pp. 355–366. doi:[10.1111/j.1467-9531.2011.01244.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-9531.2011.01244.x).
- Helgheim, S.V. and Øystese, O. (2012) 'Statnett innrømmer: Gav ikke riktig billete av mastene', *NRK*, 24 October. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/vestland/foleer-seg-lurt-om-hardanger-mastene-1.8370780> (Lest: 26 april 2022).
- Hjellen, B., Jarstad, L. and Skårdalsmo, K. (2022) 'Regjeringen åpner for mer vindkraft på land', *NRK*, 8 April. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/norge/regjeringen-apner-for-mer-vindkraft-pa-land-1.15926046> (Lest: 25 april 2022).
- Holst, C. and Moe, H. (2020) 'Deliberative Systems Theory and Citizens' Use of Online Media: Testing a Critical Theory of Democracy on a High Achiever', *Political Studies*, 2020, pp. 1–18.
- Holte, M.A. (2013) 'Miljø-biskopen angrer på Mongstad-støtte', *NRK*, 20 september. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/vestland/miljo-biskopen-angrer-pa-gasstotte-1.11254642>. (Lest 25. mai, 2022)
- Hovstad, I. (2019) 'Protestaksjon mot flere vindmøller', *Fitjar Posten*, 16 oktober. Tilgjengelig fra: <https://fitjarposten.no/protestaksjon-mot-fleire-vindmoller/> (Lest: 29 mai 2022).
- IPOS (2021) *SOSIALE MEDIER TRACKER Q4'21. OKTOBER-DESEMBER 2021*.
- Johannessen, L.E.F. and Rafoss, T.W., Rasmussen, Erik Børve (2018) *Hvordan bruke teori? nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlag.
- Jørgensen, G. and Vestly, A., Sørmarken (2020) 'Kommuner har følt seg overkjørt – nå håper de på flere skatte kroner', *NRK*, 14 oktober. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/rogaland/vil-ha-mer-selvstyre-i-vindkraftutbygginger-1.15199041> (Lest: 9 mai 2022).
- Kincaid, J. (2009) 'Facebook Acquires FriendFeed (Updated)', *TechCrunch*, 10 August. Tilgjengelig fra: https://techcrunch.com/2009/08/10/facebook-acquires-friendfeed/?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2x1LmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAL0DmnHw6G023ca7oIdRzBZ0v30-5Tsc_Cz4yfGNya6Sx-63vXg676oKESmFtbXhv63yA8jeXA2dsLMtPUwJAAUzvW1kJgEjGMRvtddO13_JFZC08evxXtq391NclN3WXMmr-9YEv5_RsoC3mGKgFgSnqr1FhAf48RqIwXWGTwGrH.
- Knudsen, E. (2011) 'Monsterjournalistikken' - *Pressens rolle i Hardangersaken*. Masteroppgave. Universitetet i Bergen. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/1956/4995> (Lest: 29 mai 2022).
- Kvale, S., Brinkmann, S. and Rygge, J. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*. Translated by T.M. Anderssen. Oslo: Gyldendal akademisk.

- Kwon, K., Stefanone, M. and Moon, S. (2015) 'Unspeakable on Facebook? Testing network effects on self-censorship of political expressions in social network sites', *Quality and Quantity*, 49, pp. 1417–1435. doi:[10.1007/s11135-014-0078-8](https://doi.org/10.1007/s11135-014-0078-8).
- Larsen, G.R. (2019) 'Villmarkslegenden bruker storslegga på Facebook: Tusenvis deler Lars Monsens raseri i kamp mot vindmøller', *ABC Nyheter*, 29 Juli. Tilgjengelig fra: <https://www.abcnyheter.no/nyheter/norge/2019/07/29/195597763/tusenvis-deler-lars-monsens-raseri-i-kamp-mot-vindmoller> (Lest: 20 mai 2022).
- Mashable (2009) 'Stats: Facebook Nerly 20 Percent Bigger Than MySpace in US', *Mashable*, 6 Februar. Tilgjengelig fra: <https://mashable.com/archive/facebook-myspace-twitter-traffic> (Lest: 4 mai 2022).
- Mathwick, C. (2002) 'Understanding the online consumer: A typology of online relational norms and behavior', *Journal of interactive marketing*, 16(1), pp. 40–55.
- Moe, H. mfl. (2019) *Informerte borgere? Offentlig tilknytning, mediebruk og demokrati*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Morse, J. (2020) 'Facebooks TikTo rip-off launches new privacy concerns this August', *Mashable*, 16 juli. Tilgjengelig fra: <https://mashable.com/article/facebook-instagram-launches-reels-tiktok-ripoff-august> (Lest: 4 mai 2022).
- Motvind Norge (u.å) 'Historikk'. Tilgjengelig fra: <https://motvind.org/om/historikk/>. (Lest: 31.05.2022)
- Motvind Norge (u.å)b 'Grupper og nettsider'. <https://motvind.org/grupper-og-nettsteder-motvindindustri/> (Lest: 25.05.2022)
- Natur og Ungdom, Greenpeace and Besteforeldrenes klimaaksjon (u.å) 'Klimasøksmål Arktis', *Facebook*. Tilgjengelig fra: https://www.facebook.com/klimasoksmal/about_details (Lest: 20 mai 2022).
- Naturvernforbundet (2021) 'Vindkraft', *Naturvernforbundet*, 6 september. Tilgjengelig fra: <https://naturvernforbundet.no/vindkraft/> (Lest: 25 april 2022).
- Nilsen, J., Birger (2021) 'Tar klimasøksmålet til Menneskerettighetsdomstolen', *E24*, 15 juni. Tilgjengelig fra: <https://e24.no/olje-og-energi/i/jBora9/tar-klimasoeksmaalet-til-menneskerettighetsdomstolen> (Lest: 9 mai 2022).
- Norges vassdrag- og energidirektorat (2019) *Forslag til nasjonal ramme for vindkraft*. 12–2019.
- NRKa (2019) 'Vindkraft', *NRK*. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/valg/2021/partiguident/nb/tema/vindkraft/> (Lest: 29 mai 2022).
- NRKb (2019) 'Faktisk.no: Hva skal egentlig dumpes i Repparfjorden?', *NRK*, 19 februar. Tilgjengelig fra: https://www.nrk.no/norge/faktisk.no_-hva-skal-egentlig-dumpes-i-repparfjorden_-1.14438358 (Lest: 26 april 2022).

- Olson, M. (1965) *The logic of collective action: public goods and the theory of groups*. 21. printing. Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press (Harvard economic studies, 124).
- Papacharissi, Z. (2004) 'Democracy online: civility, politeness, and the democratic potential of online political discussion groups', *New Media & Society*, 6(2), pp. 259–283. doi:[10.1177/1461444804041444](https://doi.org/10.1177/1461444804041444).
- Pedersen, T. and Elle, Selsnes, L. (2019) *Vindkraft i Norge: hvilke drivere fremmer lokal motstand?* Masteroppgave. Høyskolen i Innlandet. Tilgjengelig fra: <http://hdl.handle.net/11250/2640041> (Lest: 18 april 2022).
- Reinertsen, H. and Asdal, K. (2010) *Fra naturfredning til klimakamp: Norges Naturvernforbund 1914-2014*. Oslo: Senter for teknologi, innovasjon og kultur ved UIO.
- Røtnes, Magnus Nordal (2021) *Vindkraft og Motkraft. En studie av norsk vindkraftmotstand*. Masteroppgave. Universitetet i Bergen. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/11250/2771626> (Lest: 18 april 2022).
- Sætrang, S. (2018) 'På Facebook for flyktninger. En casestudie av Refugees Welcome-nettverket i Norge', I: Enjolras, B. and Eimhjellen, I. (red.) *Fra kollektiv handling til konnektiv handling? Nye former for samfunnsengasjement og kollektiv handling i Norge*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, pp. 151–187. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.23865/noasp.45.ch6> Lisens: CC BY-NC 4.0 (Lest: 29 mars 2022).
- Sætre, J. (2022) '18-åringen fra Bergen lenket seg fast til anleggsmaskin - arrestert og fraktet bort', *Bergensavisen*, 4 mai. Tilgjengelig fra: <https://www.ba.no/18-aringen-fra-bergen-lenket-seg-fast-til-anleggsmaskin-arrestert-og-fraktet-bort/s/5-8-1892419> (Lest: 9 mai 2022).
- Sakariassen, H. and Meijer, I.C. (2021) 'Why so quiet? Exploring inhibition in digital public spaces', *European Journal of Communication*, 36(5), pp. 494–510. doi:[10.1177/02673231211017346](https://doi.org/10.1177/02673231211017346).
- Segail, L. (2011) 'Facebook buys Gowalla', *CNN*, 2 desember. Tilgjengelig fra: https://money.cnn.com/2011/12/02/technology/gowalla_facebook/index.htm (Lest: 4 mai 2022).
- Seilkjær, M. (u.å) 'Klimasøksmål Arktis'. Tilgjengelig fra: <https://www.spleis.no/project/71431> (Lest: 9 mai 2022).
- Shanhani, A. (2017) 'Facebook Changes Its Mission With Announcement About Groups', *NPR*, 22 juni. Tilgjengelig fra: <https://www.npr.org/sections/alltechconsidered/2017/06/22/534018001/facebook-changes-its-mission-with-groups-announcement?t=1652381112739> (Lest: 14 mai 2022).
- Skårderud, J.R. and Gullestad, F.H. (2019) 'Vindopprørene kan vinne', *Klassekampen*, 16 oktober. Tilgjengelig fra: <https://arkiv.klassekampen.no/article/20191016/ARTICLE/191019975> (Lest: 19 mai 2022).
- Skjeggstad, H. (2010) 'Regjeringen sier ja til monstern i Hardanger', *VG*, 2 juli. Tilgjengelig fra: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/klyL9/regjeringen-sier-ja-til-monstern-i-hardanger> (Lest: 10 mai 2022).

- Solberg, E.L., Skei, L. and Berfring, Å.M. (2019) ‘Regjeringen dropper nasjonal rammeplan for vindkraft’, *NRK*, 17 oktober. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/norge/regjeringen-dropper-nasjonal-rammeplan-for-vindkraft-1.14744999> (Lest: 25 april 2022).
- Statland, Eirik Fantoft (2020) *Det blåser en motvind på Agder: En kvalitativ casestudie om konflikter i vindkraftutbygging fra kommunale myndigheters perspektiv*. Masteroppgave. Universitetet i Agder. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/11250/2684676> (Lest: 18 april 2022).
- St.meld.nr. 25 (2015) *Kraft i Endring*.
- Stoycheff, E. mfl. (2017) ‘What have we learned about social media by studying Facebook? A decade in review’, *New Media & Society*, 19(6), pp. 968–980. doi:[10.1177/1461444817695745](https://doi.org/10.1177/1461444817695745).
- Strange, A. (2013) ‘Raport; Snapchat Turns Down 3Billion Offer from Facebook’, *Mashable*, 13 November. Tilgjengelig fra: <https://mashable.com/archive/snapchat-facebook-acquisition>.
- Suler, J. (2005) ‘The online disinhibition effect’, *International Journal of Applied Psychoanalytic Studies*, 2(2), pp. 184–188. doi:[10.1002/aps.42](https://doi.org/10.1002/aps.42).
- Swart, J., Peters, C. and Broersma, M. (2018) ‘Shedding light on the dark social: The connective role of news and journalism in social media communities’, *New Media & Society*, 20(11), pp. 4329–4345. doi:[10.1177/1461444818772063](https://doi.org/10.1177/1461444818772063).
- Swensen, E. (2012) ‘Mediemagnetten Mongstad – debatten om CO2-fangst og -lagring i norske aviser’, *Norsk medietidsskrift*, 19(4), pp. 334–351. doi:[10.18261/ISSN0805-9535-2012-04-04](https://doi.org/10.18261/ISSN0805-9535-2012-04-04).
- Thorbjørnsrud, K. and Figenschou, T.U. (2020) ‘The Alarmed Citizen: Fear, Mistrust, and Alternative Media’, *Journalism Practice*, pp. 1–18. doi:[10.1080/17512786.2020.1825113](https://doi.org/10.1080/17512786.2020.1825113).
- Totland, A. (2021) *Vindmøllekampen: historia om eit folkeopprør*. Oslo: Samlaget.
- Trana, K., Sae-Khow, N. and Nilsen, P.M. (2019) ‘Motstandsbevegelsen’, *NRK*, 28 august. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/trondelag/xl/vindkraftmotstanden-i-norge-oker--noen-aksjonister-gjor-alt-de-kan-for-a-sabotere-utbyggingen-1.14641582> (Lest: 20 mai 2022).
- Vik, S. and Nordvåg, H.B. (2021) ‘40 år siden Alta-aksjonen satte fokus på samenes rettigheter: - Vi har fortsatt en lang vei å gå’, *NRK*, 14 januar. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/40-ar-siden-alta-aksjonen-kulminerte-i-norgeshistoriens-storste-politiaksjon-1.15326849> (Lest: 9 mai 2022).
- VincosBlogs (2022) ‘World Maps of Social Networks’. Vincos. Tilgjengelig fra: <https://vincos.it/world-map-of-social-networks/>. (Lest 25. mai 2022).
- Wiederstrøm, G. (2019) ‘Nyttat facebookgrupper i kampen mot vindkraftverk: Motstand i vinden’, *Klassekampen*, 20 juli. Tilgjengelig fra: <https://klassekampen.no/utgave/2019-07-20/motstand-i-vinden>. (28.Mai 2022).
- Østbye, Helge, H. et al. (2013) *Metodebok for mediefag*. 4. utg. Bergen: Fagbokforlaget

- Aakvik, J.A. (2010) 'VG legger ned Nettby', *VG*, 27 oktober. Tilgjengelig fra: <https://e24.no/teknologi/i/ddW1Vj/vg-legger-ned-nettby> (Lest: 19 May 2022).
- Aalen, I. and Iversen, M.H. (2021) *Sosiale medier*. Ny utgave, 2. utgave. Bergen: Fagbokforlaget (En kort bok om sosiale medier).
- Aasen, M. et al. (2019) *Folk og Klima: Nordmenns holdninger til klimaendringer, klimapolitikk og eget ansvar*. Oslo: Center for International Climate and Environment Research. Tilgjengelig fra: <http://hdl.handle.net/11250/2634149>.